AFM

Jaarverslag

2011

Voorwoord

In dit (digitale) jaarverslag 2011 blikken we terug op een – wederom – roerig jaar op de financiële markten. De marktontwikkelingen en gesignaleerde risico's maken eens te meer duidelijk dat ontwikkeling naar een duurzaam financieel stelsel geboden is; naar een systeem dat tegen een stootje kan. Een systeem dat consumenten en beleggers de mogelijkheid biedt financiële beslissingen te nemen die ook op lange termijn verstandig zijn. Een systeem dat de kapitaalmarkten eerlijk hun werk laat doen, in dienst van de reële economie. Daaraan willen we als toezichthouder graag bijdragen.

Natuurlijk speelt de sector hier zelf de belangrijkste rol. Financiële ondernemingen staan voor grote opgaven. De noodzakelijke heroriëntatie vraagt veel veranderingsgezindheid en het besef dat het op de financiële markt nooit meer helemaal hetzelfde zal zijn. Wij zien als toezichthouder de eerste tekenen van verandering, soms mede ingegeven door nieuwe wetgeving.

In dit jaarverslag staan verschillende voorbeelden van deze positieve beweging in 2011. Tegelijkertijd moet er nog veel gebeuren. Ook daar richt dit jaarverslag de schijnwerpers op.

Hoe draagt de AFM in haar toezicht bij aan blijvende veranderingen in de markt? De aanpak van de AFM richt zich al een poosje meer op voorkomen en genezen dan op straffen. We willen een wezenlijke verandering helpen bewerkstelligen die begint in de bestuurskamers van de financiële wereld en die is gebaseerd op overtuiging en visie. Veranderingen die daaruit voortkomen, kunnen blijvend effect hebben en duurzaam zijn.

Dwang is het uiterste middel dat we gebruiken om de markt in beweging te krijgen. We bereiken ons doel ook met andere meer proactieve middelen zoals leidraden om partijen te helpen om aan de wettelijke vereisten te voldoen of met seminars of digitale trainingen om kennis te delen. Of met gesprekken aan de hand van een 'dashboard' waarmee bestuurders en toezichthouder kunnen bijhouden in hoeverre klantbelangen in het handelen van ondernemingen werkelijk centraal komen te staan. Of door vooraan in het proces mee te denken over nieuwe businessmodellen in de 'Innovation Room' van de AFM.

Steven Maijoor en Hans Hoogervorst hebben in 2011 afscheid genomen van de AFM. Graag wil ik hen bedanken voor de belangrijke bedrage die zij de afgelopen jaren hebben geleverd aan het toezicht. Natuurlijk past hier ook een woord van dank aan alle AFM-ers. Ik ben trots op hun inzet en gedrevenheid.

Dit jaarverslag is vooral een terugblik. Met de video's op de website van het jaarverslag willen we - samen met diverse spelers in de sector - juist de blik vooruit werpen en laten zien wat een dialoog kan opleveren.

Graag nodig ik u uit om te reageren op ons jaarverslag. Dat kan telefonisch op 0900 540 05 40 en via e-mail op info@afm.nl. Wij zijn benieuwd naar uw opmerkingen en suggesties. Niet alleen ter inspiratie voor een volgend jaarverslag, maar meer nog ter ondersteuning van onze missie: het bevorderen van eerlijke en transparante financiële markten.

Ronald Gerritse
Voorzitter van het bestuur

Inhoudsopgave

Voorwoord 3
Inhoudsopgave 5
Samenvatting jaarverslag AFM 2011 7
Verslag van de Raad van Toezicht 15
Deel I. Activiteitenverslag 19
1 Risicogestuurd toezicht 20
1.1 Missie en kernwaarden 20
1.2 Strategische doelstellingen 22
1.3 Marktontwikkelingen 24
1.4 Vooruitzicht strategie 2012 34
1.5 Risicoverklaring 35
1.6 Het toezicht geëvalueerd 40
1.7 AFM in cijfers 45
2 AFM-thema's 51
2.1 Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen 52
2.2 Kwaliteit van de financiële dienstverlening wordt beter 58
2.3 Verbetering producten en advies vermogensopbouw 61
2.4 Hoogte en risico's van pensioenen worden transparanter 63
2.5 Meer doelgerichte en snellere aanpak zware schendingen integriteit 68
2.6 Kwaliteit informatie kapitaalmarkten wordt verbeterd 71
2.7 Internationale handelsplatformen worden eerlijker en efficiënter 74
2.8 Toezicht op marktmisbruik wordt meer zichtbaar 76
2.9 Bevorderen kwaliteit internationaal toezicht 78
2.10 Beter Bestuur 80
3 Organisatie en besturing 81
3.1 Organisatie 81
3.2 Besturing 82
Deel II Jaarrekening 89
Deel III Overige gegevens 135
Controleverklaring van de onafhankelijke acountant 136
Bestemming van het exploitatiesaldo 138
Deel IV Bijlagen 139
Bijlage 1: AFM prestatie-indicatoren 2011 140
Bijlage 2: Overzicht lasten per toezichtcategorie ten behoeve van departementaal jaarverslag ministerie van Financiën 141
Bijlage 3: Samenstelling, verantwoordelijkheden en nevenfuncties Raad van Toezicht en managementgroep 142

Samenvatting jaarverslag AFM 2011

Het jaarverslag toont wat de AFM in 2011 heeft gedaan om haar voornemens uit 2011 te realiseren. In deze samenvatting ligt de nadruk op de resultaten die de AFM in 2011 heeft geboekt binnen de toezichtthema's.

Strategische doelstellingen

De AFM heeft drie strategische doelstellingen:

1. De AFM bevordert zorgvuldige financiële dienstverlening;
2. De AFM ziet toe op een eerlijke en efficiënte werking van de kapitaalmarkten;
3. De AFM draagt bij aan de stabiliteit van de financiële markten.

We hebben samen met de financiële sector een belangrijke taak bij het herstellen van een gerechtvaardigd vertrouwen in de financiële markten. In het jaarverslag staat beschreven wat de AFM in 2011 heeft gedaan om hieraan bij te dragen.

Risicogestuurd toezicht

De AFM bepaalt op grond van analyse van marktontwikkelingen en risico's haar prioriteiten in het toezicht. In de begroting van 2011 heeft de AFM op basis van deze analyse 10 thema's in het toezicht geselecteerd. In het jaarverslag 2011 wordt ten aanzien van deze toezichtthema's verantwoording afgelegd.

Marktontwikkelingen

Mondiale economische ontwikkelingen zorgen voor onzekere tijden voor beleggers en lagere marges voor (financiële) ondernemingen. De AFM houdt toezicht op financiële markten tegen de achtergrond van deze ontwikkelingen. Op vrijwel alle terreinen waarop de AFM actief is, spelen zich belangrijke ontwikkelingen af. Deels gedreven door de financiële crisis, deels door de omslag die sectoren aan het maken zijn. De dertien belangrijkste actuele ontwikkelingen in de markt zijn (in willekeurige volgorde):

1. Schuldencrisis leidt tot afname vertrouwen in financiële markten;
2. Keteneffecten van schuldencrisis vergen integrale signalering van systeemrisico's;
3. AFM werkt intensief samen met andere toezichthouders bij de signalering van systeemrisico's;
4. Effecten schuldencrisis op de consument en particuliere belegger;
5. Inrichting van de financiële sector en toezicht hierop onderwerp van maatschappelijk debat;
6. Internationale regulering van en toezicht op financiële sector is toegenomen;
7. Europees raamwerk financieel toezicht in 2011 van start;
8. Het belang van een sterk ESMA voor de Nederlandse sector;
9. Schuldencrisis en intensivering van internationale regulering hebben grote impact op Nederlands financieel stelsel;
10. Financiële sector hervormt onder druk van de maatschappij;
11. Verschuivingen in het landschap van handel en infrastructuur;
12. Accountantsorganisaties maken zich op voor noodzakelijke hervormingen;
13. Niet verenigbare perspectieven vormen een bedreiging voor het huidige pensioenstelsel.

Risicoverklaring

Risicogestuurd toezicht houdt in dat de AFM voortdurend marktontwikkelingen en risico's analyseert om prioriteiten te kunnen stellen voor het toezicht. Dit wil niet zeggen dat alle risico´s voorkomen kunnen worden door de AFM. Marktpartijen – bedrijven maar ook consumenten en beleggers – hebben en houden een eigen verantwoordelijkheid. De AFM heeft als toezichthouder de verantwoordelijkheid om duidelijk te zijn over de gesignaleerde risico´s, te handelen waar we effectief kunnen zijn en vooral daar aanwezig te zijn waar de risico's het grootst zijn.

In de risicoverklaring zijn de voornaamste marktrisico's opgenomen die wij als AFM zien, maar die wij niet voldoende kunnen voorkomen of beheersen. Het zijn de risico's die tot op zekere hoogte onvermijdbaar zijn of samenhangen met de beperkingen in wettelijke bevoegdheden. Deze risico's zijn:

1. Oplossingen voor de Europese schulden- en bankencrisis zijn in belangrijke mate afhankelijk van politieke besluitvorming;
2. Verwachtingen van regulering van derivatenmarkten zijn te hooggespannen;
3. Opbouw van noodzakelijke expertise over nieuwe toezichtgebieden vergt tijd;
4. Opsporing en bestrijding van marktmisbruik en fraude vergt naast internationale samenwerking ook uitbreiding van bevoegdheden;
5. Omslag in de financiële sector naar het centraal stellen van het klantbelang is lastig en zal tijd vergen;
6. Afschaffing van provisies in de financiële dienstverlening kan een verschraling opleveren van het dienstenaanbod;
7. Klanten van financieel adviseurs blijven het risico lopen onjuiste adviezen te krijgen;
8. Transparantie in het pensioenstelsel is onvoldoende.

AFM in cijfers

Financiën

De netto lasten in 2011 bedragen 76,1 miljoen euro en blijven daarmee onder de begroting en het door het ministerie opgelegde kostenkader voor 2011 van 77,2 miljoen euro. De baten in 2011 zijn 79,3 miljoen euro. Van de baten is 62% (49,1 miljoen) afkomstig van bijdragen door marktpartijen en 36% (28,7 miljoen) van bijdragen door de overheid. Naast bovengenoemde primaire financieringsbronnen is 2% (1,5 miljoen) afkomstig uit overige baten die grotendeels verband houden met de verhuur van een deel van het kantoorpand.

Personeel

Het aantal medewerkers in dienst is in 2011 gestegen van 477 fte naar 495 fte. Vooral in de tweede helft van 2011 is de werving succesvol gebleken. Het gemiddeld aantal medewerkers bedraagt in 2011 483 fte en inclusief tijdelijke inhuur 500 fte.

Toezichtmaatregelen

De AFM wil met haar toezicht zoveel mogelijk effect in de markt bereiken. De inzet van middelen is steeds gericht op het beoogde effect: eerlijke en transparante financiële markten, in het belang van consumenten en beleggers. Uitgangspunt is dat marktpartijen zelf verantwoordelijk zijn om zich aan de regels te houden; wij richten ons als toezichthouder op het voorkomen en bestrijden van onwenselijk gedrag en op het bevorderen van gewenst gedrag. We gaan telkens op zoek naar de juiste manier van beïnvloeden. Het is voor de AFM geen doel op zich om zoveel mogelijk formele en informele maatregelen te nemen.

Formele maatregelen
In 2011 zien we een verdere afname van het aantal formele maatregelen, van 366 naar 261. Het aantal opgelegde boetes vertoont een daling in 2011 (36) ten opzichte van 2010 (53). We leggen de eerste boetes op volgens het nieuwe boeteregime. Dit regime kent niet alleen hogere boetes, maar ook meer ruimte voor variatie, waardoor een meer uitgebreide afweging nodig is voor de vaststelling daarvan. De AFM legt met 19 lasten onder dwangsom in 2011 minder lasten op dan in 2010 (42). De lasten worden vooral gebruikt als de AFM twijfels heeft over de legaliteit van bepaalde activiteiten. Ook het aantal aanwijzingen is afgenomen (van 201 in 2010 naar 64 in 2011), terwijl het aantal intrekkingen van een vergunning (29 in 2010 en 102 in 2011) en de publieke waarschuwingen (3 in 2010 en 7 in 2011) juist is toegenomen.

Informele maatregelen
Het aantal informele toezichtmaatregelen stijgt van 673 naar 919. Het gaat hier om de zogenaamde normoverdragende gesprekken en (waarschuwings)brieven. Een gesprek of brief kan reeds het gewenste effect van normconform gedrag hebben; de inzet van wettelijke handhavingsinstrumenten is dan niet meer nodig.

Juridische procedures
Na een grote daling in 2010 is het aantal bezwaren in 2011 verder gedaald. Dit komt met name doordat in 2011 geen nieuwe collectieve procedure is gestart tegen de heffingen die aan de adviseurs en bemiddelaars zijn opgelegd. Op 23 juni 2011 heeft het College van Beroep voor het bedrijfsleven de AFM in het gelijk gesteld in de procedure over het heffingsjaar 2008.

AFM-thema's
In de begroting van 2011 heeft de AFM op basis van analyse van marktontwikkelingen en risico's de volgende toezichtthema's geselecteerd:

- Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen
- Kwaliteit van de financiële dienstverlening wordt beter
- Verbetering producten en advies vermogensopbouw
- Hoogte en risico's van pensioenen worden transparanter
- Meer doelgerichte en snellere aanpak zware schendingen integriteit
- Kwaliteit informatie kapitaalmarkten wordt verbeterd
- Internationale handelsplatformen worden eerlijker en efficiënter
- Toezicht op marktmisbruik wordt meer zichtbaar
- Bevorderen kwaliteit internationaal toezicht
- Beter Bestuur

Per toezichtthema worden de belangrijkste resultaten beschreven die in 2011 zijn bereikt.

1. Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen

Klanten hebben recht op producten en dienstverlening van goede kwaliteit die voorzien in hun behoefte. De AFM streeft naar een verandering van cultuur, gedrag en werkwijze bij de tien grootste banken en verzekeraars. *Wat heeft de AFM in 2011 gedaan om bij te dragen aan dit thema en wat heeft het opgeleverd?*

Aanbieders passen hun beloningsbeleid aan. De variabele beloningen zijn veranderd. Er wordt nu meer rekening gehouden met de kwaliteit van voor de klant relevante prestaties. Het interne toezicht op beloningen is verstevigd. De AFM constateert dat de vijf grootste uitvaartverzekeraars hun producten te omzetgedreven verkopen. Dit moet veranderen. Uit onderzoek naar arbeidsongeschiktheidsverzekeringen blijkt dat de informatieverstrekking aan consumenten nog te wensen overlaat. Ook de aanbieders van schadeverzekeringen communiceren niet altijd duidelijk genoeg. De AFM is een initiatief gestart om samen met verzekeraars te werken aan verbetering.

We ontwerpen in 2011 een 'klantbelang dashboard' om meetbaar te maken welke vorderingen grote banken en verzekeraars hier laten zien. We ontwikkelen een Financiële Bijsluitergenerator. Met deze software kunnen marktpartijen hun eigen bijsluiter opstellen. De AFM ontvangt hiermee ook automatisch toezichtsignalen. De productontwikkelingsprocessen bij grote aanbieders zijn alvast onderzocht in aanloop naar nieuwe regels die hiervoor in ontwikkeling zijn.

2. Kwaliteit van de financiële dienstverlening wordt beter

Een groep van ruim 8.500 adviseurs en bemiddelaars voorziet een groot deel van de Nederlandse consumenten van (advies over) financiële producten. *Wat heeft de AFM in 2011 gedaan om bij te dragen aan dit thema en wat heeft het opgeleverd?*

Aanbieders zetten in 2011 belangrijke stappen om de keten beter te beheersen en de onderkant van de markt te verkleinen. Ze zijn alerter op bemiddelaars van wie de vergunning is ingetrokken en ze melden ons vaker misstanden. We treden in 2011 op tegen verschillende vormen van schadelijk gedrag in de bemiddelaarmarkt, zoals: ondeskundige en niet passende advisering, ontduikingsconstructies, misleidende verkoopmethodes en hoge verkoopkosten in combinatie met matige dienstverlening.

Een groot deel van de markt heeft leningen waarop niet wordt afgelost in de ban gedaan. De aanbieders van flitskredieten moeten zich nu ook aan de regels in de Wft houden. De AFM is gestart met onderzoeken naar partijen die hoge rentes in rekening brengen. Dit heeft geleid tot een aantal maatregelen. Er is een self assessment uitgevoerd onder financieel dienstverleners. Met de uitkomsten brengen we de risico's in kaart. We geven uitleg en toelichting op nieuwe regels zoals het provisieverbod en de aanscherping van de vakbekwaamheidregels. De AFM publiceert in 2011 een interpretatie over vergelijkingssites.

3. Verbetering producten en advies vermogensopbouw

Consumenten kunnen door de complexiteit vaak lastig beoordelen welke financiële oplossing het beste aansluit bij hun behoefte om vermogen op te bouwen, bijvoorbeeld voor hun pensioen. *Wat heeft de AFM in 2011 gedaan om bij te dragen aan dit thema en wat heeft het opgeleverd?*

De nadruk van dit thema ligt op de provisiestructuren van beleggingsondernemingen en op het bevorderen van een zorgvuldige dienstverlening met betrekking tot beleggingen. De AFM heeft aangegeven voorstander te zijn van een provisieverbod voor beleggingsondernemingen. De AFM is ook gestart met onderzoek naar de kosten van beleggingsdienstverlening. Dit onderzoek wordt in 2012 afgerond.

De AFM heeft twee leidraden gepubliceerd. Een over actief en passief beleggen. De AFM vindt dat beleggingsondernemingen een zorgvuldigere afweging moeten maken om een actief of een passief fonds te adviseren. De tweede leidraad is gebaseerd op onderzoek bij (bank)beleggingsondernemingen naar de kwaliteit van het beleggingsadvies en het vermogensbeheer. Dit kan beter door duidelijker inzicht te krijgen in de situatie van de klant en zijn beleggingsdoelstelling.

De AFM heeft een verkennend onderzoek gedaan naar Contracts for Difference (CFD's). De AFM heeft aanbieders hiervan geïnformeerd over de eisen die aan informatieverstrekking worden gesteld. De AFM kijkt kritisch naar bepaalde complexe Exhange Traded Funds (ETF's). Begin 2012 maken we de resultaten openbaar van een onderzoek naar de werking en informatieverstrekking van deze producten.

4. Hoogte en risico's van pensioenen worden transparanter

De AFM houdt toezicht op de communicatie van pensioenuitvoerders aan hun deelnemers. *Wat heeft de AFM in 2011 gedaan om bij te dragen aan dit thema en wat heeft het opgeleverd?*

In het Visiedocument pensioenuitvoering stelt de AFM dat deelnemers wel veel gegevens over hun pensioen ontvangen (overzicht), maar dat zij de beschikbare pensioengegevens niet altijd in zijn geheel kunnen interpreteren (inzicht) en geen actie ondernemen. De AFM pleit voor een pensioendashboard en een pensioenbijsluiter om de positie van de deelnemer te verbeteren.

Uit het self assessment blijkt dat de meerderheid van de pensioenuitvoerders nu is aangesloten bij het pensioenregister. Het merendeel voldoet ook aan wettelijke informatieverplichtingen zoals het versturen van start- en stopbrieven en het Uniform Pensioenoverzicht (UPO). Ten opzichte van de vorige meting in 2008 is dit verbeterd, tegen achterblijvers is de AFM (in)formeel opgetreden. Met de Leidraad Communicatie voor Pensioenuitvoerders helpt de AFM communicatie met deelnemers verder te verbeteren.

Naar aanleiding van het AFM-rapport 'Kosten pensioenfondsen verdienen meer aandacht' gaan pensioenfondsen alle kosten voor pensioen- en vermogensbeheer in kaart brengen en rapporteren. Beleidsvoorbereiding in 2011 leidt tot vergunningplicht in 2012 voor het verlenen van advies aan werkgevers over pensioenverzekeringen. De AFM heeft ook aanvullende inkomensvoorzieningen na pensionering (3^{e} pijler) getoetst op kostenefficiëntie, nut, veiligheid en begrijpelijkheid. Consumenten die aanvulling op hun pensioen overwegen moeten kunnen kiezen uit eerlijke producten.

5. Meer doelgerichte en snellere aanpak zware schendingen integriteit

De AFM wil bijdragen aan een veilig en integer investeringsklimaat. En ervoor zorgen dat de schade aan vertrouwen en vermogen die (malafide) partijen berokkenen zo beperkt mogelijk blijft. *Wat heeft de AFM in 2011 gedaan om bij te dragen aan dit thema en wat heeft het opgeleverd?*

Er is een vastgoedrisicoradar ontwikkeld voor het project gedragsverandering bij vastgoedfondsen. Dit project richt zich op de verbetering van: governance, compliance, deskundigheid, integriteit en transparantie. Er zijn acht onderzoeken gestart en zo nodig zijn ook handhavingsmaatregelen opgelegd. We onderzoeken tien aanbieders en bemiddelaars in 'edelmetaalfondsen'. Een aantal heeft alsnog een vergunning aangevraagd, hun aanbod aangepast of de markt verlaten. We waarschuwen tegen opkopers van houtparticipaties en tegen flitskredietaanbieders zonder vergunning. We starten met fraudebijeenkomsten om consumenten te informeren over financiële fraude en oplichting.

Accountants en actuarissen die zonder vergunning adviseren over pensioenverzekeringen, hebben deze aangevraagd nadat de AFM hen op de overtreding heeft gewezen. We publiceren een interpretatie over de vergunningplicht voor pensioenadvies. De AFM start de pilot 'versnelde boeteprocedure'. Deze is vereenvoudigd en de doorlooptijd van relatief eenvoudige overtredingen wordt verbeterd. De clementieregeling is nog niet geïmplementeerd. Dit komt onder andere doordat er nog besprekingen zijn met het OM over het belang en de uitwerking van de regeling.

6. Kwaliteit informatie kapitaalmarkten wordt verbeterd

Het doel van dit thema is dat de volledigheid, juistheid, tijdigheid en begrijpelijkheid van de financiële informatie wordt verhoogd, zodat de transparantie op de kapitaalmarkten toeneemt. *Wat heeft de AFM in 2011 gedaan om bij te dragen aan dit thema en wat heeft het opgeleverd?*

De kwaliteit van de financiële verslaggeving neemt toe doordat de verslaggevingvoorschriften beter worden nageleefd. De AFM doet vier thematische onderzoeken naar de financiële verslaggeving. Beursgenoteerde ondernemingen slagen er voor een groot deel in de implicaties van fusies en overnames begrijpelijk weer te geven. Uit het onderzoek 'Winst per aandeel' blijkt dat de presentatie en de toelichting in de financiële verslaggeving over het algemeen voldoende is. Analyse van de financiële verslaggeving van obligatiefondsen geeft in driekwart van de gevallen geen aanleiding tot nader onderzoek. Transparantie over op aandelen gebaseerde beloningen van managers op sleutelposities is verbeterd, maar moet op onderdelen duidelijker.
In 2011 is het aantal goedkeuringen van prospectussen significant hoger dan in vergelijking met voorgaande jaren. De stijging is vooral veroorzaakt door een groter aantal goedgekeurde supplementen van financiële instellingen. Er is veel belangstelling voor de nieuwe AFM-cursus 'Goedkeuringsprocedure prospectus AFM'. Deze digitale training zorgt ervoor dat prospectussen vanaf het begin beter voldoen aan de regels. In 2011 houdt de AFM tien jaar toezicht op openbare biedingen. Dit lustrum leidt tot een bijeenkomst met marktpartijen en een overzicht van het toezicht in het rapport '10 jaar AFM toezicht openbare biedingen'.

De AFM voert het themaonderzoek “Prikkels voor kwaliteit accountantscontrole” bij alle 15 OOB-kantoren (organisatie van openbaar belang) uit. De AFM geeft in het onderzoeksrapport aan dat zij voorstander is van duidelijke, eenduidige en meer restrictieve regelgeving. In oktober 2011 start de AFM met het reguliere onderzoek naar de kwaliteit van de controledossiers en het interne stelsel van kwaliteitsbeheersing bij de OOB-kantoren die niet tot de grote vier behoren. De AFM rapporteert in december de uitkomsten van de AFM Monitor accountantsorganisaties in het rapport ‘Sector in beeld’.

7. Internationale handelsplatformen worden eerlijker en efficiënter

De AFM bevordert eerlijke en efficiënt functionerende kapitaalmarkten door toezicht op de integriteit van handel en het goed functioneren van de infrastructuur van de platformen waar die handel plaatsvindt en wordt afgewikkeld. *Wat heeft de AFM in 2011 gedaan om bij te dragen aan dit thema en wat heeft het opgeleverd?*

In de Europese richtlijn *Markets in Financial Instruments Directive* (MiFID) wordt de concurrentie geregeld tussen de verschillende handelsplatformen waarop financiële instrumenten worden verhandeld. De AFM heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de aanpassingen aan de MiFID. De AFM is een vervolgonderzoek gestart naar de *best execution* praktijk van Nederlandse beleggingsondernemingen. Banken en beleggingsondernemingen hebben een orderuitvoeringsbeleid waarin de plaatsen van uitvoering worden genoemd. Daarbij ziet de AFM wel ruimte voor aanscherping van de wettelijke verplichtingen betreffende *best execution.*

In de tweede helft van 2011 is de AFM voorzitter van het College van toezichthouders op NYSE Euronext. In het college is veel aandacht besteed aan de fusiebesprekingen van NYSE Euronext met Deutsche Börse. In het toezicht op de organisaties die de handel in financiële instrumenten afwikkelen, de *clearing & settlementorganisaties*, heeft de AFM eind 2011 toestemming gegeven aan het European Multilateral Clearing Facility N.V. (EMCF) voor de zogeheten interoperabiliteit tussen clearinghuizen voor een aantal van de markten die EMCF cleart.

8. Toezicht op marktmisbruik wordt meer zichtbaar

Voor een eerlijke en efficiënt functionerende markt is marktintegriteit van groot belang. Beleggers moeten erop kunnen vertrouwen dat wordt opgetreden tegen marktmisbruik. *Wat heeft de AFM in 2011 gedaan om bij te dragen aan dit thema en wat heeft het opgeleverd?*

In totaal zijn in 2011 door de AFM 48 onderzoeken uitgevoerd naar mogelijk marktmisbruik. Er zijn acht boetes opgelegd voor marktmisbruik, waaronder voor het handelen met voorwetenschap en voor marktmanipulatie. De AFM doet in vier gevallen aangifte bij het Openbaar Ministerie. Daarnaast onderbreekt de AFM, in haar rol als commissaris van de handel, vier keer de handel in financiële instrumenten. Uit onderzoek dat de AFM in mei publiceert, blijkt dat het aantal meldingen van marktmisbruik sinds 2007 daalt en relatief lager is dan in omringende landen. Dit is geen goede ontwikkeling. In 2012 brengt de AFM het onderwerp verder onder de aandacht.

In de eerste helft van 2011 actualiseert de AFM haar marktmisbruikstrategie. De AFM zet de komende tijd uitgebreid in op het vergroten van de kennis van bepaalde onderdelen van de effectenmarkt. De AFM heeft eigen onderzoek opgezet in de vorm van *datamining*, waarbij met behulp van statistische programma’s analyses worden gemaakt van transacties en koersbewegingen.

9. Bevorderen kwaliteit internationaal toezicht

De kwaliteit van internationale toezichthouders en de regels zijn belangrijk voor Nederland. Mede door de kredietcrisis zijn veel nieuwe Europese regels in de maak en wordt al bestaande regelgeving aangepast. *Wat heeft de AFM in 2011 gedaan om bij te dragen aan dit thema en wat heeft het opgeleverd?*

Binnen Europa is de AFM vooral actief binnen de *European Securities and Markets Authority* (ESMA) en de *European Systemic Risk Board* (ESRB). De AFM zet in op een gecoördineerde aanpak vanuit ESMA voor verschillende internationale toezichtonderwerpen. De AFM zet zich in voor een grotere inbreng van gedrags- en markttoezichthouders in de ESRB. Met het AFM-Risico Panel, dat nauw samenwerkt met DNB, identificeert de AFM zelf potentiële macrorisico's. De AFM is betrokken bij diverse internationale wetgevingstrajecten.

Binnen IOSCO is een nieuw *Standing Committee on Risk and Research* (SCRR) opgericht. De AFM is lid van dit comité. In april 2011 heeft de internationale toezichtkoepel voor accountantstoezicht *International Forum of Independent Audit Regulators* (IFIAR) overeenstemming bereikt over de kernprincipes voor onafhankelijk toezicht op accountantsorganisaties. De AFM heeft het voorzitterschap overgedragen aan het Financial Reporting Council. De AFM heeft een positie in de Advisory Council gekregen.

10. Beter Bestuur

Individuele bestuurders en het bestuur als geheel hebben een grote invloed op het gedrag van financiële instellingen en daarmee op de duurzaamheid van de financiële sector. *Wat heeft de AFM in 2011 gedaan om bij te dragen aan dit thema en wat heeft het opgeleverd?*

Begin 2011 treedt de gezamenlijke beleidsregel deskundigheid van de AFM en DNB in werking. Deze geeft meer houvast bij het bepalen waar een goed bestuurder en een goed bestuur aan moet voldoen. In 2011 is ervaring opgedaan met de toepassing van de beleidsregel bij diverse concrete situaties. Het begrip geschiktheid zal het huidige begrip deskundigheid vervangen. AFM ontwikkelt hiervoor samen met DNB een normenkader.

Eind 2011 is de infrastructuur van de bestuurdersmonitor gereed gekomen. Deze heeft tot doel om snel een compleet beeld te krijgen van bestaande toezichtinformatie over beleidsbepalers en toezichthouders binnen de financiële instelling.

Verslag van de Raad van Toezicht

Ook het jaar 2011 staat voor de Raad van Toezicht in het teken van herstel van vertrouwen in de financiële markten. De Raad heeft naast haar toezichthoudende taak als klankbord gefunctioneerd voor de managementgroep in het nadenken over de wijze waarop de AFM kan bijdragen aan het herstel van dat vertrouwen.

Uitgangspunt voor de werkzaamheden van de Raad van Toezicht vormen de doelstellingen van de AFM. De AFM kiest op basis van een analyse van de markt thema's in het toezicht. In 2011 heeft de Raad uitgebreid stilgestaan bij de twee nieuwe thema's: 'Beter bestuur' en 'Verbetering producten en advies vermogensopbouw'. De Raad heeft daarnaast de aanpak, voortgang en resultaten betreffende de andere thema's met de managementgroep besproken.

Lees verder:

- Raad van Toezicht bespreekt thema's in toezicht
- Raad van Toezicht op de hoogte gesteld over ontwikkelingen wet- en regelgeving
- Bijeenkomsten Raad van Toezicht en organisatie
- Auditcommissie van de Raad van Toezicht
- Benoemingen- en remuneratiecommissie Raad van Toezicht
- Evaluatie functioneren bestuur en Raad van Toezicht
- Samenstelling en (her)benoemingen Raad van Toezicht en managementgroep

Raad van Toezicht bespreekt thema's in toezicht

In het kader van het thema 'Kwaliteit van de financiële dienstverlening wordt beter' bespreekt de Raad het onderzoek naar ketenverantwoordelijkheid van aanbieders van financiële producten. In het thema 'Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen' is stilgestaan bij de problematiek van onjuiste advisering veroorzaakt door verkeerde prikkels die voortkomen uit het systeem van retourprovisies bij commissionairs. Gesproken is over de consequenties van een verbodsbepaling rondom deze retourprovisies en de wijze waarop zo'n bepaling inhoud zal moeten krijgen. Binnen het nieuwe thema 'Verbetering producten en advies vermogensopbouw' is met de Raad gesproken over de ontwikkelingen van het toezicht op het productontwikkelingsproces alsmede over de AFM literatuurstudie naar de prestaties van actief en passief beleggen en de leidraad actief en passief beleggen die de AFM in 2011 heeft gepubliceerd. De Raad heeft verder het thema 'Meer doelgerichte en snellere aanpak zware schendingen integriteit' behandeld. Ook het toezicht op kapitaalmarkten is regelmatig aan de orde geweest. Zo is het thema 'Kwaliteit informatie kapitaalmarkten wordt verbeterd' behandeld en heeft de Raad met de managementgroep van gedachten gewisseld over de herziening van Europese en nationale regelgeving zoals de Markets in Financial Instruments Directive (MiFID). De internationale aspecten van het toezicht kwamen uitgebreid aan bod. In iedere vergadering zijn de internationale ontwikkelingen en actuele toezichtkwesties besproken. Daarbij komt de voorgenomen fusie van NYSE/Euronext met Deutsche Börse aan de orde en isvoortdurende aandacht voor de schuldencrisis. Bijzondere aandacht van de Raad gaat in 2011 uit naar het nieuwe thema 'Beter bestuur', binnen welk thema gevolg wordt gegeven aan de aanbevelingen van onder meer het rapport van de Commissie van Onderzoek DSB Bank (de Commissie Scheltema) over de toetsing van DSB-bestuurders en -commissarissen. De Raad heeft hierbij uitvoerig kennisgenomen van de in 2011 in werking getreden

beleidsregel deskundigheid, het opzetten van een bestuurdersmonitor, de intensivering van de samenwerking tussen AFM en DNB bij de toetsing van bestuurders en commissarissen van financiële ondernemingen en het nieuwe criterium 'geschiktheid' bij die toetsing, dat vanaf medio 2012 zal gelden. Tenslotte is het thema 'Hoogte en risico's van pensioenen worden transparanter' regelmatig aan de orde geweest. Daarbij is veel aandacht geweest voor het pensioenakkoord en de gevolgen daarvan voor het pensioentoezicht door de AFM.

Raad van Toezicht op de hoogte gesteld over ontwikkelingen wet- en regelgeving
Afgezien van de thematische focus is de Raad ook meer algemeen op de hoogte gesteld over de relevante ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving. Daarbij zijn de onderwerpen Toezicht op toezicht, de Wet versterking governance toezichthouders en de Wet beperking aansprakelijkheid toezichthouders behandeld. Tevens is de Raad op de hoogte gesteld van de wetgevingsbrieven aan de ministers van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid, waarin de AFM de ministeries informeert over knelpunten in wet- en regelgeving.

Bijeenkomsten Raad van Toezicht en organisatie
De Raad van Toezicht komt in 2011 zeven keer plenair bijeen. De vergaderingen bestaan steeds uit een besloten vooroverleg gevolgd door een bijeenkomst samen met de managementgroep. Daarin heeft de Raad goedkeuring verleend aan het jaarverslag en de jaarrekening over 2010 en de begroting voor 2012. Bij de behandeling van de jaarrekening is de certificerende accountant van de AFM aanwezig. Daarnaast zijn de voor- en najaarsrapportage besproken in de Raad. In het kader van interne risicobeheersing bespreekt de Raad geïdentificeerde interne risico's bij de AFM en de in dat kader (voor)genomen maatregelen. Ook is uitgebreid stilgestaan bij het nieuwe communicatiebeleid en de wijze waarop de AFM intern toepassing geeft aan maatschappelijk verantwoord ondernemen door het voeren van een duurzame bedrijfsvoering. Conform de toezichtagenda van de Raad, waarin is bepaald welke onderwerpen regulier aan de orde komen, zijn het personeelsbeleid, de opvolgingsplanning van het management, het overzicht van juridische procedures en klachten en de IT strategie besproken. Daarnaast is aandacht voor de samenwerking met het ministerie van Financiën en andere toezichthouders, in het bijzonder De Nederlandsche Bank. Ook heeft de Raad van gedachten gewisseld over de versnelde boeteprocedure van de AFM en over de toekomstige uitvoering van de AFM Pensioenregeling.

Leden van de Raad zijn verder aanwezig bij vergaderingen van de Ondernemingsraad. Ook is door de Raad deelgenomen aan seminars, de managementdag en de buitendag van de AFM. Tijdens de strategiedag in december heeft de Raad met de managementgroep uitvoerig gesproken over de strategie van de AFM ten aanzien van verschillende thema's.

Wijziging van sommige regelingen is onderworpen aan goedkeuring van de Raad. In 2011 heeft de Raad onder meer zijn goedkeuring verleend aan de wijzigingen in het integriteitbeleid van de AFM, de declaratie- en faciliteitenregeling van bestuur en directeuren, het reglement van de Auditcommissie en de systematiek en procedure voor de evaluatie van de Raad van Toezicht en de managementgroep.

Auditcommissie van de Raad van Toezicht
De Auditcommissie van de Raad van Toezicht vergadert in 2011 vier keer. De certificerende accountant is bij deze vergaderingen aanwezig. In 2011 is door de Auditcommissie wederom veel aandacht besteed aan het onderwerp interne risicobeheersing en 'control self assessment'. Daarnaast zijn de herziening van de bekostigingssystematiek en het rapport met de bevindingen van de Rijksauditdienst over de controle van de declaraties over 2010 van de managementgroepleden aan de orde geweest. Verder zijn ook de reguliere onderwerpen uit de planning- en controlcyclus behandeld, de rapporten van de Interne Auditdienst en de managementletter van de certificerende accountant.

Benoemingen – en remuneratiecommissie Raad van Toezicht
In verband met de opvolging van de voorzitter van het bestuur heeft de Benoemingen- en remuneratiecommissie in samenwerking met de managementgroep een door de Raad van Toezicht vastgesteld profiel voor de nieuw te benoemen voorzitter ontwikkeld. Op basis van de criteria in dit profiel heeft de Raad van Toezicht, na gesprekken met een aantal kandidaten, op voorstel van de Benoemingen- en remuneratiecommissie aan de minister van Financiën Ronald Gerritse voorgedragen voor de functie van voorzitter van het bestuur. In verband met de inwerkingtreding van de Wet versterking governance van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten is voorts, in samenspraak met de managementgroep, een functieprofiel voor bestuurders van de AFM evenals een profielschets voor het bestuur van de AFM opgesteld. De Raad en de managementgroep richten zich bij de samenstelling van het bestuur op een evenwichtige combinatie van competenties in relatie tot de taken en verantwoordelijkheden van de AFM.

Evaluatie functioneren bestuur en Raad van Toezicht
In de loop van 2011 heeft de Raad een nieuwe systematiek en procedure voor de evaluatie van het bestuur en de Raad van Toezicht van de AFM alsmede van de individuele leden van deze organen ontwikkeld. Daarbij zijn de verschillende kennisgebieden, vaardigheden en competenties beschreven. Deze sluiten aan bij het door de Raad ontwikkelde functieprofiel voor bestuurders en de profielschets voor het bestuur. Hiervoor is gebruik gemaakt van (nieuwe) evaluatieformulieren die door de leden van de Raad van Toezicht en de managementgroep waren ingevuld. Buiten aanwezigheid van de managementgroep bespreekt de Raad het functioneren van zowel de Raad van Toezicht als de Benoemingen- en remuneratiecommissie, de Auditcommissie en de managementgroep. De conclusies hiervan zijn met de managementgroep besproken. Eind 2011 hebben, in het kader van de reguliere evaluatie van de leden van het bestuur, leden van de Raad gesprekken gevoerd met de afzonderlijke leden van de managementgroep en hoofden van de afdelingen, waarin het functioneren van de bestuursleden is geëvalueerd.

Samenstelling en (her)benoemingen Raad van Toezicht en managementgroep
Per 1 februari 2011 is Joop Feilzer tot de Raad van Toezicht toegetreden. Hij heeft vanaf de oprichting in 1990 tot december 2006 bij Fortis gewerkt waar hij lid is van de raad van bestuur en het 'Executive Committee'. Op 15 september 2011 loopt de eerste termijn van George Möller af. Hij stelt zich beschikbaar voor een nieuwe termijn en is bij Koninklijk Besluit van 22 augustus 2011 herbenoemd tot voorzitter van de Raad van Toezicht per 15 september 2011. Per 1 februari 2012 treedt Tjalling Tiemstra af teneinde als adviseur een samenwerkingsovereenkomst aan te kunnen gaan met Deloitte. De Raad is

hem erkentelijk voor de inbreng van zijn kennis van de financiële markten en jaarverslaggeving en bedankt hem voor zijn werkzaamheden als lid en voorzitter van de Auditcommissie van de Raad van Toezicht. Op voordracht van de Raad van Toezicht heeft de minister van Financiën Theodor Kockelkoren opnieuw benoemd tot lid van het bestuur van de AFM. De herbenoeming gaat in op 1 februari 2012 en geldt voor een periode van vier jaar. Van 15 oktober 2011 tot 15 mei 2012 is de secretaris van de Raad van Toezicht, Loes van den Berg, vervangen door Simone Meijer-Hulsen.

De AFM leeft waar mogelijk de bepalingen uit de Nederlandse Corporate Governance Code na. Voor de informatie als bedoeld in de *best practice*-bepalingen III.1.3 (gegevens betreffende de leden van de Raad van Toezicht) en III.5.2 (gegevens betreffende de commissies) van de Code wordt verwezen naar de bijlage 'Samenstelling, verantwoordelijkheden en nevenfuncties Raad van Toezicht en managementgroep' achter in dit jaarverslag. Naar het oordeel van de Raad zijn alle leden van de Raad onafhankelijk in de zin van *best practice*-bepaling III.2.2.

De Raad heeft in 2011 afscheid genomen van Hans Hoogervorst als voorzitter van het bestuur en Steven Maijoor als directeur, in verband met hun benoemingen tot voorzitter van de IASB respectievelijk ESMA. De Raad is hen zeer erkentelijk voor hun inzet voor en betrokkenheid bij de AFM. Tot genoegen van de Raad is Ronald Gerritse bij Koninklijk Besluit van 22 maart 2011 benoemd tot voorzitter van het bestuur per 1 mei 2011 en is de managementgroep per 15 september 2011 versterkt met het aantreden van Gerben Everts als directeur.

De Raad van Toezicht spreekt tot slot zijn waardering uit voor de plezierige en constructieve samenwerking met de managementgroep en de inzet van de managementgroep en de medewerkers bij het realiseren van de doelstellingen van de AFM.

Drs. G.A. (George) Möller (voorzitter)
Mr. D.C.C. (Diana) van Everdingen (vice-voorzitter)
Prof. dr. H.M. (Henriëtte) Prast
Drs. J.S.T. (Tjalling) Tiemstra RA (tot 1 februari 2012)
B.J.H.S. (Joop) Feilzer (per 1 februari 2011)

Deel I. Activiteitenverslag

1 Risicogestuurd toezicht

De AFM houdt risicogestuurd toezicht, we stellen prioriteiten om vooral daar aanwezig te kunnen zijn waar de risico's het grootst zijn. Risicogestuurd toezicht houdt in dat de AFM voortdurend marktontwikkelingen en risico's analyseert om prioriteiten te kunnen stellen voor dat toezicht. Het stellen van prioriteiten is nodig omdat het voor de AFM niet haalbaar en te kostbaar is om overal aanwezig te zijn.

Marktrisico's en risicoanalyse
Marktrisico's komen vooral voort uit ontwikkelingen op de financiële markten, vloeien voort uit het gedrag van ondernemingen, consumenten en beleggers al dan niet in samenhang met (hiaten in) wet- en regelgeving. De AFM probeert de belangrijkste risico's te selecteren en haar toezicht daarop te richten.

In de begroting van 2011 heeft de AFM op basis van een risicoanalyse tien thema's in het toezicht geselecteerd. De AFM wil vooral daar aanwezig zijn waar de risico's het grootst zijn. In 2011 is het toezicht van de AFM er vooral op gericht de effecten van de risico's in deze thema's te matigen en zo haar toezichtdoelen te realiseren. In het jaarverslag 2011 wordt ten aanzien van alle thema's verantwoording afgelegd. In de begroting van 2012 staan de thema's die de AFM op basis van de risicoanalyse heeft gekozen voor het komende jaar.

Dit wil niet zeggen dat de AFM alle risico´s kan voorkomen. Marktpartijen – bedrijven maar ook consumenten en beleggers – hebben en houden hun eigen verantwoordelijkheden. De AFM heeft als toezichthouder wel de verantwoordelijkheid om duidelijk te zijn over de gesignaleerde risico´s, te handelen waar we effectief kunnen zijn en vooral daar aanwezig te zijn waar de risico's het grootst zijn.

Risicoverklaring
In de risicoverklaring zijn de voornaamste marktrisico's opgenomen die wij als AFM zien, maar die wij niet voldoende kunnen voorkomen of beheersen. Het zijn de risico's die tot op zekere hoogte onvermijdbaar zijn of samenhangen met beperkingen in de wettelijke bevoegdheden.

1.1 Missie en kernwaarden

Consumenten en beleggers beschikken over minder informatie dan ondernemingen. Het speelveld tussen consumenten, beleggers en ondernemingen is hierdoor niet vanzelf in evenwicht. De AFM voert daarom gedragstoezicht uit in het belang van consumenten en beleggers.

De AFM voert het gedragstoezicht uit in het belang van consumenten en beleggers, de eindgebruikers in de markt. Tegelijkertijd bieden we bescherming aan belangen van financiële ondernemingen die moeten kunnen rekenen op een gelijk speelveld met hun concurrenten. Ook beschermen we belangen van bedrijven die toegang willen hebben tot de kapitaalmarkt. Door bij te dragen aan het vertrouwen in de financiële markten draagt de AFM bij aan het goed functioneren van de Nederlandse economie.

De missie van de AFM luidt:
De AFM bevordert eerlijke en transparante financiële markten. Wij zijn de onafhankelijke gedragstoezichthouder op de markten van sparen, lenen, beleggen en verzekeren. De AFM bevordert zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten en ziet toe op een eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten. Ons streven is het vertrouwen van consumenten en bedrijven in de financiële markten te versterken, ook internationaal. Op deze manier draagt de AFM bij aan de welvaart en de economische reputatie van Nederland.

Waarom is de AFM nodig?
In een ideale financiële wereld kunnen consumenten en beleggers vertrouwen op de goede werking van financiële markten. In deze wereld worden zij eerlijk behandeld en krijgen zij begrijpelijke informatie, die hen in staat stelt om financiële producten te kopen die overeenstemmen met hun verwachtingen en die voorzien in hun behoefte. Financiële ondernemers en ondernemingen kunnen rekenen op eerlijke concurrentie. Bedrijven die kapitaal willen aantrekken, hebben daartoe voldoende mogelijkheden.

Wij zien dat:
- consumenten in de praktijk nooit zo goed geïnformeerd en onderlegd zijn als professionals (informatieasymmetrie);
- ook professionele partijen niet allemaal beschikken over dezelfde informatie en hun interacties niet per se gericht zijn op het collectieve belang van een effectieve en efficiënte markt.

Daarom is toezicht door de AFM nodig.

Wat doet de AFM daaraan?
Uiteindelijk gaat het op de financiële markten om vertrouwen. Ons streven is het gerechtvaardigd vertrouwen van consumenten en bedrijven in de financiële markten te versterken, ook internationaal. Er zijn regels en toezicht nodig om onwenselijk gedrag te voorkomen en te bestrijden.

De AFM hanteert in haar toezicht vijf kernwaarden:

Doortastendheid
Als handhaver van wet- en regelgeving treedt de AFM waar nodig doortastend op. Bij het toezicht op de naleving van de wet hebben wij verschillende instrumenten tot onze beschikking. De inzet van onze instrumenten is steeds gericht op effectieve beïnvloeding, opdat de regels worden nageleefd.

Zorgvuldigheid
Bij doortastendheid hoort zorgvuldigheid; een doortastende toezichthouder dient zelf zorgvuldig te zijn. De AFM brengt altijd eerst de feiten in beeld alvorens hierover een oordeel te vormen en tot acties over te gaan. De AFM heeft daarbij steeds oog voor een gelijk speelveld tussen marktpartijen.

Oriëntatiepunt
Wij willen een oriëntatiepunt zijn voor de markt. Wij geven waar nodig duidelijkheid over wat moet of mag, en wat niet mag. We voeren een dialoog met degenen die onder toezicht staan en met anderen die belang hebben bij het werk van de AFM. Wij zijn zo voorspelbaar mogelijk.

Doelmatigheid
We zijn ons bewust van de kosten van toezicht, van de directe kosten van de AFM én van de kosten van de naleving van wetgeving. Dit bewustzijn vertaalt zich in de ambitie de financiële en andere (administratieve) lasten, zoveel mogelijk te beperken, en onze middelen zo doelmatig mogelijk in te zetten. Wij werken daarvoor samen met andere toezichthouders en handhavers, zowel in Nederland als over de grens.

Verantwoordelijkheid
Wij gaan uit van de eigen verantwoordelijkheid van burgers en bedrijven. Burgers dienen zich ook zelf te verdiepen in de financiële producten waarvoor zij belangstelling hebben. Bedrijven zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun producten en diensten en daarmee voor het vertrouwen in de financiële markten. Ons toezicht is op maat: het toezicht is meer op afstand naarmate we kunnen vertrouwen op naleving.

1.2 Strategische doelstellingen

De missie van de AFM is vertaald in drie strategische doelstellingen:
De AFM bevordert zorgvuldige financiële dienstverlening.
De AFM ziet toe op een eerlijke en efficiënte werking van de kapitaalmarkten.
De AFM draagt bij aan de stabiliteit van de financiële markten.

De AFM bevordert zorgvuldige financiële dienstverlening
Consumenten moeten kunnen vertrouwen op zorgvuldige financiële dienstverlening. De AFM bevordert deze zorgvuldigheid door toe te zien op het gedrag van financiële ondernemingen.

De AFM is de gedragstoezichthouder op de markten van sparen, lenen, beleggen en verzekeren en bevordert zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten. Concreet betekent dit dat de AFM erop toeziet dat:

- bedrijven en personen die financiële diensten verlenen, deskundig en betrouwbaar zijn;
- bedrijven goede financiële producten aanbieden. Dit zijn producten die kostenefficiënt, nuttig, veilig en begrijpelijk zijn.
  Er zijn tal van financiële producten: spaarproducten, betaalproducten, consumptieve kredieten, hypotheken, verzekeringen, beleggingsobjecten, financiële instrumenten (zoals aandelen, obligaties, opties en beleggingsfondsen) en elektronisch geld. Ondernemers op de markten voor deze producten moeten een vergunning hebben, tenzij een wettelijke uitzondering geldt;
- informatie van financiële ondernemingen en pensioenuitvoerders feitelijk juist, begrijpelijk en niet misleidend is;
- ondernemingen in het belang van hun klanten handelen. Ondernemingen hebben een zorgplicht richting hun klanten.

Alle financiële ondernemingen in Nederland staan daarom onder doorlopend toezicht van de AFM.

De AFM ziet toe op een eerlijke en efficiënte werking van de kapitaalmarkten
Beleggers moeten kunnen vertrouwen op eerlijk en efficiënt functionerende kapitaalmarkten. Vertrouwen in kapitaalmarkten draagt bij aan een gunstig investeringsklimaat en is daarmee goed voor de Nederlandse economie. De AFM bevordert de eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten door toe te zien op de handhaving van de spelregels voor kapitaalmarkten.

Het toezicht van de AFM op de kapitaalmarkten richt zich op die markten waar vragers en verschaffers van kapitaal (kapitaalbehoeftige ondernemingen en beleggers) en de vragers en verschaffers van zekerheden elkaar (moeten kunnen) vinden. Het functioneren van deze kapitaalmarkten, en de daaruit voortkomende informatiestromen, is afhankelijk van het gedrag van een zeer diverse groep van spelers, uiteenlopend van uitgevende instellingen, handelsplatformen, tot en met accountants. Het toezicht moet bewerkstelligen dat dit op een eerlijke en efficiënte wijze gebeurt door te waarborgen dat deze spelers voldoen aan randvoorwaarden voor kwaliteit en stabiliteit, waarbinnen zij concurreren op kwaliteit en efficiëntie. Het is in dit belang dat het financiële systeem tevens integer en stabiel is.

Spelregels voor de markt
De AFM handhaaft de spelregels voor diegenen die actief zijn op de markt van financiële instrumenten. Concreet betekent dit dat de AFM erop toeziet dat:

- marktmisbruik wordt gestraft. Onder marktmisbruik wordt verstaan het gebruik van voorwetenschap en koersmanipulatie of misleiding. Deze activiteiten zijn verboden;
- beursgenoteerde bedrijven koersgevoelige informatie (kgi) tijdig en correct naar buiten brengen;
- de gestelde regels voor de uitgifte van effecten en openbare biedingen, voor financiële verslaggeving en voor accountants die de verslaggeving controleren worden nageleefd; het aanbieden van effecten en het uitbrengen van een openbaar bod dient te voldoen aan verschillende regels. De AFM controleert of hieraan wordt voldaan.

Daarnaast gelden er wettelijke regels voor effectenmarkten en hun infrastructuur, voor financiële verslaggeving en voor accountantsorganisaties. Bij dit laatste kijkt de AFM vooral naar accountantsorganisaties die organisaties van openbaar belang controleren. Er is dus toezicht op financiële ondernemingen, maar ook op andere (beursgenoteerde) bedrijven.

De AFM draagt bij aan de stabiliteit van de financiële markten
De kredietcrisis heeft laten zien hoe systeemrisico's de stabiliteit van het financieel systeem kunnen bedreigen. De AFM creëert samen met DNB randvoorwaarden gericht op financiële markten met beheersbare en transparante risico's.

De missie van de AFM kan niet los worden gezien van de noodzaak van stabiliteit in het financiële systeem, die weer van groot belang is voor de economie als geheel. De AFM wil bijdragen aan de versterking van deze stabiliteit. Ook met het oog daarop werken wij aan het bevorderen van eerlijke en transparante financiële markten.

De kredietcrisis heeft aangetoond dat op de financiële markten grote systeemrisico's kunnen ontstaan en dat deze risico's op gedrags- en prudentieel terrein met elkaar samenhangen en in elkaars verlengde kunnen liggen. Deze systeemrisico's gaan dus zowel prudentiële als gedragstoezichthouders aan. Dit geldt

op het niveau van zowel individuele bedrijven als het financiële systeem. De AFM is daarom in 2011 in nauwe samenwerking met DNB gestart met het signaleren en identificeren van systeem- en systeemrelevante risico's op nationaal niveau en op internationaal niveau via de Europese samenwerkingsverbanden ESMA en ESRB en de internationale organisatie van effectentoezichthouders IOSCO.

1.3 Marktontwikkelingen

Mondiale economische ontwikkelingen zorgen voor onzekere tijden voor beleggers en lagere marges voor (financiële) ondernemingen. De AFM houdt toezicht op financiële markten tegen de achtergrond van deze ontwikkelingen. Op vrijwel alle terreinen waarop de AFM actief is, spelen zich belangrijke ontwikkelingen af. Deels door de financiële crisis, deels door de omslag die sectoren aan het maken zijn. De dertien belangrijkste actuele ontwikkelingen in de markt schetsen we hier.

Schuldencrisis leidt tot afname vertrouwen in financiële markten

De schuldencrisis heeft tot een dramatische afname van het vertrouwen in de financiële markten geleid, vooral in Europa. De ontwikkelingen op de financiële markten blijven in belangrijke mate afhankelijk van daadkrachtige politieke besluitvorming.

Daadkrachtige politieke besluitvorming

Het blijft onzeker hoe de schuldencrisis zich verder gaat ontwikkelen. Structurele oplossingen zijn noodzakelijk maar in belangrijke mate afhankelijk van politieke besluitvorming. Geen van de politieke actoren in Europa heeft zelfstandig voldoende kracht om een oplossing te bewerkstelligen. Het is een proces waar gemeenschappelijk besluiten moeten worden genomen. De actoren moeten onderling beleidsmaatregelen afstemmen en hervormingen doorvoeren. Er moet geloofwaardigheid naar de toekomst gecreëerd worden en op korte termijn moet steun gegeven worden voor de acute problemen bij banken en overheden.

Vertrouwen neemt af

De voortdurende onzekerheid op de financiële markten in Europa verhindert dat het vertrouwen toeneemt. Beleggers zijn op zoek naar relatief veilige beleggingen en hebben steeds vaker de voorkeur voor liquide staatsobligaties, grondstoffen en andere kortlopende investeringen. Deze marktontwikkeling zorgt voor veel volatiliteit op de markten en de vlucht uit risicovolle beleggingen veroorzaakt het opdrogen van financieringsstromen voor als riskant aangemerkte banken en overheden. De voortdurende onzekerheid in de markt over passende politieke besluitvorming heeft de kredietwaardigheid van Europese landen onder druk gezet in de beoordelingen van kredietbeoordelaars. Bovendien zijn de aangekondigde hervormingen in de financiële sector en het toezicht nog volop in ontwikkeling.

Banken en verzekeraars opereren in een lastige (internationale) omgeving

Het afgenomen vertrouwen op de financiële markten heeft een moeilijke omgeving gecreëerd voor banken en verzekeraars. De kredietwaardigheid van sommige banken staat voor andere banken en investeerders niet meer buiten twijfel en het is lastig om een bedrijfsmodel te vinden waarmee langjarig gezonde rendementen zijn te behalen. Verzekeraars hebben daarnaast onder andere te kampen met een sterke concurrentie van banken en een slecht imago.

Draagvlak voor hervormingen neemt toe
Het draagvlak voor hervormingen die het stelsel stabieler maken groeit ondertussen, ook in Nederland. Bijvoorbeeld ten aanzien van hypotheekschulden, pensioenen en Europese coördinatie van begrotingen. Maar de prijs hiervoor is hoog, en de markt vraagt om veel snellere oplossingen dan haalbaar is voor veel financiële ondernemingen en overheden.

Keteneffecten van schuldencrisis vergen integrale signalering van systeemrisico's
De financiële sector is sterk internationaal verweven waardoor financiële problemen kunnen overslaan naar andere landen. Dergelijke systeemrisico's worden door de AFM samen met andere toezichthouders gesignaleerd.

Verwevenheid levert systeemrisico's op
De schuldencrisis is een ernstige bedreiging voor het Nederlandse financiële stelsel. De keteneffecten van de schuldencrisis kunnen namelijk groot zijn. Door de internationale verwevenheid van de financiële sector (en daarmee overheden) leidt een financieel probleem van het ene land tot een kettingreactie in andere landen met vergelijkbare schuldposities en hervormingsproblemen.
De groeiende concurrentie, complexiteit en snelheid van kapitaalmarkten leveren efficiëntie maar ook (systeem- of systeemrelevante) risico's op. Het gaat hierbij zowel om risico's die kunnen uitgroeien tot een systeemrisico (bijvoorbeeld een technologische handelsfout als 'trigger event') als om risico's die beheersing van systeemrisico's bedreigen (bijvoorbeeld het ontbreken van corrigerende maatregelen). Omdat deze systeemrisico's grote invloed kunnen hebben op de stabiliteit van de financiële markten en het vertrouwen daarin houdt de AFM deze risico's – ook in internationaal verband – nauwlettend in de gaten.

De signalering van systeemrisico´s gaat voorbij Twin Peaks
De kredietcrisis heeft aangetoond dat op de financiële markten grote systeemrisico's kunnen ontstaan en dat deze risico's op gedrags- en prudentieel terrein met elkaar samenhangen en in elkaars verlengde liggen. Deze systeemrisico's gaan dus zowel prudentiële als gedragstoezichthouders aan. Dit geldt op het niveau van zowel individuele bedrijven als het financiële systeem.

De AFM is daarom in 2011 in nauwe samenwerking met DNB gestart met het signaleren en identificeren van systeem- en systeemrelevante risico's. De samenwerking tussen DNB en AFM zal, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid, verder worden versterkt.

AFM werkt intensief samen met andere toezichthouders bij de signalering van systeemrisico's
Systeemrisico's hebben een brede impact. Om die risico's goed te kunnen overzien, is nauwe samenwerking noodzakelijk, zowel nationaal als internationaal.

Samenwerking op nationaal niveau
De AFM signaleert samen met DNB systeem- en systeemrelevante risico's op nationaal en internationaal niveau via het tot stand gebrachte 'AFM-DNB Risicopanel' dat analyses van prudentiële en gedragsaard bijeenbrengt. Binnenkort verwachten we via een op te richten 'stabiliteitscomité' waarin het ministerie van Financiën, DNB en AFM zullen samenwerken om stabiliteitsrisico's te detecteren en waar nodig tijdig actie te ondernemen.

Monitoring van effecten schuldencrisis
Een multidisciplinair schuldencrisisteam bekijkt in overleg met DNB en het ministerie van Financiën de specifieke kwetsbaarheden van bepaalde producten en diensten op korte termijn. Het team onderzoekt op continue basis de manieren waarop de AFM kan optreden waar de problemen ook de Nederlandse markt raken. Hierbij wordt bijvoorbeeld gekeken naar onderwerpen als de risico's van het uitlenen van effecten door beleggingsfondsen en verzekeraars, het zogenaamde 'securities lending', vermogensscheiding bij beleggingsondernemingen en wettelijke bevoegdheden zoals bijvoorbeeld een eventueel verbod op short selling.

Samenwerking op internationaal niveau
In internationaal en Europees verband werken wij samen met Europese toezichthouder ESMA (European Securities and Markets Authority), de ESRB (European Systemic Risk Board) en samen met collega-effectentoezichthouders binnen IOSCO (International Organization of Securities Commissions). Hierbij moet worden onderkend dat de bevoegdheden voor de AFM en haar collega-markttoezichthouders in binnen- en buitenland beperkt zijn. Zie voor meer informatie hierover de ontwikkeling 'Internationale regulering van het toezicht op financiële sector is toegenomen'.

Effecten schuldencrisis op de consument en particuliere belegger
De schuldencrisis heeft niet alleen effect op (financiële) ondernemingen. De consument en particuliere belegger merken ook de effecten van verminderd vertrouwen en lagere groei.

Financiële risico's voor huishoudens
De huizenmarkt staat onder druk. Dit vergroot de financiële risico's voor huishoudens, die vaak al kwetsbaar zijn door aanmerkelijke schulden. Ook de inkomenspositie van Nederlandse huishoudens staat onder druk door oplopende werkloosheid en dalende koopkracht. Verder zijn in 2011 de normen voor hypotheekverstrekking aangescherpt om de financiële weerbaarheid van consumenten te beschermen. Zo moet een hypotheek meer in verhouding staan tot de waarde van de woning en is het aflossingsvrije gedeelte van de hypotheek beperkt tot maximaal 50% van de waarde van de woning.

Brede discussie over hypotheekschulden
Ondanks deze nieuwe gedragsregels voor financiële ondernemingen bij hypotheekverstrekking is de schuld van huishoudens bijna nergens zo groot als in Nederland. De hoogte van de hypotheekschulden heeft een negatieve invloed op de financiële weerbaarheid van consumenten. De AFM ziet dat de hypotheekrenteaftrek leidt tot maximale financiering, en de fiscaliteit geen prikkels geeft om af te lossen. Dat leidt niet alleen tot aanzienlijke risico's voor individuele consumenten maar ook tot stabiliteitsrisico's. De AFM vindt het van belang dat een brede discussie plaatsvindt over voorstellen die de risico's terugdringen die gepaard gaan met hoge hypotheekschulden.

Effecten schuldencrisis op particuliere belegger
De mondiale economische ontwikkelingen zorgen voor onzekere tijden voor beleggers, ook voor Nederlandse particuliere beleggers. De schuldencrisis en de neerwaartse trend van de meeste beurzen hebben tot een afname van het vertrouwen in de financiële markten geleid. Het beleggingsklimaat is mede hierdoor flink veranderd en, hoewel het aantal particuliere beleggers in 2011 is gestegen, het sentiment onder beleggers is pessimistischer geworden.

De belegger is meer op zoek naar zekerheid

De overtuiging dat beleggen op langere termijn meer oplevert dan sparen blijft nog steeds het belangrijkste motief om te beleggen. De grillige ontwikkelingen op de financiële markten brengen echter specifieke risico´s voor beleggers met zich mee. Waar voorheen bijvoorbeeld een staatsobligatie in de perceptie van beleggers een grote mate van zekerheid gaf, is deze perceptie in het huidige economische klimaat veranderd. Men is daarom meer dan ooit op zoek naar zekerheid en kijkt anders aan tegen risico's en prognoses. In combinatie met de concurrentie op de spaarmarkt verwacht de AFM dat sparen ten opzichte van actief beleggen populairder zal worden, en dat beleggers meer aandacht zullen krijgen voor risico-rendementsverhoudingen en kosten van beleggingsdienstverlening.

Inrichting van de financiële sector en toezicht hierop onderwerp van maatschappelijk debat

De huidige schuldencrisis zorgt opnieuw voor discussies over toezicht en de inrichting van de financiële sector. Niet alleen in Nederland, maar ook op Europees en internationaal niveau.

Maatregelen op het gebied van short selling

De ontwikkelingen op de financiële markten hebben het afgelopen jaar toezichthouders in een aantal Europese landen ertoe gebracht om maatregelen tegen short selling te treffen. Short selling is een belangrijk instrument bij het afdekken van economische risico's en vervult in het algemeen een nuttige rol in het prijsvormingsproces. Negatieve verwachtingen worden namelijk sneller in koersen verwerkt wat bijdraagt aan efficiënte prijsvorming. In uitzonderlijke marktomstandigheden kunnen verkoopstrategieën die gebruikmaken van short selling (eventueel in combinatie met het verspreiden van geruchten) echter als marktmanipulatie worden beschouwd. Tot nu toe heeft de AFM in de ontwikkelingen op de Nederlandse markt geen aanleiding gezien hier een verbod op *short selling* in te stellen. In het belang van eerlijke en transparante financiële markten blijft de AFM de koersontwikkelingen op de financiële markten nauwlettend in de gaten houden en zet hierbij, maar ook bij andere maatregelen, sterk in op een gecoördineerde aanpak met andere Europese toezichthouders.

Aandacht voor High Frequency Trading (HFT)

Het toenemende aandeel van *High Frequency Trading* (HFT) in de beurshandel heeft ook het afgelopen jaar tot discussies geleid. De AFM is nauw betrokken bij de ontwikkeling van adequate, proportionele regelgeving op dit terrein. Zij neemt hierbij het standpunt in dat zolang men legitieme strategieën inzet, er geen reden is om high frequency traders anders te behandelen dan andere marktdeelnemers. Als de strategieën echter gericht zouden zijn op marktmisbruik dan zal de AFM daar tegen optreden. De AFM erkent dat HFT zeker niet zonder risico's is. Deze liggen vooral op het gebied van de robuustheid van de handelssystemen, de betrouwbaarheid van de gebruikte algoritmes en het voorkomen van onjuiste orderinvoer. Daarnaast stelt het geautomatiseerde karakter van de handel en de daarmee gepaard gaande snelheid en complexiteit van orderstromen nieuwe eisen aan het toezicht.

Afhankelijkheid en transparantie van ratings van CRA's

De Europese Commissie heeft een voorstel aangekondigd om meer maatregelen te nemen in relatie tot kredietbeoordelaars. Het huidige toezichtregime, dat is opgezet naar aanleiding van de kredietcrisis, voorziet in toezicht op Credit Rating Agencies (CRA's) door middel van registratieverlening en doorlopend toezicht door ESMA, de Europese autoriteit voor effectenmarkten. Het nieuwe voorstel voorziet in het reduceren van te grote afhankelijkheid van ratings en het verder vergroten van de transparantie van die ratings.

Internationale regulering van en toezicht op financiële sector is toegenomen
Als gevolg van de kredietcrisis is (in Europees verband) in relatief korte tijd veel regelgeving ontwikkeld. Niet alleen in Europees verband, maar ook in de Verenigde Staten via de Dodd-Frank Act.

Deze regelgeving heeft als doel om het financiële systeem robuuster te maken en als onderdeel daarvan het financieel toezicht te versterken en in het bijzonder om systeemrisico's beter te adresseren.

Europees gecoördineerd toezicht
Een nieuw Europees raamwerk voor het financieel toezicht is per 1 januari 2011 in werking getreden, waardoor de samenwerking tussen de AFM en collega-toezichthouders is geïntensiveerd. Het *European System of Financial Supervision* is een eerste stap naar Europees (gecoördineerd) toezicht en past in de trend om bevoegdheden steeds meer naar internationale instituten te verplaatsen. Het accent van deze bevoegdheden ligt voorlopig nog sterk op coördinatie. Het nieuwe Europese raamwerk is een rechtstreeks gevolg van de kredietcrisis waarin de tekortkomingen van het Europese toezichtsysteem duidelijk zijn blootgelegd. De nieuwe Europese toezichtstructuur moet eraan bijdragen dat de financiële stabiliteit gewaarborgd wordt en de negatieve gevolgen voor de interne markt en de reële economie worden beperkt. Ook heeft zij tot doel om te waarborgen dat overal in de EU gelijke regels gelden.

Een riskboard en drie toezichthoudende autoriteiten
Het nieuwe Europees raamwerk bestaat uit een comité voor de monitoring van systeemrisico's, de European Systemic Risk Board (ESRB), en drie sectorale toezichthoudende autoriteiten (European Supervisory Agencies – ESA's);

- *European Banking Authority (EBA)*
- *European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA)*
- *European Securities and Markets Authority (ESMA).*

De ESRB moet de risico's detecteren die het financiële stelsel als geheel raken en in een vroeg stadium aanbevelingen en waarschuwingen uitbrengen. Deze adviezen worden door bijvoorbeeld ESA's, nationale autoriteiten, of Europese Commissie in maatregelen omgezet. Hiermee wordt een betere samenhang tussen macro- en microprudentieel toezicht beoogd. De drie sectorale toezichthoudende autoriteiten komen in de plaats van oude comités en hebben ruimere bevoegdheden en taken. De AFM is vooral actief binnen de ESRB en ESMA, en beperkt bij een aantal activiteiten van EBA en EIOPA.

De oprichting van ESMA en de andere ESA's is een eerste stap
De verwachtingen over de Europese organisaties, en dus ook ESMA, waren bij aanvang hooggespannen. Een toekomstig sterk ESMA is niet vanzelfsprekend. Het blijft een uitdaging om de leden op één lijn te krijgen bij de belangrijkste ontwikkelingen. Om daadwerkelijk problemen op te lossen, en over de verschillende belangen van individuele lidstaten te kunnen stappen, moet de oprichting worden gevolgd door versterking van het mandaat.

Europees raamwerk financieel toezicht in 2011 van start

Een nieuw Europees raamwerk voor het financieel toezicht is per 1 januari 2011 in werking getreden waardoor de samenwerking tussen de AFM en collega-toezichthouders is geïntensiveerd.

Europees toezicht als reactie op achterblijvende nationale modellen

De oprichting van een Europees raamwerk per 1 januari 2011 voor financieel toezicht, het European System of Financial Supervision, is een eerste stap naar Europees (gecoördineerd) toezicht en past in de trend om bevoegdheden steeds meer naar internationale instituten te verplaatsen. Het accent van deze bevoegdheden ligt voorlopig nog sterk op coördinatie. Het nieuwe Europese raamwerk is een rechtstreeks gevolg van de kredietcrisis waarin de tekortkomingen van het Europese toezichtsysteem duidelijk werden blootgelegd. De nieuwe Europese toezichtstructuur moet eraan bijdragen dat de financiële stabiliteit gewaarborgd wordt en de negatieve gevolgen voor de interne markt en de reële economie worden beperkt.

Betere samenwerking tussen toezichthouders

De veelal nationaal georiënteerde toezichtmodellen blijven ver achter bij de realiteit van geïntegreerde en samenhangende Europese financiële markten. Het nieuwe raamwerk heeft tot doel om de financiële stabiliteit binnen Europa te versterken, aanwezige systeemrisico's in een vroeg stadium te onderkennen, te waarborgen dat overal in de EU gelijke regels gelden en worden toegepast en te zorgen voor betere samenwerking tussen de nationale toezichthouders.

Het belang van een sterk ESMA voor de Nederlandse sector

De oprichting van ESMA is, gezien haar nieuwe taken en bevoegdheden, van groot belang voor zowel het toezicht van de AFM als voor Nederlandse instellingen.

Het belang van ESMA voor Nederland

Gezien de vergaande taken en bevoegdheden zal ESMA van groot belang zijn voor het toezicht van de AFM en Nederlandse instellingen. Zo is ESMA, naast het directe toezicht op CRA's, in uitzonderlijke gevallen zelfs bevoegd om een besluit te nemen dat direct gericht is tot een individuele financiële instelling. Belanghebbenden kunnen overigens wel bezwaar aantekenen tegen besluiten van ESMA. Daarnaast is het de verwachting dat ESMA in de toekomst meer directe toezichttaken zal krijgen, bijvoorbeeld op het gebied van clearing en settlement.

Nieuwe bevoegdheden aan ESMA

De belangrijkste taken en bevoegdheden van ESMA zijn:

- Direct toezicht op Credit Rating Agencies (CRA's);
- Opstellen van (concept) bindende technische standaarden om Europese regels verder uit te werken;
- Toezicht op een consistente toepassing van EU regelgeving op nationaal niveau en mogelijk bindend ingrijpen bij een onjuiste toepassing;
- Tijdens crises coördineren en faciliteren van activiteiten van nationale toezichthouders en indien nodig bindende crisismaatregelen opleggen;
- Tijdelijk verbieden / beperken van specifieke financiële activiteiten;
- Bemiddelen bij geschillen tussen nationale toezichthouders en eventueel een bindend eindoordeel vellen.

Toezicht op kredietbeoordelaars overgedragen aan ESMA

De AFM heeft haar toezichttaken kredietbeoordelaars (CRA's) per 1 juli 2011 overgedragen aan ESMA. Via ESMA blijft de AFM indirect verantwoordelijk voor het toezicht op kredietbeoordelaars aangezien de Board of Supervisors, waar de AFM constituerend lid van is, namens ESMA toezichtmaatregelen op kan leggen aan CRA's. ESMA kan tevens bepaalde toezichttaken delegeren aan nationale toezichthouders. Ten slotte blijft de AFM zelfstandig bevoegd om het gebruik van ratings in prospectussen te controleren.

Schuldencrisis en intensivering van internationale regulering hebben grote impact op Nederlands financieel stelsel

De Nederlandse financiële instellingen opereren in een lastige internationale omgeving. Enerzijds staan zij al financieel onder druk, anderzijds dienen zij zich verder financieel te versterken.

Banken en verzekeraars operen in een lastige internationale omgeving

Het afgenomen vertrouwen op de financiële markten heeft een moeilijke omgeving gecreëerd voor banken en verzekeraars. De kredietwaardigheid van sommige banken staat voor andere banken en investeerders niet meer buiten twijfel, en het is lastig om een bedrijfsmodel te vinden waarmee langjarig gezonde rendementen zijn te behalen. Verzekeraars hebben daarnaast te kampen met een slechte reputatie door het geschonden vertrouwen van consumenten. Verzekeringen zijn in de woekerpolisaffaire herhaaldelijk negatief in het nieuws geweest vanwege hoge berekende kosten en achterblijvende rendementen.

Maatregelen die het financieel stelsel versterken

Alle banken en verzekeraars worden door risico-aversie van investeerders en nieuwe kapitaalvereisten (Basel III/ Solvency II) tegelijkertijd gedwongen meer kapitaal aan te trekken voor het versterken van hun balans. De onzekerheid over de solvabiliteit van banken en overheden is inmiddels omgeslagen in gebrek aan vertrouwen tussen banken onderling en daarmee in de onderlinge kredietverstrekking. Het uitlenen en opnemen van geld door de ECB is hierdoor sterk toegenomen, en ondernemingen komen moeilijker aan financiering.

Meer beheerders van beleggingsinstellingen straks gereguleerd

Met de Directive on Alternative Investment Fund Managers (AIFM) komen activiteiten van tot nu toe vaak ongereguleerde alternatieve beleggingsinstellingen als hedge funds, private equity en vastgoedfondsen vanaf juli 2013 onder toezicht te staan. De AIFM-richtlijn is in beginsel van toepassing op alle beheerders van beleggingsinstellingen die niet onder het Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities (UCITS) regime vallen. Concreet houdt dit in dat beheerders van deze fondsen een vergunning- of registratieplicht hebben en onder doorlopend toezicht komen te staan van de AFM. De verwachting is dat met de implementatie van de richtlijn ongeveer 100 tot nog toe niet-gereguleerde beheerders en een groot deel van de huidige groep van vergunninghoudende instellingen onder het AIFM-regime gaan vallen. De AFM is zich hierop aan het voorbereiden.

AFM bereidt zich voor op implementatie AIFM-richtlijn

Het doel van de AIFM-richtlijn is om meer grip te krijgen op de systeemrisico's die door het gedrag van grote (alternatieve) beleggingsfondsen kunnen worden verspreid en/of worden versterkt. Tegelijkertijd wil men de gevolgen van desbetreffende risico's voor beleggers en markten in de Europese Unie op een

samenhangende wijze kunnen aan pakken. De nieuwe regelset moet robuust zijn en voldoende aansluiten bij de door Europa gekozen richting. De AFM heeft een AIFM-team opgericht dat zich fulltime bezighoudt met het voorbereiden van deze nieuwe toezichtstaak.

Financiële sector hervormt onder druk van de maatschappij

De financiële sector initieert hervormingen onder druk van stakeholders, klanten, maatschappij en toezichthouders. Het is van groot belang om er met behulp van deze hervormingen voor te zorgen dat de sector als geheel het vertrouwen herwint.

Financiële instellingen proberen het vertrouwen van klanten te herwinnen

De hervormingen van de sector worden mede ingegeven doordat financiële instellingen proberen het klantbelang centraal[1] te stellen en het vertrouwen te herwinnen. Niet alleen nieuwe nationale wetgeving leidt tot hervormingen in de financiële sector, de financiële instellingen zelf zijn hierin ook belangrijke initiatiefnemers.

De financiële sector realiseert zich dat teleurstellingen bij klanten aan de basis liggen van veel van de kwesties, en zelfs schandalen, die de financiële sector de afgelopen decennia heeft veroorzaakt en doorgemaakt en realiseert zich tegelijkertijd dat deze levensbedreigend kunnen zijn.

Elke bank met een substantiële aanwezigheid op de Nederlandse markt heeft dan ook een visie op hoe zij de belofte om het belang van de klant centraal te stellen, waar wil maken. Steeds meer banken zijn ervan overtuigd dat het belang van de klant een cruciaal aspect is voor gerechtvaardigd vertrouwen op lange termijn en dat dit drastische consequenties heeft voor hun verdienmodel. Banken moeten zichzelf vanuit deze visie opnieuw uitvinden in een economisch onzekere tijd.

Dit vraagt om ingrijpende veranderingen en plaatst de financiële sector voor veel moeilijke vragen en de paradox tussen winstgevendheid en teleurstellingen bij klanten. De uitdaging voor financiële instellingen is nu deze strategische doelstellingen om te zetten in concrete acties en beleid.

Bovenstaande wordt gestimuleerd door wetgeving. Het ministerie van Financiën heeft een pakket maatregelen voorbereid om financiële ondernemingen te bewegen verdienmodellen te herzien, productontwikkeling te herstructureren en klanten beter te adviseren. Verdienmodellen zullen hier en daar ingrijpend moeten veranderen.

Nationale wetgeving noopt tot vergaande hervormingen

Alle (voor)genomen maatregelen proberen te bevorderen dat de financiële sector beweegt naar nieuwe bedrijfsmodellen die op lange termijn rendabel en stabiel zijn en voldoende gerechtvaardigd vertrouwen hebben van hun klanten. Het gaat om maatregelen op het gebied van beloningen, deskundigheid, vakbekwaamheid en het productontwikkelingsproces van productaanbieders. Het pakket aan maatregelen vraagt om vergaande hervormingen van financiële ondernemingen.

[1] In de tekst wordt gesproken over 'het klant*belang* centraal stellen' om extra tot uitdrukking te brengen dat dit meer omvat dan bijvoorbeeld alleen het instellen van een klantenservice of het verhogen van de klanttevredenheid. Wij zijn ons ervan bewust dat in het stakeholdersmodel zoals dat in Nederland geldt, alle bij de vennootschap betrokken belangen afgewogen dienen te worden.

Ingrijpende veranderingen in de financiële dienstverlening
Een aantal van de nieuwe regels treedt waarschijnlijk per 1 januari 2013 in werking en heeft een grote invloed op de bedrijf- en verdienmodellen van financiële ondernemingen. Vooral in de financiële dienstverlening hebben de veranderingen een grote impact. De sector als geheel staat voor de opgave om het vertrouwen van klanten te herwinnen. En dat terwijl de bestaande bedrijfsmodellen van bijvoorbeeld verzekeraars al onder druk staan, onder meer door scherpere kapitaalseisen die worden gesteld onder Solvency II, door deuken in het imago én massaclaims als gevolg van de woekerpolisaffaire.

Verschuivingen in het landschap van handel en infrastructuur
Europese regelgeving heeft een verschuiving ingezet in handel en infrastructuur. De consolidatieslag binnen platformen, afwikkeling en bewaring van effecten staat tijdens de crisis niet stil en zet zich ook in 2012 voort.

Handelsplatformen in beweging
Binnen het Europese regulerend raamwerk gaat inmiddels vooral aandacht uit naar het vergroten van de stabiliteit van handelsplatformen. In het recente verleden is, mede onder invloed van veranderingen in de markstructuur door MiFID (*Markets in Financial Instruments Directive*), concurrentie ontstaan tussen handelsplatformen en heeft een consolidatieslag van de traditionele beurzen plaatsgevonden. De toetreding van TOM als *Multilateral Trading Facility* voor derivaten en eventuele beurzenfusies of overnames kunnen een grote impact hebben op zowel de handel als het toezicht op Nederlandse handelsplatformen.

Systemen en regels voor clearing & settlement aangescherpt
Naast de herziening van de MiFID heeft ook de introductie van EMIR (*European Market Infrastructures Regulation*) grote gevolgen voor de handelsinfrastructuur, buitenbeurs handel (OTC) en derivatenmarkt. Via EMIR wordt het centraal afwikkelen (*clearen*) van gestandaardiseerde derivaten verplicht gesteld, waarmee tegenpartijrisico's worden verminderd, en wordt door regels voor centrale tegenpartijen (CCP's) de *post-trading* infrastructuur versterkt. Het laatste is ook het oogmerk van nieuwe Europese regelgeving voor een geharmoniseerd wettelijk kader voor het houden van effecten (Securities settlement rules) en regels voor centrale effectenbewaarinstellingen (*Central Securities Depositories*, ofwel CSD's).

Accountantsorganisaties maken zich op voor noodzakelijke hervormingen
Zowel nationaal als internationaal worden vergaande voorstellen gedaan voor de aanpassing van de markt voor controle- en adviesdiensten. De markt maakt zich op voor ingrijpende veranderingen.

Europese voorstellen voor verhoging onafhankelijkheid accountant
De discussie over de noodzakelijke hervormingen in de accountancysector is al door de kredietcrisis ingezet. Accountants hadden, in de perceptie van publiek en politiek, te weinig oog voor risico's bij het beoordelen van jaarverslagen. Er is bovendien discussie over hun onafhankelijkheid van de opdrachtgever.

Op Europees niveau zijn het afgelopen jaar voorstellen gedaan voor onder meer het strikt scheiden van controle- en adviesdiensten en het verplicht rouleren van accountantskantoor. Het doel van deze voorgestelde maatregelen is om de onafhankelijkheid, en daarmee de kwaliteit, van externe accountants te verhogen. Daarnaast wordt nagedacht over het versterken van het toezicht op accountantsorganisaties op Europees niveau. Hierbij zou ESMA een belangrijke coördinerende rol kunnen krijgen (onder andere

faciliteren samenwerking en informatie-uitwisseling) en zullen Europese toezichthouders meer moeten gaan samenwerken, bijvoorbeeld in zogenaamde *colleges of regulators*.

Overigens vindt al periodiek overleg plaats tussen Europese toezichthouders voor een aantal grote accountantsorganisaties die in meerdere EU-landen actief zijn en een Europese ondernemingsstructuur kennen. Doel is om de consistentie van het optreden op Europees niveau te waarborgen.

Accountancysector in Nederland bereidt zich voor
In Nederland is tevens het besef gekomen dat heroriëntatie van de accountantspraktijk noodzakelijk is. Vanuit zowel de politiek als de sector zelf zijn verschillende initiatieven genomen voor maatregelen, om de onafhankelijkheid van de controlerende accountant tegenover zijn klanten te waarborgen. Het gaat hierbij vooral om voorstellen rondom de scheiding tussen controle en advies, de aanscherping van de onafhankelijkheidsregels, en het vergroten van transparantie over controlewerkzaamheden.

Op het moment van publicatie van dit jaarverslag is de politieke discussie nog volop in beweging en wordt aan de plannen van de NBA (Nederlandse Beroepsorganisatie Accountants) verder invulling gegeven.

Niet verenigbare perspectieven vormen een bedreiging voor het huidige pensioenstelsel
De discussie die ontstaat over het verdelen van de kosten voor het oplossen van de financiële problemen bij pensioenfondsen kan afbreuk doen aan het draagvlak voor solidariteit tussen generaties pensioendeelnemers.

De houdbaarheid van het pensioenstelsel staat onder druk, doordat verschillende belanghebbenden vinden dat vooral anderen moeten opdraaien voor de kosten van het verhogen van de dekkingsgraden. Enkele pensioenfondsen hebben al aangekondigd aanspraken en uitkeringen in 2012 te korten. Meerdere fondsen hebben aangegeven dat mogelijk al in 2013 te zullen doen. Gepensioneerden zullen dan ook worden geconfronteerd met een inkomensverlaging en werkenden met een lager pensioenvooruitzicht, wat een gevoel van onrechtvaardigheid zal oproepen bij deze belanghebbenden.

De verschuiving van risico's naar deelnemers en pensioengerechtigden in het afgelopen decennium (bijvoorbeeld door overgang van DB- naar DC-regelingen) zal zich hoogstwaarschijnlijk de komende tijd doorzetten. Niet alleen geven werkgevers aan dat zij met hun premiebijdragen aan een natuurlijk maximum zitten, ook vanuit verslaggevingregels (IFRS) en aandeelhouders komen prikkels om de blootstelling van werkgevers aan financiële risico's door pensioenverplichtingen te verminderen. Deze risicoverschuiving van werkgevers naar deelnemers en gepensioneerden is door de huidige economische crisis nog duidelijker geworden.

Pensioendeelnemers hebben over het algemeen verwachtingen over de hoogte van hun pensioenuitkeringen die niet waargemaakt kunnen worden. Deze verwachtingen zijn voor een deel te wijten aan een gebrekkige communicatie over de voorwaardelijkheid van de aanspraken in het verleden. De maatregelen tegen de lage dekkingsgraden in pensioenfondsen leiden ertoe dat nog minder van de verwachtingen van deelnemers over de hoogte van pensioenuitkeringen zal worden waargemaakt. Dit zal waarschijnlijk tot teleurstellingen leiden bij alle pensioendeelnemers. Belangrijker nog is dat deze teleurstellingen de discussie voeden over de verdeling van kansen en risico's tussen verschillende generaties pensioendeelnemers.

Uit maatschappelijke discussies komt naar voor dat tegengestelde percepties tussen generaties pensioendeelnemers over de aanspraken een bedreiging vormen voor de solidariteit die ten grondslag ligt aan het huidige pensioenstelsel. Jongere deelnemers in het huidige pensioenstelsel vinden vanuit hun perspectief dat hun pensioenbijdragen onredelijk zijn. Steeds meer jongere pensioendeelnemers hebben het idee dat zij, onder het mom van solidariteit, tekorten uit het verleden betalen en beter af zijn wanneer ze individueel een pensioen zouden opbouwen.

Anderzijds heeft de oudere generatie pensioendeelnemers de perceptie dat zij voldoende heeft bijgedragen en nu recht heeft op de in het vooruitzicht gestelde uitkeringen. De verplichtstellingen en de deling van risico's tussen generaties vormen de kern van het huidige pensioenstelsel en de uiteenlopende percepties van generaties pensioendeelnemers zetten deze kern van het in principe sterke pensioensysteem onder druk.

1.4 Vooruitzicht strategie 2012

In 2011 kiest de AFM op basis van haar strategische doelstellingen en een risicoanalyse voor tien thema´s. Voor 2012 komt de AFM uit op negen thema´s. Deze zijn beschreven in de begroting van 2012.

De thema's voor 2012 zijn niet volstrekt nieuw. Ze zijn anders geordend en er hebben accentverschuivingen binnen de thema's plaatsgevonden. Ten opzichte van 2011 is het thema 'Toezicht op Marktmisbruik wordt meer zichtbaar' in 2012 onderdeel geworden van het cluster 'Integere en stabiele infrastructuur'. Vanwege toenemende complexiteit door bijvoorbeeld de groei van geautomatiseerde handel wordt onder meer het toezicht op marktmisbruik geïntensiveerd.

De thema's voor 2012 zijn verdeeld in drie clusters die overeenkomen met de strategische doelstellingen van de AFM. Daarnaast opereert het thema dat zich richt op de versterking van het internationaal financieel toezicht op alle clusters.

Zorgvuldige financiële dienstverlening
Het eerste cluster van thema's richt zich vooral op de bescherming van de belangen van consumenten waar zij producten en diensten afnemen van aanbieders, bemiddelaars en adviseurs.

Eerlijke en zorgvuldige dienstverlening en informatievoorziening aan deze groep is niet alleen een maatschappelijk belang, het is ook in het langetermijnbelang van de sector om vertrouwen te herwinnen. Het gaat hier om de volgende thema´s:

- Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen;
- Kwaliteit van de financiële dienstverlening wordt beter;
- Verbetering producten en advies vermogensopbouw;
- Hoogte en risico's van pensioenen worden transparanter;
- Meer doelgerichte en snellere aanpak zware schendingen integriteit.

Naast deze thema's vallen ook het doorlopend toezicht op gedrag en informatieverstrekking, toetsing van bestuurders en vergunningverstrekking onder dit cluster.

Eerlijke en efficiënte kapitaalmarkten
In het tweede cluster staan belangen van consumenten en beleggers op kapitaalmarkten centraal. Zij hebben behoefte aan informatie over effectenuitgevende instellingen waarop zij kunnen vertrouwen. Dit

geldt in de gehele cyclus van kapitaalmarkten: bij de uitgifte van effecten (emissies en overnames), bij de handel in effecten (koersgevoelige informatie, regels tegen marktmisbruik), bij de financiële verslaggeving en bij de toetsing daarvan door accountantsorganisaties.

Het gerechtvaardigd vertrouwen van beleggers is vervolgens in het belang van te goeder trouw handelende ondernemingen omdat het leidt tot lagere kosten voor het aantrekken van kapitaal. Het thema is:

- Kwaliteit informatie kapitaalmarkten wordt verbeterd;
- Meer doelgerichte en snellere aanpak zware schendingen integriteit.

Stabiele infrastructuur
Het derde cluster is gericht op een integere en stabiele infrastructuur. Door de ontwikkelingen op de financiële markten gedreven door technologie, internationalisering, intense concurrentie en schuldencrisis is zowel stabiliteit als integriteit van de markten geen vanzelfsprekendheid meer. Het is in het belang van een ieder dat marktmisbruik en systeemrisico's worden tegengegaan. Het thema is:

- Handel en infrastructuur blijven integer en bestendig.

Overkoepelend
Daarnaast opereert het thema dat zich richt op de versterking van het internationaal financieel toezicht op alle clusters.

- Bevorderen kwaliteit internationaal toezicht.

1.5 Risicoverklaring

De AFM analyseert risico's en stelt prioriteiten. Op die manier houdt de AFM risicogestuurd toezicht. Een aantal marktrisico's kan de AFM onvoldoende beheersen of voorkomen.

Risicogestuurd toezicht houdt in dat de AFM voortdurend marktontwikkelingen en risico's analyseert om prioriteiten te kunnen stellen voor het toezicht. Dit wil niet zeggen dat alle risico´s voorkomen kunnen worden door de AFM. Marktpartijen – bedrijven maar ook consumenten en beleggers – hebben en houden een eigen verantwoordelijkheid. De AFM heeft als toezichthouder de verantwoordelijkheid om duidelijk te zijn over de gesignaleerde risico´s, te handelen waar we effectief kunnen zijn en vooral daar aanwezig te zijn waar de risico's het grootst zijn. In de risicoverklaring zijn de voornaamste marktrisico's opgenomen die wij als AFM zien maar die wij niet voldoende kunnen voorkomen of beheersen. Het zijn de risico's die tot op zekere hoogte onvermijdbaar zijn of samenhangen met de beperkingen in wettelijke bevoegdheden.

Oplossingen voor de Europese schulden- en bankencrisis zijn in belangrijke mate afhankelijk van politieke besluitvorming.
Internationale consistentie is noodzakelijk om het vertrouwen in financiële markten te herstellen. Maar het kan ontbreken aan internationaal draagvlak en voldoende handelingsmogelijkheden.

De huidige financiële crisis laat zien dat zich grote systeemrisico's kunnen voordoen op de financiële markten en dat deze risico's op gedrags- en prudentieel terrein met elkaar samenhangen en in elkaars verlengde liggen. Veel gedragsrisico's manifesteren zich op effectenmarkten die nog niet onder toezicht

staan. Ook hebben de markten een sterk internationaal, en daarmee grensoverschrijdend, karakter. Een structurele oplossing van de huidige (Europese) schuldencrisis en herstel van vertrouwen vragen om gezamenlijk en doortastend optreden van Europese lidstaten en instituties. De barrières die daarvoor overwonnen moeten worden, zijn vooral politiek van aard. Hierdoor wordt de bijdrage die de AFM kan leveren beperkt. De AFM legt de nadruk op signalering van risico's en stimulering van maatregelen, lees hier meer over in 'AFM werkt intensief samen met andere toezichthouders bij de signalering van systeemrisico's'.

Hierbij moet worden onderkend dat de mogelijkheden voor de AFM, en haar collega markttoezichthouders in binnen- en buitenland beperkt zijn. Dit komt zowel door de beperkte mandaten en bevoegdheden (met name bij de Europese toezichthouders) als door het complexe karakter van de relevante (derivaten- en OTC) markten. De verwachtingen over deze toezichthouders zijn over het algemeen groter dan wat zij kunnen waarmaken met hun huidige bevoegdheden.

Mogelijkheden voor Internationale coördinatie beperkt
De AFM blijft de koersontwikkelingen op de financiële markten nauwlettend in de gaten houden, in het belang van eerlijke en transparante financiële markten. De AFM zet hierbij, maar ook bij andere maatregelen, sterk in op een gecoördineerde aanpak met andere Europese toezichthouders via European Securities and Markets Authority (ESMA). Dit geldt ook voor de voorbereiding van beleid. Een belangrijk aspect voor kapitaalmarktspelers is dat zij erop kunnen vertrouwen dat interpretaties internationaal consistent worden toegepast. De AFM oefent druk uit op collega-toezichthouders in Europa om consistentie te bereiken, maar de mogelijkheden om zaken af te dwingen zijn zeer beperkt. Ook voor ESMA.

Transparantie en internationale consistentie is essentieel
De AFM is van mening dat transparantie van risico's, bij effectenuitgevende instellingen en van financiële producten, essentieel is voor het goed functioneren en de stabiliteit van de financiële markten. Op nationaal niveau kunnen we deze transparantie stimuleren door in ons toezicht extra aandacht te schenken aan financiële verslaggeving en door duidelijkheid te geven over bijvoorbeeld de blootstelling van ondernemingen aan staatsobligaties van minder kredietwaardige landen in Europa.

Verwachtingen van regulering van derivatenmarkten zijn te hooggespannen
Als gevolg van de kredietcrisis komen bepaalde derivatenmarkten via EMIR (European Market Infrastucture Regulation) onder toezicht te staan. De verwachte effecten van dit toezicht zijn waarschijnlijk hoger dan het daadwerkelijke effect.

De AFM signaleert dat voor in ontwikkeling zijnde regelgeving om de derivatenmarkten te reguleren (EMIR, MiFID en Dodd-Frank in de VS) het risico bestaat dat de doelstellingen van de wet niet stroken met het effect dat er uiteindelijk vanuit zal gaan. Dit komt door de grote complexiteit van de materie maar ook door uiteenlopende visies op wat wetgeving kan en moet bewerkstelligen.

In het wetgevingsproces zien we dat een krachtenveld van deels concurrerende financiële vestigingsplaatsen en van verschillende politieke visies op rol en regulering van financiële markten grote impact heeft op de totstandkoming van de regelgeving. In de onderhandelingen kan het politieke compromis ertoe leiden dat de wetgeving gecompliceerd of minder consistent raakt.

Opbouw van noodzakelijke expertise over nieuwe toezichtgebieden vergt tijd
De steeds complexer wordende kapitaalmarkten komen meer onder toezicht te staan. De opbouw van benodigde expertise zal echter nog de nodige tijd vergen.

De kapitaalmarkten worden complexer en toezicht is versnipperd
De internationale kapitaalmarkten worden steeds complexer. Ook zorgt de verdere fragmentering en de groei van geautomatiseerde handel voor meer complexiteit van de kapitaalmarkten. Nationale en Europese regelgeving wordt ontwikkeld om in te spelen op deze snel veranderende markt. De internationalisering van de kapitaalmarkten vraagt ook om versterking van toezicht op dit gebied. Zeker aangezien het internationale kapitaalmarkttoezicht nog steeds in hoge mate versnipperd is.

Expertise is nodig
Investeringen in middelen en expertise bij toezichthouders zijn nodig om aangehaakt te blijven bij de elkaar snel opvolgende technologische ontwikkelingen in de markt. DE AFM zal altijd volger zijn van de markt. Deze achterstand moet zoveel mogelijk verkleind worden. Dit wordt vooral zichtbaar bij het beschermen van de integriteit van de markt en het bestrijden van marktmisbruik. De opbouw van expertise en de wijze waarop deze expertise in internationaal verband adequaat gedeeld en vertaald kan worden in effectieve handhaving, vergt de nodige tijd.

Opsporing en bestrijding van marktmisbruik en fraude vergt naast internationale samenwerking ook uitbreiding van bevoegdheden
De internationalisering, fragmentering en automatisering van handel en handelspatronen stelt toezichthouders voor grote uitdagingen. Ondanks internationale samenwerking zijn bevoegdheden om marktmisbruik tegen te gaan, beperkt.

Er is nationaal meer capaciteit nodig voor strafrechtelijke afdoening
Bij de opsporing en handhaving van fraude (waaronder marktmisbruik) werkt de AFM op nationaal niveau zoveel mogelijk samen met het Openbaar Ministerie (OM) en de Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst (FIOD). Toch zou de AFM graag zien dat meer capaciteit beschikbaar komt voor de strafrechtelijke afdoening van marktmisbruikdossiers. Ook heeft de AFM de voorkeur voor het publiceren van alle boetes in het kader van schikkingen die het Openbaar Ministerie treft met verdachten, naar analogie van de bestuursrechtelijke verplichting voor de AFM vanuit de Wft. Het publiceren van boetes komt ten goede aan de zichtbaarheid van het toezicht op het voorkomen van marktmisbruik.

Monitoring van handelspatronen vergt internationalisatie van toezicht
De snelle verandering in de markt, fragmentering en automatisering stelt toezichthouders voor een grote uitdaging om deze nieuwe en complexe handelspatronen in kaart te brengen. De totale hoeveelheid order- en transactiedata is dusdanig gegroeid dat de analyse ervan met de huidige middelen bemoeilijkt wordt. Bovendien strekt de handel zich uit over handelsplatformen die gevestigd zijn in verschillende jurisdicties. Met de huidige Europese informatiesystemen is het momenteel voor toezichthouders onvoldoende mogelijk om een samenhangend en volledig beeld te verkrijgen van het gedrag van individuele spelers op de Europese kapitaalmarkten. Om de integriteit te beschermen en marktmisbruik te bestrijden is een effectieve monitoring van de markt noodzakelijk. De AFM zet zich in voor verdere integratie en harmonisatie van het Europese toezicht op marktmisbruik.

Omslag in de financiële sector naar het centraal stellen van het klantbelang is lastig en zal tijd vergen
Om het gerechtvaardigd vertrouwen in de financiële sector te herstellen is het centraal stellen van het klantbelang door financiële ondernemingen een noodzakelijke, maar ook lastige opgave.

Consumenten zijn vaak niet in staat om de samenhang tussen kosten, fiscaliteit, rendement en risico's te doorgronden en op basis daarvan financiële diensten en producten te beoordelen. Hierdoor kunnen consumenten onvoldoende druk uitoefenen op financiële ondernemingen om nuttige en veilige producten en dienstverlening aan te bieden. Dit levert een inefficiënte marktwerking op. Mede daardoor zijn in het verleden met regelmaat producten aangeschaft die geen of weinig toegevoegde waarde boden aan consumenten.

De AFM zet zich sinds 2006 in voor het centraal stellen van het klantbelang door financiële ondernemingen. We zien verbeteringen bij financiële onderneming maar signaleren tegelijkertijd dat de sector nog een lange weg te gaan heeft bij het centraal stellen van het klantbelang. Het is een langdurig proces en een lastige opgave.

De AFM kan niet elk product vooraf toetsen. Het (beoogde) toezicht op het proces van productontwikkeling is een flinke stap vooruit. De AFM kan echter niet uitsluiten dat producenten de markt bereiken die niet in het belang zijn van consumenten. Dit vormt een risico voor consumenten en ook voor het langzaam herstellend vertrouwen in de sector.

Afschaffing van provisies in de financiële dienstverlening kan een verschraling opleveren van het dienstenaanbod
Consumenten moeten voor advies over complexe producten hun dienstverlener direct betalen. Dit kan consumenten afschrikken en de gang naar advies belemmeren.

De AFM steunt de afschaffing van het verbod op provisies bij de advisering van complexe producten (zoals hypotheken en levensverzekeringen). Financieel dienstverleners die voornamelijk in complexe producten adviseren, worden zo aangespoord om kritisch te kijken naar hun bedrijfs- en verdienmodel.

Van het provisieverbod wordt verwacht dat het een positieve uitwerking zal hebben op de kwaliteit van het advies. Adviseurs krijgen niet langer prikkels die strijdig zijn met het belang van de klant. Tegelijkertijd bestaat nog onzekerheid over bijeffecten. Voorkomen moet worden dat via andere wegen alsnog vergoedingsprikkels worden geïntroduceerd die ingaan tegen het belang van de klant.

Tevens bestaat het risico dat consumenten worden afgeschrikt omdat zij hun adviseur direct moeten betalen. Zij kunnen diensten betrekken bij aanbieders die alleen hun eigen producten aanbieden. Deze ontwikkeling zou een verschraling van de dienstverlening tot gevolg kunnen hebben.

De AFM bereidt samen met het ministerie van Financiën flankerend beleid voor om dit risico tegen te gaan.

Klanten van financieel adviseurs blijven het risico lopen onjuiste adviezen te krijgen
De AFM heeft herhaaldelijk onderzoeken gedaan naar de kwaliteit van financiële dienstverlening. Diverse onderzoeken wezen uit dat de vakbekwaamheid van de sector voor verbetering vatbaar is.

Om consumenten van een passend advies te voorzien, moeten de kennis en vaardigheden van aanbieders, adviseurs en bemiddelaars van voldoende niveau zijn. Uit verschillende onderzoeken van de

AFM is gebleken dat een deel van de financiële dienstverleners niet of niet volledig voldoet aan de huidige vakbekwaamheidseisen.

Deze problematiek neemt af maar zal nog enkele jaren duren voordat ze tot een minimum beperkt is. De nieuwe en verhoogde eisen aan de kennis en vaardigheden (de vakbekwaamheidseisen) zullen vanaf 2014 gaan gelden. Ook zal het nog de nodige tijd kosten om bestuurders die niet voldoen aan eisen van betrouwbaarheid, volledig uit beleidsbepalende functies in de sector te weren.

Consumenten moeten zelf ook verantwoordelijkheid nemen
Consumenten zijn in de praktijk nooit zo goed geïnformeerd en onderlegd als professionals (informatieasymmetrie). De AFM merkt op dat consumenten kritischer worden, maar dat tevens een grote groep consumenten nog altijd onvoldoende verantwoordelijkheid neemt bij het maken van financiële beslissingen. Onderdeel van de missie is het verkleinen van de informatieasymmetrie tussen professionele partijen en consumenten en beleggers. De AFM probeert consumenten dan ook beter in staat te stellen financiële beslissingen te nemen. Consumenten zijn echter niet gevrijwaard van hun verantwoordelijkheden.

Transparantie in het pensioenstelsel is onvoldoende
Behalve een gezonde dekking en houdbare verdeling vergt de houdbaarheid van het pensioensysteem ook een eerlijke verdeling van kansen en risico´s tussen verschillende generaties en een adequate betrokkenheid van de verschillende groepen deelnemers bij de in dat opzicht te maken keuzes. Bij de uitvoering van haar toezicht zet de AFM zoveel mogelijk in op transparantie voor deze pensioendeelnemers. Zo willen we hen in staat stellen om inzicht te verkrijgen in de aard en de hoogte van het pensioen en de daarbij behorende risico's. De evaluatie van de Pensioenwet biedt handvatten voor de verbetering van de informatieverstrekking.

Met het Pensioenakkoord is een eerste stap gezet naar een transparantere verdeling van de risico's. De grote belangen, in combinatie met onzekerheden rondom rendement en risico, maken dit echter geen eenvoudig proces. Het risico bestaat dat de uitwerking van het Pensioenakkoord leidt tot regelingen die minder transparant zijn over risico's dan mogelijk is. Wellicht om onrust en weerstand bij deelnemers te voorkomen. De AFM ziet het als haar rol om de discussies rondom wetgeving en implementatie van het nieuwe pensioenakkoord op dit punt te beïnvloeden, zodat ook in de nieuwe pensioencontracten sprake is van voldoende transparantie.

1.6 Het toezicht geëvalueerd

De AFM hecht grote waarde aan vormen van externe evaluatie. Dat komt de transparantie van de organisatie ten goede en creëert ruimte voor verbetering. We beschrijven een aantal belangrijke analyses van het toezicht.

- Parlementaire Enquêtecommissie Financieel Stelsel
- Wet versterking governance
- IMF-rapport
- Stakeholderonderzoek onder consumenten
- Staheholderonderzoek onder zakelijke belanghebbenden

Onderzoek Parlementaire Enquêtecommissie Financieel Stelsel in 2011

In 2011 doet de Parlementaire Enquêtecommissie Financieel Stelsel onderzoek naar de crisismaatregelen die de Nederlandse overheid nam tijdens de kredietcrisis. Ook de AFM, als een van de toezichthouders op de financiële sector, is onderwerp van onderzoek door de enquêtecommissie.

De Commissie heeft schriftelijke informatie gevorderd bij de AFM. De AFM heeft daarbij alle medewerking verleend. Bij het verschaffen van informatie en documenten is een zorgvuldige afweging gemaakt tussen enerzijds het belang van parlementaire waarheidsvinding en anderzijds het belang van vertrouwelijkheid van toezichtinformatie.

Van 7 november tot 9 december 2011 verhoort de Enquêtecommissie in het openbaar 46 getuigen. Hans Hoogervorst is gehoord vanuit zijn voormalige functie als bestuursvoorzitter van de AFM. Ronald Gerritse is door de enquêtecommissie gehoord vanuit zijn toenmalige functies als secretaris-generaal en thesaurier-generaal op het ministerie van Financiën. Daarnaast zijn onder andere ook voorgesprekken gevoerd door de commissie met Steven Maijoor en René Maatman.

Wet versterking governance versterkt checks en balances binnen de AFM

In februari 2011 heeft de minister in het rapport Toezicht op Afstand geconcludeerd dat de interne governance van zowel DNB als AFM op onderdelen versterkt kan worden. Daartoe is op 20 december 2011 door de Eerste Kamer de 'Wet versterking governance van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten' aangenomen.

De voor de AFM belangrijkste voorstellen zijn:

- een verbreding van de wettelijke taak van de Raad van Toezicht (RvT) van de AFM;
- een beperking van het aantal mogelijke herbenoemingen binnen het bestuur van de AFM;
- de invoering van profielschetsen, functieprofielen en een betrouwbaarheid- en geschiktheidtoets voor de bestuurders en leden van de Raad van Toezicht van de AFM;
- De mogelijkheid voor de minister om beleidsregels vast te stellen ten aanzien van de toepassing van wat bepaald is in de hoofdstukken 1.2 (toezichthouders) en 1.3 (samenwerking andere autoriteiten) van de Wft.

IMF-rapport (Financial Sector Assessment Program)
Het IMF heeft bij de AFM en DNB onderzocht of zij voldoen aan internationale toezichtstandaarden. Dit is gedaan aan de hand van het Financial Sector Assessment Program (FSAP), waarin het IMF de financiële stabiliteit van de sector en de kwaliteit van het toezicht in een land analyseert. In 2011 zijn de definitieve resultaten bekendgemaakt. Die kwamen overeen met de voorlopige resultaten van december 2010. De belangrijkste conclusies van het IMF-rapport, zijn hier te lezen.

Onderwerp: Wetgevingsbrief
Ieder jaar maakt de AFM gebruik van een wetgevingsbrief om bij de ministers van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan te geven op welke terreinen de AFM problemen in de uitvoering van of gebreken aan wettelijke bevoegdheden ervaart. De minister van Financiën heeft de meest recente wetgevingsbrief op 20 oktober 2011 inmiddels aangeboden aan de Tweede Kamer. Hij geeft hierin een overzicht van de lopende beleids- en wetgevingsinitiatieven.

Stakeholderonderzoek
Als toezichthouder kijken we kritisch naar partijen die actief zijn op de financiële markt. We kijken ook kritisch naar ons eigen functioneren door aan belanghebbenden hun mening over ons werk te vragen.

De AFM heeft eind 2011 externe marktonderzoekbureaus onderzoek laten doen onder onze stakeholders om de meningen van de buitenwereld te peilen. Dit zijn zowel consumenten en particuliere beleggers als zakelijke belanghebbenden, zoals financieel dienstverleners, vermogensbeheerders en accountants. De resultaten van deze onderzoeken zijn recent. In 2012 gaat de AFM met de uitkomsten aan de slag.

Stakeholderonderzoek onder consumenten
De AFM kijkt kritisch naar haar eigen functioneren door aan consumenten en particuliere beleggers hun mening over ons werk te vragen.

Tweederde consumenten kent AFM
Ongeveer een kwart van de consumenten noemt de AFM bij de vraag: “Welke instanties houden toezicht op de financiële markten?” Deze spontane naamsbekendheid is de afgelopen jaren redelijk stabiel. De geholpen naamsbekendheid (“In hoeverre kent u de AFM”) is in drie ongeveer even grote groepen te verdelen: 35% weet (globaal) wat de AFM doet, 29% kent ons van naam en 36% heeft niet eerder van de AFM gehoord. In 2006 kent een derde van de consumenten de AFM.

Onder bepaalde doelgroepen is onze naamsbekendheid hoger: bijna negen op de tien particuliere beleggers kennen de AFM en ongeveer driekwart van de recente sluiters van een hypotheek kent de AFM. Meer dan de helft van de particuliere beleggers weet ook wat de AFM doet. Van consumenten die een hypotheek hebben waar de rentevastperiode van afloopt, weet meer dan de helft (globaal) wat de AFM doet.

Naamsbekendheid is geen doel op zich, maar een middel om onze doelstellingen te halen. Een randvoorwaarde voor succes bij financiële voorlichting is dat de AFM een bekende en betrouwbare afzender is.

Beleggers positiever over AFM dan gemiddeld

Zeven op de tien particuliere beleggers hechten (veel) belang aan het toezicht van de AFM. Verder is 40% van de beleggers (zeer) positief over de AFM tegenover 7% (zeer) negatief. Bijna 30% van de Nederlanders is (zeer) positief over de AFM, tegenover 11% (zeer) negatief. Beleggers zijn dus positiever dan de doorsnee financiële consument.

Ook geldt dat hoe beter men de AFM kent, hoe positiever men is. Een op de tien consumenten die de AFM alleen van naam kent, is positief over de AFM. Van de consumenten die vrij goed weten wat de AFM doet, is meer dan de helft positief over de AFM.

Beleggers en consumenten zien nog wel mogelijkheden tot verbetering in de toegankelijkheid en de efficiëntie van de AFM. 35% van de consumenten vindt de AFM niet toegankelijk tegen 10% die de AFM wel toegankelijk vindt.

Een op de tien consumenten vindt dat de AFM haar missie niet waarmaakt en dat ze niet eerlijke en transparante financiële markten bevordert. Hiertegenover staat tweederde van de consumenten die zegt dat de AFM meer middelen moet krijgen om ervoor te zorgen dat de financiële markten eerlijker en transparanter worden (4% is het hier niet mee eens). Een op de drie consumenten is door het optreden van de AFM kritischer geworden bij de aanschaf van een financieel product.

Vergroot zichtbaarheid

Uit interviews met consumenten blijkt dat ze de AFM meer in de media willen zien: “Neem een voorbeeld aan de Ombudsman. Daar hoor je regelmatig wat van en dat geeft vertrouwen. Laat je kop eens zien!”. Kwantitatief onderzoek bevestigt dit, ruim tweederde (68%) vindt dat de AFM vaker de publieke discussie moet aangaan over de risico’s die ze signaleert. Ook vindt een meerderheid (52%) dat de AFM zich meer in financieel-economische discussies moet mengen.

Slechts 13% van de recente hypotheeksluiters vindt niet dat de AFM zich meer moet mengen in discussies over de woningmarkt. Terwijl bijna eenderde van de recente hypotheeksluiters zegt dat de aangescherpte hypotheeknormen het voor hem moeilijk gemaakt hebben een hypotheek te sluiten, vindt maar een op de tien dat toezicht op de hypotheekmarkt niet voor beter hypotheekadvies heeft gezorgd.

Onafhankelijke informatie op consumentenwebsite

Consumenten zijn in onderzoeken zeer positief over www.afm.nl/consumenten, ons voornaamste communicatiekanaal met consumenten. Dit onderdeel op de AFM-website specifiek voor consumenten, is voor veel van hen nu nog geen onderdeel van het zoekproces bij een grote financiële beslissing. Over de website zegt een consument: “Eigenlijk wist ik helemaal niet dat ze zo consumentgericht waren. Ik kende ze toch vooral als toezichthouder en minder als informatieverzender. Ze zouden veel duidelijker moeten aangeven dat ze dit doen, dat dit de plek is waar je onafhankelijke informatie kan krijgen.”

Een andere consument over de AFM website: “Ik zag een paar tools en eigenlijk zou je jezelf enorm helpen en tijd besparen als je daar eerst naar toe zou gaan”

Bij belangrijke financiële beslissingen zoeken consumenten naar betrouwbare informatie van een betrouwbare afzender. De AFM wil daar een rol spelen met onder meer haar informatie en digitale hulpmiddelen op haar consumentenwebsite en met het Meldpunt Financiële Markten. Om die reden werken we ook samen met het platform Wijzeringeldzaken.nl.

Over eigen verantwoordelijkheid
Bij de aanschaf van een financieel product vindt tweederde van de consumenten (67%) vooral de aanbieder verantwoordelijk en eenderde vooral zichzelf, blijkt uit een meting in najaar 2011. In eerdere metingen uit 2009 en 2010, vindt ruim de helft (rond de 55%) de aanbieder vooral verantwoordelijk. Voor recente hypotheeksluiters of mensen met een verlopen rentevastperiode geldt nog wel dat ongeveer 55% vindt dat de aanbieder primair verantwoordelijk is. Bij bezitters van een beleggingsverzekering stelt 88% dat de aanbieder vooral verantwoordelijk is en vindt 12% zichzelf de meeste verantwoordelijkheid dragen bij de koopbeslissing van een financieel product.

Stakeholderonderzoek onder zakelijke belanghebbenden
De AFM kijkt kritisch naar haar eigen functioneren door aan zakelijke stakeholders hun mening over ons werk te vragen. Van de zakelijke belanghebbenden van de AFM is 41% (zeer) positief over de AFM, terwijl 16% (zeer) negatief is. Verder is bijna een derde tevreden over de effectiviteit van de AFM terwijl ruim een op de tien dat niet is. Ruim de helft van deze professionals is van mening dat de markt zonder de AFM niet goed zou functioneren en bijna de helft vindt dat de AFM bijdraagt aan het vertrouwen van consumenten en beleggers in de Nederlandse financiële markt.

Minder autoritair
Een zakelijke stakeholder hierover: “De AFM mag meer de dialoog met marktpartijen zoeken om het vertrouwen van consumenten en de werking van de markt te verbeteren. Veelvuldig komt de AFM erg star over met vooringenomen standpunten.”

Een andere belanghebbende verwoordt het als volgt: “Minder autoritair, meer begrip voor het feit dat er ook goed werk wordt verricht zonder alle wetsartikelen ernaast te houden. Veel minder zwaar op formaliteiten en vastleggingen focussen, meer op de werkelijkheid. Bij misstanden is ingrijpen gewenst, maar bij kleine formele zaken, meer adviseren en ondersteunen in plaats van bangmakerij en autoritair gedrag tonen.”

Suggesties uit de markt
Belanghebbenden zien punten waar de AFM nog verder aan kan werken. Ze gaven ons de volgende suggesties mee:

- toon vaker je praktijkkennis;
- wees transparanter over je prioritering;
- sta open voor kritiek;
- zorg voor een prettigere tone of voice in contacten en brieven;
- ga vaker in gesprek met de markt.

Dialoog met AFM
Een aantal belanghebbenden heeft duidelijk behoefte aan meer dialoog met de AFM:
“Ga de dialoog aan! Bouw samen met de markt op een constructieve manier aan de financiële sector van de toekomst.” Een tussenpersoon vult aan: “Doorgaan op de ingeslagen weg maar meer samen met ons als tussenpersonen om samen zaken te verbeteren.” En een andere marktpartij: “Dialoog met de branche om feeling te houden en meer begrip te krijgen voor de obstakels in de (advies)praktijk waar je als marktpartij tegenaan loopt in de uitvoering van het gewenste beleid.”

Minder juridisch

Over de manier waarop zegt een ander: “De toon in de communicatie mag ook best wat minder juridisch ogen. Het lijkt wel of je in een rechtsproces zit.” Bij sommige partijen is behoefte aan meer informeel contact met de AFM, buiten de toezichtonderzoeken: “Minimaal jaarlijks ‘onderhoudsgesprek’ bij onder toezicht geplaatste voeren, los van periodiek formeel onderzoek. Zorgdragen voor structurele informatieuitwisseling met DNB, gezamenlijke (elektronische) dossiervorming. Hanteren van korte tijdlijnen voor afhandeling van zaken met onder toezicht gestelden.”

Prioritering

Over het stellen van prioriteiten zegt een belanghebbende het volgende:
“Sommige uitspraken helpen zeker niet om het vertrouwen in de financiële industrie te herstellen; beter om wederom met de industrie samen een agenda met prioriteiten op te stellen hoe het vertrouwen teruggewonnen kan worden; dit moet niet via de pers worden gespeeld.”

Kritische rol

Er zijn ook belanghebbenden die een professionaliseringsslag waarnemen bij de AFM**:**
“We hebben een constructieve dialoog met de AFM. Ik heb afgelopen jaren een enorme verbetering en professionalisering waargenomen bij de AFM. De AFM moet niet alleen in een kritische rol zitten. Als er binnen organisaties bepaalde verbeteringen zijn doorgevoerd dan heeft de AFM enorme moeite om dat ook te melden in een terugkoppelingsbrief. Dat is jammer. Zeg gewoon wat goed gaat en waar verbeteringen zichtbaar zijn doorgevoerd en wat niet goed gaat. AFM blijft nu steken in haar puur kritische rol.”

1.7 AFM in cijfers

Hieronder beschrijven we de belangrijkste cijfers van de AFM.

AFM in cijfers	2011 realisatie	2010 realisatie	2009 realisatie
Algemeen			
Som der lasten (in miljoenen euro's) 1	80,3	83,7	77,1
Netto lasten (in miljoenen euro's) 2	76,1	77,7	70,8
Totale baten (in miljoenen euro's)	79,3	90,8	80,9
Aandeel overheidsbijdrage als percentage van de totale baten	36%	34%	35%
Aandeel marktbijdrage als percentage van de totale baten	62%	65%	64%
Aandeel overige baten als percentage van de totale baten	2%	1%	1%
Gemiddelde bezetting medewerkers in dienst (in fte's)	483	474	456
Gemiddelde totale bezetting (inclusief tijdelijke inhuur; in fte's)	500	495	493
Percentage direct toezicht	53%	54%	52%
Aantal onder toezicht staande instellingen 3	12.600	13.300	14.100
Overzicht toezichtmaatregelen			
Formele toezichtmaatregelen			
Opgelegde boetes	36	53	52
Opgelegde lasten onder dwangsom	19	42	59
Aangiftes	11	12	15
Intrekking vergunning	102	29	38
Aanwijzingen	64	201	242
Publieke waarschuwingen	7	3	9
Instelling van een Wft curator	0	1	6
Civielrechtelijke maatregelen (Wtfv)	22	25	33
Totaal aantal formele toezichtmaatregelen	**261**	**366**	**454**
Gepubliceerde boetes	35	35	35
Gepubliceerde lasten onder dwangsom	23	23	37
Informele toezichtmaatregelen			
Aantal normoverdragende gesprekken/brieven	919	673	1.605

1. *Dit zijn de totale jaarlijkse lasten zoals deze zijn gepresenteerd in de staat van baten en lasten van de betreffende jaarrekening.*
2. *Dit zijn de totale jaarlijkse lasten zonder de afschrijvingslasten op geactiveerde voorbereidingskosten van nieuwe taken, zonder de geactiveerde lasten die verband houden met intern ontwikkelde software en zonder de lasten die door derden worden vergoed, grotendeels in verband met de onderverhuur van een deel van het kantoorpand aan de Vijzelgracht in Amsterdam.*
3. *Dit betreft een telling op basis van het aantal instellingen per heffingscategorie. Wanneer een instelling onder meerdere toezichtcategorieën valt, wordt deze ook meer keren geteld.*

Financiën

De netto lasten in 2011 bedragen 76,1 miljoen euro en blijven daarmee onder de begroting en het door het ministerie opgelegde kostenkader voor 2011 van 77,2 miljoen euro. De baten in 2011 zijn 79,3 miljoen

euro. Van de baten is 62% (49,1 miljoen) afkomstig van bijdragen door marktpartijen en 36% (28,7 miljoen) van bijdragen door de overheid.

Naast bovengenoemde primaire financieringsbronnen is 2% (1,5 miljoen) afkomstig uit overige baten die grotendeels verband houden met de verhuur van een deel van het kantoorpand.

In 2011 is er sprake van hogere lasten voor hard- en software, informatievoorziening en voorzieningen ten behoeve van het AFM pensioenfonds. Als gevolg van de achterblijvende dekkingsgraad heeft het pensioenfonds in februari 2012 een gewijzigd herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank. Om de dekkingsgraad tijdig op het gewenste niveau te brengen heeft de AFM een storting voorwaardelijk toegezegd. Afgesproken is dat de aan het pensioenfonds toegezegde storting wordt verlaagd als op 31 december 2013 blijkt dat een lagere bijdrage volstaat om per die datum uit het dekkingstekort te geraken. Eén van de overige voorwaarden is dat de AFM haar pensioenregeling op 31 december 2013 nog steeds heeft ondergebracht bij haar huidige pensioenuitvoerder. Dat is onzeker, aangezien de AFM haar pensioenregeling eind 2012 of begin 2013 wil onderbrengen bij een andere pensioenuitvoerder. De AFM streeft ernaar om de dekkingsgraad van de verplichtingen uit de AFM-pensioenregeling per die overgangsdatum te brengen op een niveau van ten minste 105%. De AFM heeft hiertoe in 2010 een voorziening gevormd die in 2011 is verhoogd. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het onderdeel ‘voorzieningen’ in de jaarrekening. De extra lasten worden gecompenseerd door lagere personeelslasten en een lagere dotatie aan de voorziening die verband houdt met de mogelijke oninbaarheid van vorderingen

Personeel
Het aantal medewerkers in dienst is in 2011 gestegen van 477 fte naar 495 fte. Vooral in de tweede helft van 2011 is de werving succesvol gebleken. Het gemiddeld aantal medewerkers bedraagt in 2011 483 fte en inclusief tijdelijke inhuur 500 fte. Dit is lager dan de voor 2011 begrote gemiddelde bezetting van 515 fte.

Percentage direct
Het percentage direct toezicht geeft aan welk deel van het totaal aantal gewerkte uren van AFM-medewerkers wordt besteed aan het direct aan categorieën van instellingen te relateren deel van het toezicht. Het percentage direct stabiliseert en komt in 2011 1% onder de begroting uit op 53%. Het indirecte toezicht bestaat uit toezicht en toezichtondersteunende activiteiten die niet direct zijn toe te rekenen aan een groep van onder toezicht staande instellingen en uit overhead.

Onder toezicht staande instellingen
In 2011 is het aantal onder toezicht staande instellingen met 700 gedaald naar 12.600 instellingen. De daling is in lijn met voorgaande jaren en wordt veroorzaakt door de financiële crisis, schaalvergroting en doordat de AFM vergunningen heeft ingetrokken aan de ‘onderkant’ van de markt.

Signalen
Ook in 2011 weten consumenten het Meldpunt Financiële Markten van de AFM te vinden, al nemen zij minder vaak contact op (11.195 keer in 2011, 12.360 in 2010). De AFM ontvangt in 2011 ook minder signalen van marktpartijen en consumenten over mogelijke misstanden in de financiële sector dan in 2010. Hiermee zet een trend zich voort. Waren er in 2009 nog 7.845 signalen, in 2010 daalde dit aantal naar 6.766 en in 2011 verder naar 5528.

Toezichtmaatregelen
De AFM wil met haar toezicht zoveel mogelijk effect in de markt bereiken. De inzet van middelen is steeds gericht op het beoogde effect: eerlijke en transparante financiële markten, in het belang van consumenten en beleggers.

Voorkomen en bestrijden van risico's
De AFM heeft, om haar missie waar te maken, het vertrouwen van de verschillende partijen nodig. Van consumenten en beleggers, die ook zorgen voor maatschappelijk draagvlak. Van ondernemingen, die onder ons toezicht staan, die onze 'diensten' gebruiken en die baat hebben bij ons toezicht. Van de overheid, die onze opdrachtgever is. Op basis van respect en moreel gezag en autoriteit kunnen wij, waar nodig, gedrag van ondernemingen, consumenten en overheden beïnvloeden.

Uitgangspunt is dat marktpartijen zelf verantwoordelijk zijn om zich aan de regels te houden. Wij richten ons als toezichthouder op het voorkomen en bestrijden van onwenselijk gedrag en op het bevorderen van gewenst gedrag. We richten ons toezicht op verbetering van de gehele markt, onze handhaving legt de nadruk op schadelijk en illegaal gedrag. Het gaat de AFM om het voorkomen en bestrijden van risico's. Het gaat de AFM hierbij altijd om werkelijke, materiële verbeteringen en niet om de formaliteiten.

Beïnvloedingscommunicatie
We gaan telkens op zoek naar de juiste manier van beïnvloeden. Het is voor de AFM geen doel op zich om zoveel mogelijk formele en informele maatregelen te nemen. De AFM zet 'beïnvloedingscommunicatie' in om toezichtdoelen te bereiken, bijvoorbeeld door uitleg te geven over letter en geest van regels. We verrichten bijvoorbeeld ook thematische onderzoeken en geven uitleg in leidraden. We dragen waar nodig ook actief bij aan het bevorderen van veranderingen van cultuur.

De AFM is in gesprek met haar omgeving. Door te differentiëren in wijze van benadering, kunnen we partijen efficiënt beïnvloeden. We werken samen met bondgenoten en zijn in gesprek met critici. Daarbij is een constructieve dialoog met alle betrokkenen essentieel, juist ook om signalen voor en over ons toezicht te ontvangen.

Toelichting handhavingsbeleid
We hebben in 2011 een toelichting gepubliceerd op het handhavingsbeleid, dat samen met DNB is vastgesteld. De toelichting maakt inzichtelijk welke omstandigheden in de praktijk van belang blijken te zijn bij de keuze om bij constatering van een overtreding al dan niet over te gaan tot formele handhaving. Onder meer de mate van compliance-gericht gedrag binnen een onderneming kan van invloed zijn.

Onze aanpak, risicogestuurd en effectgericht, brengt met zich mee dat cijfers per type maatregel van jaar tot jaar kunnen verschillen. Hierna geven wij een toelichting op de belangrijkste informele en formele maatregelen.

Informele maatregelen
Het aantal informele toezichtmaatregelen stijgt van 673 naar 919. Het gaat hier om de zogenaamde normoverdragende gesprekken en (waarschuwings)brieven. Een gesprek of brief kan al het gewenste effect van normconform gedrag hebben; de inzet van wettelijke handhavinginstrumenten is dan niet meer nodig. Dit betekent overigens niet dat in alle gevallen waarin een overtreding wordt geconstateerd, in eerste instantie een normoverdragend gesprek zal worden gevoerd of een waarschuwingsbrief zal worden verzonden.

Formele maatregelen
In 2011 zien we een verdere afname van het aantal formele maatregelen, van 366 naar 261.

Boetes
Het aantal opgelegde boetes, dat in 2010 stabiliseert (53), vertoont in 2011 een daling (36). De totale hoogte van de boetes is mede door het nieuwe boeteregime gestegen van 2,1 miljoen euro in 2010 naar 3,5 miljoen euro in 2011. De afname van het aantal boetes wordt deels veroorzaakt doordat er in 2010 een sterke focus ligt op handhaving bij aanbieders en kredietverleners. In de aard van dit toezicht (overkreditering) ligt besloten dat in één feitencomplex meerdere boetes opgelegd kunnen worden. Door het verleggen van de toezichtfocus is dit in 2011 minder vaak het geval geweest.

Daarnaast hebben we in 2011 de eerste boetes opgelegd op basis van het nieuwe boeteregime. Dit regime kent niet alleen hogere boetes, maar kent ook meer ruimte voor variatie, waardoor een uitgebreide afweging nodig is voor de vaststelling daarvan. De meeste boetes zijn in 2011 opgelegd binnen de toezichtcategorieën Adviseurs en bemiddelaars (13) en Aanbieders van financiële producten(7) of in verband met marktmisbruik (8). Daarnaast zijn er boetes opgelegd in het kader van het toezicht op accountantsorganisaties (4), pensioenuitvoerders (2), voor het verlenen van beleggingsdiensten en –activiteiten (1) en de Wet handhaving consumentenbescherming (1).

Het instrument van boetes dient ertoe om zoveel mogelijk effect te bereiken, veelal in grotere zaken.

Lasten onder dwangsom
De AFM legt met 19 lasten onder dwangsom in 2011 opnieuw minder lasten op dan in 2010 (42). De lasten worden vooral gebruikt als de AFM twijfels heeft over de legaliteit van bepaalde activiteiten. De betrokken ondernemers worden dan bijvoorbeeld verplicht informatie te leveren. Ondernemingen blijken in 2011 beter te voldoen aan informatieverzoeken, waardoor minder lasten nodig zijn.

Intrekken vergunningen
Het aantal intrekkingen van een vergunning is in 2011 fors gestegen, van 29 naar 102. Het gaat hier grotendeels om adviseurs en bemiddelaars die zonder vergunning niet langer activiteiten mogen verrichten op de financiële markt. Intrekking als maatregel kan volgen op ondermaats presteren. Het gaat hierbij vooral om de ‘onderkant’ van de markt, die bestaat uit ondernemingen die niet kunnen voldoen aan de eisen die de wet stelt.

Aanwijzingen
Het aantal aanwijzingen daalt fors, van 201 naar 64. Het gaat hier om aanwijzingen over financiële verslaggeving (26), over adviseren en bemiddelen (28) en in het kader van het integriteittoezicht (2). Op het gebied van financiële verslaggeving blijken minder formele maatregelen nodig omdat meer financiële verslagen voldoen aan de wettelijke vereisten en omdat vaker een informele benaderingswijze kan worden gekozen.

Waarschuwingen
Het aantal publieke waarschuwingen neemt toe, van 3 naar 7. De publieke waarschuwing helpt ook om consumenten alert te maken.

Aangiftes

Het aantal aangiftes bij het Openbaar Ministerie is stabiel gebleven, 11 aangiftes in 2011, 12 in 2010. Er zijn 5 aangiftes in het kader van het integriteittoezicht, 4 over vermoedens van marktmisbruik en 2 in het kader van de Wet handhaving consumentenbescherming.

				Onderverdeling afgehandelde procedures				
Beroepen en overige procedures	**Aantal ingediende procedures**	**Aantal afgehandelde procedures**		**Aantal ingetrokken procedures**	**Aantal niet-ontvankelijk verklaarde procedures**	**AFM in het ongelijk gesteld**	**AFM gedeeltelijk in het gelijk gesteld**	**AFM volledig in het gelijk gesteld**
Beroepen	42	48		9	8	5	7	19
Hogere Beroepen	23	13		3	2	0	0	8
Voorlopige voorzieningen (bestuursrechtelijk)	26	24		2	0	9	1	12
Voorlopige voorzieningen (civielrechtelijk)	0	0		0	0	0	0	0
Civiele procedures	0	3		0	0	0	0	3
Totaal beroepen en overige procedures 2011	**91**	**88**		**14**	**10**	**14**	**8**	**42**

			Onderverdeling afgehandelde bezwaren			
Bezwaren	**Aantal ingediende bezwaren**	**Aantal afgehandelde bezwaren**	**Aantal bezwaren ingetrokken**	**Aantal bezwaren niet-ontvankelijk verklaard**	**Aantal bezwaren (gedeeltelijk) gegrond verklaard**	**Aantal bezwaren ongegrond verklaard**
Bezwaar heffingen Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta)	8	10	2	2	3	3
Bezwaar heffingen Wet op het financieel toezicht (Wft)	219	2164	1991	52	47	74
Bezwaar heffingen Pensioenwet (Pw)	25	26	1	6	6	13
Bezwaar heffingen Wet toezicht financiële verslaggeving (Wtfv)	10	10	2	4	1	3
Totaal aantal bezwaren op heffingen	***262***	***2210***	***1996***	***64***	***57***	***93***
Overige bezwaren	100	98	18	15	7	58
Totaal aantal overige bezwaren	***100***	***98***	***18***	***15***	***7***	***58***
Totaal aantal bezwaren 2011	**362**	**2308**	**2014**	**79**	**64**	**151**

Juridische procedures

Na een grote daling in 2010 is het aantal bezwaren in 2011 verder gedaald. Dit komt vooral doordat in 2011 geen nieuwe collectieve procedure is gestart tegen de heffingen die aan de adviseurs en bemiddelaars zijn opgelegd. Op 23 juni 2011 heeft het College van Beroep voor het bedrijfsleven de AFM volledig gelijk gegeven in de procedure over het heffingsjaar 2008. Deze uitspraak heeft er eveneens toe geleid dat de bezwaren tegen de heffing 2009 en 2010 - die op verzoek van de gemachtigde van de collectief procederende partijen werden aangehouden - zijn ingetrokken. Dit verklaart het grote verschil in het aantal afgehandelde en ingediende bezwaarschriften in 2011.

Het aantal overige ingediende bezwaren is in 2010 gedaald van 120 naar 100 en daarmee weer vergelijkbaar aan het aantal in 2009 (93). De meeste bezwaren hebben betrekking op het intrekken van vergunningen (29) en opgelegde boetes (28). Er is acht keer bezwaar gemaakt tegen een opgelegde last onder dwangsom of daaraan gerelateerde beschikking, vijf keer tegen een aanwijzing en vijf keer tegen de afwijzing van een aanvraag tot een betalingsregeling.

Bezwaarprocedures

Voordat de AFM op een bezwaar beslist, stelt zij belanghebbenden in de gelegenheid om de bezwaren mondeling toe te lichten bij de hoorcommissie. Alleen als er redelijkerwijs geen twijfel mogelijk is over de te nemen beslissing op bezwaar, wordt hiervan afgezien. Dit geldt voor het overgrote deel van de heffingsbezwaren. Wanneer belanghebbenden verklaren geen gebruik te willen maken van het recht om te worden gehoord, wordt uiteraard ook geen hoorzitting gehouden.

De hoorcommissie van de AFM bestaat in de regel uit een externe voorzitter, een jurist van de afdeling Juridische Zaken van de AFM en een vertegenwoordiger van de afdeling die het primaire besluit, waartegen bezwaar wordt gemaakt, heeft voorbereid. De hoorcommissie had in 2011 één externe voorzitter: de heer mr. drs. C.O.W. Dubbelman. De heer mr. P.P. de Koning heeft in juni 2011 op eigen verzoek afscheid genomen.

In 2011 vinden er 36 hoorzittingen plaats. Bij het merendeel van de zittingen draait het om besluiten die de AFM ambtshalve heeft genomen (zoals een boete, last onder dwangsom of een aanwijzing). Van de hoorzitting wordt een verslag gemaakt. Dit is onderdeel van de uiteindelijke beslissing op bezwaar. De AFM heeft in 2011 in ongeveer 85% van de gevallen een beslissing op bezwaar genomen binnen de daarvoor geldende wettelijke termijnen.

Onderwerp/primair besluit	2011	2010
Aanwijzing	1	3
Boete	15	11
Last onder dwangsom	5	6
Intrekking/afwijzing/toewijzing vergunning of ontheffing	10	10
Overig	5	6
Totaal	**36**	**36**
Geen doorgang	3	10

2 AFM-thema's

Op basis van de risicoanalyse heeft de AFM tien thema's uitgewerkt. Een aantal van de gekozen thema's heeft meerdere jaren prioriteit. Op basis van concrete signalen past de AFM gedurende het jaar de prioriteiten binnen de thema's aan.

In de begroting van 2011 heeft de AFM op basis van een risicoanalyse tien thema's in het toezicht geselecteerd. De AFM werkt sinds 2010 met deze toezichtthema's en ook in 2011 is het toezicht van de AFM erop gericht de effecten van deze risico's te matigen en zo de toezichtdoelen te realiseren. Een aantal van de gekozen thema's krijgt meerdere jaren prioriteit omdat de AFM substantiële veranderingen in de markt wil bereiken. In het begrotingsproces voor 2012 zijn de thema's opnieuw bekeken in het licht van nieuwe ontwikkelingen. In dit hoofdstuk legt de AFM verantwoording af over haar activiteiten op het gebied van de tien thema's in 2011.

- Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen
- Kwaliteit van de financiële dienstverlening wordt beter
- Verbetering producten en advies vermogensopbouw
- Hoogte en risico's van pensioenen worden transparanter
- Meer doelgerichte en snellere aanpak zware schendingen integriteit
- Kwaliteit informatie kapitaalmarkten wordt verbeterd
- Internationale handelsplatformen worden eerlijker en efficiënter
- Toezicht op marktmisbruik wordt meer zichtbaar
- Bevorderen kwaliteit internationaal toezicht
- Beter Bestuur

In de begroting van 2012 staan de thema's die de AFM op basis van de risicoanalyse heeft gekozen voor het komende jaar. Voor een vooruitzicht van de strategie van 2012, lees hier verder.

2.1 Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen

Klanten hebben recht op producten en dienstverlening van goede kwaliteit die voorzien in hun behoefte. Dat is de essentie van het klantbelang centraal stellen.

Voor een duurzame financiële sector is het belangrijk dat banken en verzekeraars het klantbelang centraal stellen. Dat betekent dat ze producten en dienstverlening aanbieden die van goede kwaliteit zijn en voldoen aan een reële behoefte van de klant. Het belang van de klant moet leidend zijn bij de productontwikkeling, advisering en verkoop van producten en in de doorlopende klantrelatie. De AFM streeft naar een verandering van cultuur, gedrag en werkwijze bij – in eerste instantie – de tien grootste banken en verzekeraars. Deze aanbieders maken 80% van de financiële producten en zij verkopen in ongeveer de helft van de gevallen deze producten zelf.

Met de introductie van de Wfd (later opgegaan in de Wft) heeft de AFM niet alleen bij tussenpersonen maar ook bij de grote banken en verzekeraars aangedrongen op de verbetering van de dienstverlening. Bij de verzekeraars was het toezichtprogramma voor een belangrijk deel bepaald door het rapport over beleggingsverzekeringen dat de AFM in 2005 opgesteld heeft. Het openbaar worden van de conclusies van dit rapport zorgt voor een versnelling in het denken van samenleving en verzekeraars. Verzekeraars hebben uiteindelijk het programma Verzekeraars Vernieuwen en het Keurmerk Klantgericht Verzekeren opgezet. De AFM heeft in de afgelopen jaren in eerste instantie de aandacht bij verzekeraars gelegd op de beleggingsverzekeringen, pensioenverzekeringen (zowel de producten als de advisering daarover) en de ketenbeheersing. De ketenbeheersing gaat over hoe de verzekeraar bijdraagt aan de kwaliteit van de distributie van haar producten.

Het denken bij banken over het centraal stellen van het klantbelang is in een stroomversnelling gekomen na de kredietcrisis en meer specifiek het faillissement van DSB. Deze voor veel mensen ingrijpende gebeurtenissen hebben geleid tot het rapport met aanbevelingen voor de sector van de Adviescommissie Toekomst Banken (de Commissie Maas), waarin het centraal stellen van de klant de rode draad vormt. De AFM legt in 2007 en 2008 de nadruk op hypotheekverstrekking en de advisering daarover. Daarna zijn ook verschillende andere onderwerpen onder de loep genomen, zoals spaarrekeningen. Inmiddels leeft het onderwerp Klantbelang Centraal in grote mate bij zowel banken als verzekeraars.

Belangrijke stappen banken en verzekeraars in 2011

Banken en verzekeraars hebben in 2011 een aantal belangrijke stappen gezet. Aanbieders zijn zich meer bewust wat ervoor nodig is om de belofte, het belang van de klant centraal te stellen, waar te maken. Dit merken we in de gesprekken die de AFM met banken en verzekeraars voert en de onderzoeken die we verrichten, en aan de manier waarop zij in hun externe communicatie het klantbelang (jaarverslagen, presentaties, interviews) benoemen. De mate waarin dit leidt tot een hogere kwaliteit van dienstverlening varieert, onder meer omdat sommige aanbieders veel aandacht besteden aan de turbulente kortetermijnontwikkelingen. Ondanks de moeite die een consument heeft om goed in te kunnen schatten of het klantbelang centraal staat, heeft hij er wel een mening over. De Nederlandse consument is van mening dat de banken en verzekeraars zijn klantbelang nog niet centraal stellen, zo blijkt uit de AFM Consumentenmonitor uit het najaar 2011. We beseffen dat ‘klantbelang centraal’ een veelomvattend onderwerp is dat de komende tijd aandacht van de spelers op de financiële markt blijft verdienen. Dit thema blijft ook in 2012 hoog op de agenda van de AFM staan.

De doelstellingen van ons toezicht op klantbelang centraal zijn in te delen in:

- Aanbieders sturen en beheersen hun dienstverlening zodat het klantbelang meetbaar meer centraal komt te staan.
- Financiële producten worden zo vormgegeven dat zij het klantbelang meer centraal stellen.
- Verkoop en distributie van financiële producten worden meer gericht op het centraal stellen van het klantbelang.
- Overige acties gericht op het centraal stellen van het klantbelang

Aanbieders sturen en beheersen hun dienstverlening zodat het klantbelang meetbaar meer centraal komt te staan

Door veranderingen in de dienstverlening meetbaar te maken is goed aan te tonen in hoeverre het klantbelang meer centraal is komen te staan. Alleen zo is een werkelijke verandering te constateren.

- *AFM volgt veranderaanpak van grote aanbieders kritisch*
- *Klantbelang dashboard*
- *Beloningsbeleid is in beweging*
- *Indicatoren meten of klantbelang centraal staat*

AFM volgt veranderaanpak van grote aanbieders kritisch

De AFM heeft naar aanleiding van een *white paper* van de Monitoringscommissie Code Banken in een breder perspectief aangekaart hoe financiële ondernemingen de 'klantbelang centraal' gedachte vertalen naar hun integrale risicomanagement. Daarnaast is de AFM met commissarissen van banken en verzekeraars een dialoog aangegaan over het thema 'Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen' klantbelang centraal en hun rol in het realiseren van deze belofte.

Ook heeft de AFM in 2011 wederom gekeken naar de veranderingsaanpak van de tien grootste aanbieders. De meesten hebben de door de AFM geïdentificeerde risico's uit 2010 aangegrepen om de veranderingsaanpak in 2011 te verbeteren. Aanbieders hebben de wens om het belang van de klant centraal te stellen nog niet integraal gerealiseerd in hun personeelsbeleid. Een aantal aanbieders moet ook de vaak goede doelstellingen op hoofdniveau nog beter vertalen naar het aansturen van het veranderproces op basis van concrete 'mijlpalen'. Mijlpalen zijn nodig om tussentijds te monitoren of instellingen voortvarend op weg zijn naar een organisatie waar het klantbelang centraal staat. Ook hierbij jaagt de AFM veranderingen aan.

Klantbelang dashboard meet in welke mate klantbelang centraal staat

De AFM geeft de grote banken en verzekeraars cijfers voor de mate waarin zij er in slagen het belang van de klant centraal te stellen. Dat doet de AFM door de diverse producten, diensten en processen van deze organisaties te onderzoeken. We bespreken deze resultaten ook met de bestuurders van deze banken en verzekeraars gezamenlijk. Met dit klantbelang dashboard faciliteert de AFM het veranderproces door deze partijen te helpen elementen uit het thema 'Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen' verder te concretiseren. We stimuleren dit proces ook door aan de hand van het dashboard te wijzen op mogelijkheden tot verbetering en de prestaties van aanbieders af te zetten tegen die van hun concurrenten.

In overleg met de markt is in 2011 gewerkt aan het verbreden en het meer solide maken van dit dashboard. We hebben in de zomer van 2011 met bestuurders van de grote banken en verzekeraars gesproken in twee extra CEO-meetings, om het draagvlak voor het dashboard als instrument te vergroten. De CEO's hebben de meetings als constructief ervaren. We bieden ook meer openheid over onze werkmethoden. Dat doen we bijvoorbeeld door te publiceren hoe we aanbieders beoordelen op het gebied van modern spaarbeleid.

Beloningsbeleid is in beweging
De AFM ziet sinds 1 januari 2011 samen met DNB toe op een beheerst beloningsbeleid bij financiële ondernemingen. Van een beheerst beloningsbeleid gaan geen prikkels uit die kunnen leiden tot het nemen van onverantwoorde risico's of onzorgvuldige behandeling van klanten. Vanaf 1 januari 2011 moeten financiële ondernemingen voldoen aan de regels die voortvloeien uit het Besluit Beheerst Beloningsbeleid. Aanbieders hebben onder meer een analyse moeten maken van de risico's die kunnen uitgaan van de werkzaamheden of activiteiten van medewerkers die kunnen leiden tot het onzorgvuldig behandelen van klanten. Hier moet het beloningsbeleid op worden afgestemd.

Naar aanleiding van onderzoeken van de AFM hebben aanbieders hun beloningsbeleid aangepast. Zo zijn de variabele beloningen verlaagd, wordt er meer rekening gehouden met de kwaliteit van voor de klant relevante prestaties en is het interne toezicht op beloningen verstevigd. Diverse aanbieders moeten nog aanvullende maatregelen treffen. In 2012 zal de AFM de voortgang hiervan bewaken.

Indicatoren meten of klantbelang centraal staat
Een aantal instellingen heeft in 2011, mede naar aanleiding van een handreiking van de AFM, een aantal indicatoren geformuleerd om te waarborgen dat klantbelang op gestructureerde wijze een onderdeel vormt van de besluitvorming en sturing van de organisatie. Denk hierbij aan het meten van de kwaliteit van het advies, de kwaliteit van de beleggingsportefeuilles en de begrijpelijkheid van de productinformatie. Ook kijken we hoe het intermediair de belangen van de gemeenschappelijke klant dient. De AFM zal in 2012 controleren of de indicatoren die aanbieders hanteren, bijdragen aan de gewenste sturing van de organisatie om te handelen vanuit het klantbelang.

Financiële producten worden zo vormgegeven dat zij het klantbelang meer centraal stellen
De vormgeving van financiële producten is van groot belang voor de klant. Daar gaat hij vaak in eerste instantie op af. De AFM stuurt er dus op dat al in de vormgeving van de producten het klantbelang centraal komt te staan. In 2011 ging onze aandacht uit naar:

- *Productontwikkelingsproces*
- *Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen*
- *Hypotheektarieven en prolongatiebeleid*
- *Financiële bijsluiter generator*

Productontwikkelingsproces

De AFM vindt het belangrijk dat producten zo zijn vormgegeven dat het klantbelang centraal staat. De minister van Financiën kondigt in 2011 aan dat er een wettelijke norm moet komen voor het productontwikkelingsproces van financiële ondernemingen, om te bevorderen dat al bij het ontwikkelen van het product het klantbelang centraal staat. De AFM bereidt zich voor op deze toezichtstaak en bevordert voorafgaand aan inwerkingtreding van deze norm dat aanbieders hun productontwikkeling verbeteren. De AFM heeft bij grote aanbieders de productontwikkelingsprocessen onderzocht en zal in 2012 beoordelen hoe goed deze processen in de praktijk werken.

KNVB

Voor de AFM betekent klantbelang centraal bijvoorbeeld dat een financiële onderneming alleen producten maken die kostenefficiënt, nuttig, veilig en begrijpelijk zijn. De AFM noemt dit de 'k.n.v.b.' criteria. Aan de hand van deze criteria kunnen financiële ondernemingen duurzame waarde creëren voor hun klanten.

Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen

Uit onderzoek in 2011 naar arbeidsongeschiktheidsverzekeringen blijkt dat de informatieverstrekking aan consumenten nog te wensen overlaat. Zo staan in geen van de onderzochte brochures alle relevante productkenmerken van de arbeidsongeschiktheidsverzekering beschreven. De consument heeft uitleg van deze productkenmerken nodig om het product te doorgronden en te kunnen beoordelen. Ook is de informatie in brochures en polisvoorwaarden vaak niet begrijpelijk, bijvoorbeeld door het gebruik van onduidelijke termen en jargon.

Hypotheektarieven en prolongatiebeleid

De AFM heeft in de eerste helft van 2011 een onderzoek verricht naar hypotheektarieven en prolongatiebeleid van aanbieders. In het onderzoek is gekeken naar de volgende elementen:

- risico-opslag bij het bepalen van de hoogte van de rente
- transparantie over kortingen bij rentetarieven
- prolongatie; tijdige informatie aan de klant bij de verlenging van de rentevaste periode

Op basis van dit onderzoek is de AFM tot een aantal aanbevelingen gekomen. Deze aanbevelingen heeft de AFM neergelegd bij de onderzochte aanbieders, hun concurrenten en de brancheorganisaties (de Nederlandse Vereniging van Banken en het Verbond van Verzekeraars). Banken en verzekeraars zijn in overleg hoe de consument beter inzicht kan krijgen in zijn hypotheekschuld en de (verwachte) waarde van het (opbouw)product. De AFM verwacht dat de aanbieders ook in 2012 verder gaan met het uitvoeren van de aanbevelingen.

Financiële bijsluiter generator

De AFM heeft in 2011 een Financiële bijsluiter-generator ontwikkeld. Met deze generator kunnen marktpartijen hun eigen bijsluiter opstellen. Daarnaast ontvangt de AFM signalen op basis van de ingebouwde controles. Een voorbeeld van een check betreft afwijkingen waarbij de invuller (marktpartij) de vraag krijgt of de ingevulde waarde juist is. Een ander voorbeeld van een signaal is een bovennormaal rendement. Ook kan de AFM op grond van de gegevens in de database opvallende feiten verder onderzoeken. Zo blijft de AFM op de hoogte van nieuwe producten.

Verkoop en distributie van financiële producten worden meer gericht op het centraal stellen van het klantbelang

Niet alleen in de informatievoorziening, ook in het verkoopproces zijn verbeterslagen te maken om het klantbelang meer centraal te stellen.

- *Uitvaartverzekeringen*
- *Klantcontact schadeverzekeringen*

Uitvaartverzekeringen

De AFM komt in december 2011 met haar rapport over uitvaartverzekeringen. We constateren in het onderzoek dat de vijf grootste uitvaartverzekeraars (90% marktaandeel onder gespecialiseerde aanbieders) meer kunnen en moeten doen om het belang van de klant centraal te stellen. Zo blijkt bijvoorbeeld dat het in de telefonische verkoopgesprekken schort aan duidelijke en correcte informatieverstrekking. De sterke omzetgedrevenheid van de verzekeraars lijkt daarbij een grote rol te spelen.

Klantcontact schadeverzekeringen

Aanbieders van schadeverzekeringen communiceren niet altijd duidelijk genoeg met hun klanten. Hierdoor is het voor klanten vaak niet duidelijk hoe hun product in elkaar zit, en wat de risico's en (on)mogelijkheden van het product zijn. Ook tijdens de looptijd laat de informatieverstrekking te wensen over, waardoor de klant informatie over gebruikersvragen niet kan vinden of het antwoord niet kan begrijpen. Uit AFM-onderzoek blijkt dat consumenten in slechts 52% van de gevallen de juiste informatie kunnen vinden en dat 46% de informatie met het antwoord begrijpt. De AFM is een initiatief gestart om samen met verzekeraars te werken aan verbetering van vindbaarheid en begrijpelijkheid van informatie, en vervult daarbij de rol van sparringpartner. Diverse verzekeraars zijn hier al enthousiast mee aan de slag gegaan.

Overige acties gericht op het centraal stellen van het klantbelang

Ook op enkele andere gebieden heeft de AFM nadrukkelijk gekeken naar de positie van het klantbelang.

- *Doorlopend toezicht informatieverstrekking*
- *Marktscans*
- *Nieuwe businessmodellen*

Doorlopend toezicht informatieverstrekking

De AFM houdt voortdurend informatiedocumenten (vooral reclame-uitingen) en websites in de gaten. Dit betekent dat de AFM die bronnen nader onderzoekt op mogelijke normschending. Als er reden toe is dan onderneemt de AFM gepaste actie. Dit kan zowel informele normoverdracht zijn (telefonisch of per brief) of toepassing van formele maatregelen. De AFM streeft ernaar dat partijen niet 'in de grijze zone' gaan zitten maar 'overduidelijk duidelijke informatie' verschaffen. Voorbeelden van acties in 2011 zijn: een reclame waarin ten onrechte werd gesproken over 'gratis advies', misleidende informatie over een spaarrekening in een radioreclame, het gebruik van de term 'sparen' voor een verzekeringsproduct, het niet vermelden van essentiële informatie over de financiële positie van een bedrijf dat beleggingsproducten aanbiedt, het schermen met een onrealistisch hoog rendement op een belegging en het niet wijzen op de specifieke risico's daarvan.

Marktscans
In deze onderzoeken toetst de AFM marktbreed de informatieverstrekking over een product of dienst. Zo is in 2011 onder andere gekeken naar de actualiteit van de informatie in de Financiële bijsluiter voor beleggingsinstellingen, de tijdige verstrekking van Dienstverleningsdocumenten door tussenpersonen (met behulp van mystery shoppen) en de plaatsing van de risico-indicator op de websites van beleggingsinstellingen. Andere marktscans in 2011 gaan over minileningen/flitskrediet en de informatieverstrekking over scheepsinvesteringen.

Nieuwe businessmodellen
De markt is continu in ontwikkeling door sociale, technische, economische en wettelijke veranderingen. We zien dat deze ontwikkelingen ondernemingen ertoe hebben aangezet om nieuwe businessmodellen te ontwikkelen. Soms in de vorm van een heel nieuw product en soms in de vorm van een nieuwe manier van dienstverlening. Zo is in 2011 het nieuwe concept crowdfunding in aantal initiatieven flink toegenomen, maar zo zien we ook financiële ondernemingen naar aanleiding van het komend provisieverbod nadenken over nieuwe innovatieve businessmodellen.

De AFM staat open voor nieuwe initiatieven die als doel hebben het belang van de klant centraal te stellen. In 2011 hebben wij regelmatig met financiële ondernemingen maar ook met nieuwkomers in de markt gesproken om met hen van gedachte te wisselen over de manier waarop het belang van klant het best centraal kan worden gesteld. Hier hebben wij door middel van open dialoog nieuwe innovaties bevorderd, maar ook tegelijkertijd gewaarborgd dat het klantbelang centraal wordt gesteld. De Innovation Room is het loket waar partijen zich kunnen melden om met de AFM van gedachte te wisselen over nieuwe innovaties.

2.2 Kwaliteit van de financiële dienstverlening wordt beter

De AFM bevordert de zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten. Een groep van ruim 8.500 adviseurs en bemiddelaars voorziet een groot deel van de Nederlandse consumenten van (advies over) financiële producten. Deze groep staat de komende jaren voor een aantal grote veranderingen.

De invoering van het provisieverbod voor complexe producten en de aanscherping van de vakbekwaamheidregels in 2014 (publicatie in 2013), grijpen diep in op de huidige praktijken in de markt. Het provisieverbod dwingt financieel dienstverleners er toe om de omslag te maken van transactiegerichte productverkoop naar meer relatiegerichte (onafhankelijke) advisering. Daarnaast moeten de aangescherpte vakbekwaamheidregels eraan bijdragen dat de adviseurs passend advies geven dat in het belang is van de consument.

Ontwikkeling vanaf 2006

Vanaf 2006 houdt de AFM toezicht op eerlijke en zorgvuldige financiële dienstverlening. Onderzoeken naar de kwaliteit van hypotheekadvies en advisering over beleggingsverzekeringen in 2007 en 2008 maken duidelijk dat de kwaliteit van advisering tekort schiet. Tevens is de consument onvoldoende beschermd doordat alleen complexe producten onder de adviesregels vallen. Uitbreiding van de reikwijdte van de adviesregels en regels over transparantie van provisies hebben sindsdien tot minder productgerichte verkoop geleid. Leidraden die de AFM vanaf 2007 uitbrengt geven ook richting aan de adviseurs hoe zij de adviespraktijk kunnen verbeteren.

Sinds 2007 heeft de AFM zich bovendien in haar risicogestuurde toezicht geconcentreerd op de onderkant van de markt, waar financiële dienstverleners structureel slechte adviezen geven. Deze onderkant wordt gaandeweg kleiner, zij het dat er nog steeds relatief veel aandacht naar uit moet gaan. Behalve op de onderkant van de markt probeert de AFM sinds enige jaren ook excellente dienstverlening zichtbaar te maken zodat er van geleerd kan worden. Ook werkt de AFM al enige tijd samen met andere partijen, zoals brancheorganisaties en softwareleveranciers, zodat dienstverleners op de juiste wijze ondersteund worden bij het waar nodig verder verbeteren van hun dienstverlening.

De kwaliteit van de dienstverlening is een onderwerp dat hoog op de agenda staat in de sector. Veel partijen zijn bezig de omslag van transactiegerichte verkoop naar klantgerichte advisering te maken. Een voorhoede heeft deze omslag al gemaakt. De komende jaren zullen opnieuw gekenmerkt worden door grote mate van veranderingen.

AFM en de markt bereiden zich voor

De AFM is het afgelopen jaar begonnen met de voorbereiding op de invoering van de nieuwe regelgeving. Onze inspanningen zijn aan de ene kant gericht op de voorbereiding van ons eigen toezicht op de nieuwe regels. Aan de andere kant richten wij ons op het ondersteunen van de markt. Waar mogelijk geven we uitleg en toelichting op de nieuwe ontwikkelingen zodat ook marktpartijen zich tijdig en zo goed mogelijk kunnen voorbereiden. Zo worden we in 2011 door veel partijen benaderd die vragen hadden over de nieuwe Wft-opleidingsmodule pensioenverzekeringen die per 1 januari 2012 van kracht is. Daarnaast hebben wij een stappenplan opgesteld voor hypotheekverstrekkers ter voorbereiding op de komst van het provisieverbod. In de markt van hypotheekadvies ziet de AFM ook al een duidelijke beweging naar advies op basis van directe betaling door de consument, in plaats van op basis van provisie. Ook is er

regelmatig contact met brancheorganisaties, opleidings- en exameninstituten en anderen betrokkenen zodat iedereen op tijd de juiste en vereiste stappen kan zetten.

Mix van zachte en harde beïnvloeding

Steeds meer financieel dienstverleners hebben in de afgelopen tijd de stap gezet van omzetgerichte verkoop naar advies dat het belang van de klant dient. Er zijn echter nog altijd financieel dienstverleners die deze stap niet maken. Het is ons doel om er voor te zorgen dat deze partijen alsnog de benodigde gedragsverandering inzetten of de markt verlaten. Dit doen we voor een belangrijk deel door het op informele wijze stimuleren en ondersteunen van gedrag- en cultuurverandering. Maar waar nodig grijpen we ook hard in, bijvoorbeeld door het opleggen van formele maatregelen en intrekken van vergunningen. Deze harde aanpak moet bijdragen aan het verkleinen van de onderkant van de markt, dat wil zeggen de evident niet integere en onbekwame partijen.

Ook aanbieders spelen belangrijke rol

Om de onderkant van de markt te verkleinen ziet de AFM ook een belangrijke rol voor aanbieders. Aanbieders hebben dagelijks te maken met bemiddelaars en hebben direct zicht op de kwaliteit en ontwikkelingen in de keten. Onderzoek naar de beheersing van de keten heeft laten zien dat aanbieders in 2011 in vergelijking met een jaar eerder belangrijke stappen hebben gezet om de keten beter te beheersen. Zo zijn aanbieders steeds alerter op bemiddelaars van wie de vergunning is ingetrokken en melden aanbieders ons steeds vaker misstanden in de markt. Voor de komende periode zijn er nog belangrijke verbeteringen te realiseren op het gebied van het sturen op de kwaliteit van bemiddelaars en het overdragen van portefeuilles na intrekking van de vergunning van bemiddelaars.

Gezamenlijke aanpak

Om de markt te bewegen richting betere kwaliteit van dienstverlening is er natuurlijk meer nodig dan nieuwe wet- en regelgeving en toezicht door de AFM. Het is bemoedigend om te zien dat een telkens groter deel van de markt inziet dat fundamentele gedragsveranderingen onontkoombaar en noodzakelijk zijn. En dat meer en meer partijen ook intrinsiek gemotiveerd zijn om bij te dragen aan de professionalisering van de sector. Hierbij past ook het benoemen van voorbeeldgedrag van marktpartijen die wat ons betreft echt een stap in de goede richting hebben gemaakt. Daarnaast blijft de AFM intensief samenwerken met haar bondgenoten – zeker nu ook de Stichting Financiële Dienstverlening haar activiteiten heeft beëindigd.

Inzet self assessment

Tot slot is ook in 2011 het self assessment (SA) uitgezet onder de financieel dienstverleners. Het SA past in de gedachte van de AFM om zoveel mogelijk de verantwoordelijkheid te leggen daar waar die hoort: bij de marktpartijen zelf. Financiële dienstverleners die de vragenlijst invullen worden geconfronteerd met hun eigen gedragingen met als doel hier bewust van te leren. Daarnaast is het self assessment een effectieve en kostenefficiënte manier om toezicht te houden. Met de uitkomsten brengen we risico’s in kaart waarmee de AFM gericht onderzoek kan doen binnen de populatie. Zo is één van de belangrijkste uitkomsten van het self assessment 2010 dat veel financiële dienstverleners niet over de vereiste Wft PE certificaten beschikken. Op basis van dit signaal hebben we hier in 2011 extra aandacht aan besteed.

In 2011: Harde aanpak onderkant

Ook in 2011 heeft de AFM veel tijd en energie gestoken in het verkleinen en het beheersbaar houden van de onderkant van de bemiddelaarmarkt. We zijn opgetreden tegen verschillende vormen van schadelijk gedrag zoals ondeskundige en niet passende advisering, ontduikingsconstructies, misleidende verkoopmethodes en hoge verkoopkosten in combinatie met matige dienstverlening. Daarbij is het opvallend dat in de financiële sector ook veelvuldig call centers worden ingezet bij deze misleidende methoden. Verder geldt dat consumptief krediet onze bijzondere aandacht had. Tot onze grote tevredenheid zien we dat een groot deel van de markt leningen waarop niet wordt afgelost in de ban heeft gedaan. Hierdoor zal de looptijd van de lening beter aansluiten op de economische levensduur van het product dat met de lening wordt gekocht.

In 2011: Aanbieders van flitskrediet aangepakt

De mogelijkheden van de AFM om onverantwoorde kredieten aan te pakken zijn het afgelopen jaar flink gegroeid. Ook leningen met een kortere looptijd dan drie maanden vallen nu onder toezicht, tenzij uitsluitend onbetekenende kosten in rekening worden gebracht. Dit betekent dat nu ook de aanbieders van flitskredieten zich aan de regels in de Wft moeten houden. De AFM is direct en met succes gestart met onderzoeken naar partijen die hoge rentes in rekening brachten en dat heeft geleid tot een aantal maatregelen. In 2012 verwachten we hier verder mee te gaan.

In 2011: Vergelijkingsites

De AFM heeft in december 2011 een interpretatie gepubliceerd over vergelijkingssites. Vergelijkingssites moeten ‘redelijkerwijs relevante informatie’ geven aan consumenten en hen hierover ‘duidelijk’ informeren. Het moet voor consumenten duidelijk zijn welke waarde zij kunnen hechten aan (het resultaat van) een vergelijking.

2.3 Verbetering producten en advies vermogensopbouw

Consumenten kunnen vaak lastig inschatten welke financiële oplossing het beste aansluit bij hun behoefte om vermogen op te bouwen of te laten groeien. Door de lange looptijd en complexiteit van veel producten is het moeilijk te doorzien welke oplossing verstandig is voor de lange termijn.

Daarom heeft de AFM in 2011 diverse stappen gezet om beleggingsondernemingen aan te sporen de kwaliteit van hun dienstverlening te verbeteren. Daarnaast heeft de AFM aanbieders gestimuleerd om alleen producten voor vermogensopbouw aan te bieden die in het belang van de klant zijn. Met de onzekerheid over de toekomstige hoogte van de pensioenen zullen consumenten zelf meer voor de oudedagsvoorziening gaan zorgen. Het is dan ook belangrijk dat de hiervoor bestemde producten van goede kwaliteit zijn. Daarnaast is het belangrijk dat consumenten hierover bij een adviseur een goed advies krijgen. Het thema 'Verbetering producten en advies vermogensopbouw' richt zich hier vanaf 2010 specifiek op.

Provisiestructuren in beeld

De nadruk van dit thema ligt op de provisiestructuren van beleggingsondernemingen en op het bevorderen van een zorgvuldige dienstverlening met betrekking tot beleggingen. De AFM heeft aangegeven voorstander te zijn van een provisieverbod voor beleggingsondernemingen. Provisies kunnen deze ondernemingen een prikkel geven om niet zonder meer in het belang van de klant te handelen, maar het belang voorop te stellen van degene die de provisie betaalt. Dit vindt de AFM onwenselijk.

Een mogelijk provisieverbod maakt het voor beleggingsondernemingen noodzakelijk om na te denken over hun bedrijfsmodel en hun toegevoegde waarde voor de klant. Dit kan leiden tot nieuwe vormen van dienstverlening, bijvoorbeeld het gebruik van *online tools*. De AFM stimuleert de markt om hierbij steeds de behoefte van de klant als uitgangspunt te nemen. De AFM is ook gestart met onderzoek naar de kosten van beleggingsdienstverlening. Dit onderzoek wordt in 2012 afgerond.

Leidraden gepubliceerd

Om beleggingsondernemingen aan te sporen kritisch te kijken naar de kwaliteit van hun dienstverlening heeft de AFM eind 2011 leidraden gepubliceerd. Eén heeft betrekking op actief en passief beleggen. Veel beleggingsondernemingen verkiezen voor hun particuliere klanten actieve boven passieve beleggingen, terwijl actieve fondsen – na aftrek van kosten - vaak niet beter presteren. De AFM vindt dat zij een zorgvuldigere afweging moeten maken om een actief of een passief fonds te adviseren aan een klant. Ook spoort de AFM fondsaanbieders aan kritischer te kijken naar de toegevoegde waarde van de fondsen die zij aanbieden voor de belegger.

De tweede gepubliceerde leidraad is gebaseerd op onderzoek van de AFM bij (bank)beleggingsondernemingen naar de kwaliteit van het beleggingsadvies en het vermogensbeheer. Er is ruimte voor verbetering, zo kwam hieruit naar voren. Dit kan vooral door beter inzicht te krijgen in de situatie van de klant en zijn beleggingsdoelstelling. Dit moet vervolgens nadrukkelijker worden meegenomen in de dienstverlening. De leidraad biedt hiervoor verschillende handvatten. De AFM is van mening dat een verbetering van de vakbekwaamheid van beleggingsadviseurs en vermogensbeheerders eraan kan bijdragen dat er een sterkere focus komt op de behoeften en doelstellingen van de klant.

AFM kijkt kritisch naar complexe ETF's

Als het gaat om de producten om vermogen op te bouwen, kijkt de AFM op dit moment kritisch naar bepaalde Exchange Traded Funds (ETF's). Deze worden ook wel indextrackers genoemd. Het gaat om constructies die zo complex zijn dat de retailbelegger ze niet meer kan begrijpen. Hierdoor kunnen ze risico's bevatten waar de belegger geen rekening mee houdt.

De AFM probeert een gebalanceerde kijk op passieve en actieve beleggingsstrategieën te bevorderen. Ondoorzichtige en complexe ETF's zijn gevaarlijk ongeacht of ze in een passieve of actieve strategie worden gebruikt. Tegelijkertijd kan een passieve strategie een interessante toevoeging aan de portefeuille van een belegger zijn, ongedacht of deze strategie als ETF of als een regulier beleggingsfonds wordt aangeboden.
In de leidraad over actief en passief beleggen moedigt de AFM beleggingsinstellingen aan extra kritisch te kijken naar ETF's, vooral als het gaat om de kosten voor de klant. Begin 2012 maakt de AFM de resultaten openbaar van haar onderzoek naar de werking en informatieverstrekking van ETF's.

Onderzoek naar Contracts for Difference (CFD's)

De AFM heeft een verkennend onderzoek gedaan naar CFD's. Een CFD (Contract For Difference) is eenvoudig gezegd een financiële afspraak (contract) tussen een koper en verkoper om het verschil te betalen/ontvangen tussen de openingskoers en de sluitingskoers van het CFD contract. De AFM heeft aanbieders van CFD's geïnformeerd welke eisen aan informatieverstrekking worden gesteld.

2.4 Hoogte en risico's van pensioenen worden transparanter

De AFM houdt toezicht op de informatie en communicatie van pensioenfondsen en verzekeraars aan hun deelnemers. We werken samen met DNB, die toezicht houdt op prudent beheer van pensioenvermogen. We bevorderen dat deelnemers realistische verwachtingen van hun pensioenen hebben.

Deelnemers moeten toegang hebben tot een overzicht van hun totale pensioeninkomen. Op basis van dat totaaloverzicht moeten zij het inzicht kunnen krijgen of het pensioeninkomen toereikend zal zijn. Helaas is 69% van de werknemers volledig pensioenonbewust. Onder andere tijdens de Pensioen3Daagse werkt de AFM samen met Wijzer in Geldzaken om het pensioenbewustzijn in Nederland te verhogen. Platform Wijzer in geldzaken is een initiatief van de Rijksoverheid en ruim 40 partijen, waaronder de AFM.

Pas als een deelnemer inzicht heeft in de hoogte en onzekerheden van zijn pensioen, kan hij tot enige actie overgaan, bijvoorbeeld door advies in te winnen. Dat is meer dan ooit nodig. Dekkingsgraden van veel fondsen liggen onder de wettelijke grens. Ook stijgende levensverwachting en tegenvallende beleggingsrendementen leggen druk op het pensioenstelsel. In het voorstel voor het Pensioenakkoord is aandacht voor deze problemen. De AFM vindt dat het pensioenakkoord vraagt om duidelijkheid over risico's. Dat hebben we in een position paper meegedeeld aan de vaste Kamercommissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Tweede Kamer.

In het Visiedocument pensioenuitvoering stelt de AFM dat deelnemers wel veel gegevens over hun pensioen ontvangen (overzicht), maar dat zij de beschikbare pensioengegevens niet altijd in zijn geheel kunnen interpreteren (inzicht) en geen actie ondernemen. De AFM pleit voor een pensioendashboard en een pensioenbijsluiter om de positie van de deelnemer te verbeteren.

De resultaten van ons pensioentoezicht in 2011 zijn in te delen in:

- Pensioenoverzicht
- Inzicht in pensioen
- Deelnemers kunnen actie ondernemen
- Efficiënt beheer van pensioenen

Pensioenoverzicht voor consumenten

Digitale hulpmiddelen helpen consumenten overzicht van hun pensioenen te krijgen. www.mijnpensioenoverzicht.nl is een goede eerste aanzet voor een pensioendashboard.

Pensioenregister

Om te kunnen weten of het pensioen toereikend is moeten deelnemers om te beginnen het overzicht kunnen krijgen van hun toekomstig pensioeninkomen, dus minimaal hun AOW en aanvullend pensioen. Het pensioenregister www.mijnpensioenoverzicht.nl ging in januari 2011 live en maakt het voor consumenten makkelijker overzicht van hun pensioen te krijgen.

Bijna drie miljoen mensen hebben al op deze site hun AOW en werknemerspensioen geraadpleegd. Slechts drie van de tien Nederlanders kent de site niet, blijkt uit de AFM Consumentenmonitor. En sinds oktober 2011 zijn ook netto aanspraken zichtbaar.

De AFM houdt na een wetswijziging toezicht op de begrijpelijkheid en volledigheid van gegevens in het pensioenregister en zorgt ervoor dat alle pensioenuitvoerders aangesloten zijn. De AFM heeft een protocol opgesteld met daarin afspraken over de uitoefening van het toezicht op het pensioenregister.

Uit het AFM self assessment blijkt de overgrote meerderheid van de pensioenuitvoerders aangesloten te zijn op www.mijnpensioenoverzicht.nl. Bij slechts enkele pensioenfondsen heeft de AFM apart moeten aandringen op tijdige aansluiting.

Informatieverplichtingen
Ook voldoet het merendeel van de pensioenuitvoerders aan wettelijke informatieverplichtingen zoals het versturen van start- en stopbrieven en het Uniform Pensioenoverzicht (UPO). Ten opzichte van de vorige meting in 2008 is de informatieverstrekking verbeterd. In het algemeen scoren pensioenfondsen beter dan verzekeraars. De AFM heeft pensioenuitvoerders geïnformeerd over de vereiste en gewenste verbeteringen. Signalen over pensioenuitvoerders die mogelijk niet voldoen worden nader onderzocht.

Het AFM-onderzoek was ook belangrijke input voor de evaluatie van informatiebepalingen in pensioenwetgeving.

Instellingsgerichte onderzoeken
Bij acht instellingsgerichte onderzoeken onder zes pensioenfondsen en twee pensioenverzekeraars, is echter gebleken dat zij niet (volledig) alle verplichte informatie verstrekken. Zo blijken bijvoorbeeld startbrieven, UPO's of stopbrieven niet altijd (tijdig) te worden verstuurd of ze zijn niet volledig. Zo komt het voor dat bijvoorbeeld arbeidsongeschikten geen, onvolledige of foutieve informatie ontvangen over hun pensioenopbouw.

In totaal heeft de AFM twee maal een nog te publiceren bestuurlijke boete opgelegd en een voornemen tot een aanwijzing met publicatie verzonden. De signalen uit de self assessments worden ook in 2012 nader onderzocht. Waar functioneel stuurt de AFM signalen door aan DNB.

Pensioeninzicht voor consumenten
De AFM werkt aan initiatieven om pensioeninzicht te verhogen, zodat pensioendeelnemers weten welk pensioen ze kunnen verwachten en hoe ze hun financiële toekomst kunnen beïnvloeden.

De AFM is actief deelnemer in projecten van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid om het Pensioenakkoord verder uit te werken, onder andere in een project over pensioencommunicatie. Dit project maakt gebruik van onze ervaringen met self assessment en de AFM Consumentenmonitor.

Leidraad communicatie
In maart 2011 publiceert de AFM de Leidraad Communicatie voor Pensioenuitvoerders om pensioenuitvoerders te helpen om hun communicatie met deelnemers verder te verbeteren. Samen met pensioenfondsen en verzekeraars wil de AFM consumenten meer inzicht geven in hun pensioen. Alle pensioenuitvoerders kennen de leidraad. Meer dan driekwart van de pensioenuitvoerders zegt de leidraad te gebruiken om de eigen informatieverstrekking te controleren. We vullen de leidraad regelmatig aan, begin 2011 bijvoorbeeld met een verduidelijking van het verschil tussen uitleggen en adviseren zodat pensioenuitvoerders hun deelnemers meer inzicht kunnen geven zonder vergunningplichtig te worden onder de Wft.

Eén loket
In het rapport *Een volgende stap naar meer pensioeninzicht: pensioeninformatie actief gebruiken* pleiten we voor een integratie van initiatieven. Bijvoorbeeld het Wijzer in geldzaken Geldloket of een pensioendashboard met digitale gegevens uit www.mijnpensioenoverzicht.nl. De AFM adviseert om de consument via één loket met online hulpmiddelen de mogelijkheid te geven om inzicht in zijn totale pensioensituatie te krijgen. Net als de AFM in haar Visiedocument pensioenuitvoering en haar position paper, pleit minister Kamp in 2011 voor een pensioendashboard. Hij deed dit op het AFM- congres "Pensioen in onzekere tijden".

Verheugend is dat www.pensioenkijker.nl toegankelijk blijft voor consumenten en dat Stichting Pensioenregister een aantal uitbreidingen bekend heeft gemaakt en deels ook al heeft doorgevoerd. Overigens is ook het Nibud van belang, met haar expertise op het gebied van budgetplanning maar ook van pensioen, als onderdeel van de toereikendheid van het pensioeninkomen.

Pensioenbijsluiter
De AFM pleit voor een pensioenbijsluiter die het mogelijk maakt pensioenregelingen te vergelijken. Informatie over onder meer de kwaliteit, kosten en risico's van de regeling kan consumenten inzicht geven en ondersteunen bij het maken van pensioenkeuzes. Wanneer een werknemer van baan en pensioenuitvoerder verandert, kan een (digitaal) register van pensioenbijsluiters hem ondersteunen bij bijvoorbeeld de beslissing of waardeoverdracht verstandig is.

De pensioenbijsluiter kan werkgevers ook helpen bij het kiezen van een rechtstreeks verzekerde regeling. De AFM wil het inzicht in pensioenregelingen verhogen zodat werkgevers een goede regeling kunnen sluiten voor hun werknemers. AFM onderzoek uit 2010 toont aan dat driekwart van de pensioenadviezen aan het MKB onvoldoende was. De AFM heeft daarom voor werkgevers een folder gemaakt over goed pensioenadvies.

Vergunning pensioenverzekeringen
Beleidsvoorbereiding in 2011 heeft geleid tot vergunningplicht van pensioenverzekeringen in 2012. Er is vanaf 1 januari 2012 een aparte vergunning nodig voor adviseren en bemiddelen in pensioenverzekeringen en pensioenproducten van een premiepensioeninstelling (PPI). Door de verbeterde vakbekwaamheid gaat de kwaliteit van pensioenadvies omhoog. De AFM heeft nauw

samengewerkt met het ministerie van Financiën en College Deskundigheid Financiële Dienstverlening bij het vaststellen van de eisen.

Evaluatie Pensioenwet
De resultaten van de evaluatie van de pensioenwet en -regelgeving zijn aan de Tweede Kamer gezonden. Belangrijk is dat de minister onder andere onderkent dat de huidige informatiebepalingen te gedetailleerd zijn. Hierdoor krijgen pensioenuitvoerders te weinig ruimte om bij de informatieverstrekking maatwerk te leveren aan hun eigen deelnemers. Zo is bijvoorbeeld een deel van de verplichte informatie niet voor alle deelnemers even duidelijk. Dat komt door de vele vaktermen en het ingewikkelde taalgebruik. Ook krijgen deelnemers teveel informatie in één keer waardoor ze afhaken.

Deze constateringen bieden voor de AFM een goede basis om met marktonderzoek duidelijk te krijgen hoe deelnemers kunnen worden geactiveerd en gewaarschuwd. Ook kan worden gekeken op welke wijze vergelijkbaar gemaakte informatie deelnemers kan helpen aan inzicht.

Onder leiding van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) zijn verschillende projecten van start gegaan, onder meer gericht op het verbeteren van pensioencommunicatie. De AFM is samen met DNB, pensioenuitvoerders en communicatiedeskundigen vertegenwoordigd in de werkgroep Communicatie waarin wordt geprobeerd de effectiviteit van communicatie en in het bijzonder de functie van communicatie na het pensioenakkoord te verbeteren. Na het pensioenakkoord zullen risico's explicieter bij pensioendeelnemers liggen. De informatieverstrekking over deze risico's aan deelnemers wordt daardoor nog belangrijker. De uitkomsten van de werkgroep en de pensioenevaluatie zullen input vormen voor de wijzigingen van de Pensioenwet.

Deelnemers kunnen actie ondernemen
Consumenten kunnen informatie over hun pensioen gebruiken en keuzes maken. Bijvoorbeeld zelf iets regelen of passend advies vragen.

De financiële planning voor de oude dag bevat voor veel mensen een combinatie van AOW, aanvullend pensioen en privé gesloten inkomensvoorzieningen in de derde pijler. Ook de aflossing van een hypotheek is van belang bij pensionering.

De AFM stimuleert pensioenuitvoerders hun deelnemers meer te ondersteunen bij het bepalen of ze aanvullende maatregelen moeten nemen. Ook houdt de AFM toezicht op adviseurs en verstrekkers van derde pijlerproducten.

Digitale hulpmiddelen (pensioenkijker.nl, mijnpensioenoverzicht.nl, GeldGripper) en fysieke loketten (Wijzer in geldzaken Geldloket) kunnen mensen helpen bij het maken van keuzes voor de financiële oude dag.

Derderpijlerpensioen
De AFM heeft aanvullende inkomensvoorzieningen na pensionering getoetst op kostenefficiëntie, nut, veiligheid en begrijpelijkheid. De aanbieders van de onderzochte verzekerings- of bancaire producten hebben de bevindingen van de AFM ontvangen over de mate waarin het belang van de klant centraal

stond afgezet tegen andere producten. Het belang van dit onderzoek is dat consumenten die aanvulling op hun pensioen overwegen uit eerlijke producten moeten kunnen kiezen.

Nieuwe soort pensioenuitvoerder: PPI

De premiepensioeninstelling (PPI) is een nieuwe soort pensioenuitvoerder waar de AFM toezicht op houdt. De PPI verzekert geen risico's en voert alleen beschikbare premieregelingen in de opbouwfase uit. De deelnemer bouwt individueel kapitaal op. AFM en DNB hebben met elkaar en met (potentiële) aanvragers van een PPI-vergunning intensief overleg gevoerd. In 2011 zijn er zes vergunningen verleend aan PPI's.

In de wetgevingsbrief aan het ministerie van Financiën van oktober 2011 pleit de AFM voor strengere eisen aan de afscherming van pensioenvermogens in het belang van deelnemers.

Efficiënt beheer van pensioenen

Een kostenverlaging van 0,25 procentpunt levert op een termijn van veertig jaar 7,5 % meer collectief pensioenvermogen op. Daaruit blijkt dat efficiency duidelijk voordeel oplevert.

Veel pensioenfondsen blijken onvoldoende inzicht te hebben in hun beleggingskosten, schreven we in april in het rapport Kosten pensioenfondsen verdienen meer aandacht. Kosten bij de kleinste pensioenfondsen zijn gemiddeld 12 keer hoger dan bij de grootste fondsen. Ook bij grotere fondsen zijn er pensioenfondsen die relatief hoge kosten hebben. Naar aanleiding van ons rapport, heeft de Pensioenfederatie Nederlandse pensioenfondsen aanbevolen alle kosten voor pensioenbeheer en vermogensbeheer in kaart te gaan brengen en daarover eenduidig te rapporteren.

Vooral kleine en middelgrote pensioenfondsen kunnen kosten besparen door samenvoeging van fondsen (consolidatie).

Complexiteit van pensioenregelingen maakt de uitvoering moeilijk communiceerbaar, kostbaar en onnodig foutgevoelig. Door vereenvoudiging van regelingen is kostenefficiëntie te bereiken wat weer kan doorwerken in hogere uitkeringen voor deelnemers.

Ook heeft de AFM geconstateerd dat vooral pensioenverzekeraars in de praktijk soms niet overgaan tot samenvoeging van verschillende pensioenrechten op één Uniform Pensioen Overzicht (UPO). Dat doet afbreuk aan de duidelijkheid en begrijpelijkheid. Het uitgangspunt is dat per pensioenregeling één UPO wordt verstrekt.

In het toezicht op efficiënt beheer door pensioenuitvoerders werkt de AFM nauw samen met prudentieel toezichthouder DNB. Zo heeft DNB, na een melding van de AFM, onderzoek gedaan naar pensioenfondsen die ten onrechte verwerving van pensioenen afhankelijk stelden van de betaling van de premie.

2.5 Meer doelgerichte en snellere aanpak zware schendingen integriteit

Niet integer gedrag jegens financiële consumenten en beleggers schaadt het vertrouwen in de financiële markten. Het komt voor binnen alle toezichtgebieden van de AFM. Van kleine tussenpersoon tot aanbieder, van financiële onderneming tot prospectusplichtige. Zij zijn vergunninghouder, vrijgesteld of werken illegaal. Daarbij ziet de AFM grote verschillen in schadelijk gedrag.

Wat doet de AFM?

De AFM wil bijdragen aan een veilig en integer investeringsklimaat. Wij willen ervoor zorgen dat de schade aan vertrouwen en vermogen die (malafide) partijen berokkenen zo beperkt mogelijk wordt gehouden. Het volledig weren van malafide partijen is niet reëel. Daarvoor is de markt te groot en zijn de capaciteit en middelen van de AFM te klein. Onze focus ligt daarom op de meest schadelijke zaken met maatschappelijke impact. Dat bepalen we voor een groot gedeelte door de signalen die we uit de markt en van buitenlandse toezichthouders krijgen.

Het aantal fraudesignalen blijft ook in 2011 onverminderd hoog. In 2011 ontvangen we 1110 signalen.

Waar liggen de risico's?

Elk jaar bekijken we op welke delen van de markt wij onze pijlen richten. Aan de hand van onder andere signalen, risicoanalyses en samenwerking met andere diensten, zoals de Belastingdienst en DNB, beoordelen we waar de meest urgente en schadelijke toezichtsproblemen zitten. In 2011 hebben we ons vooral gericht op vastgoedaanbieders, boiler rooms, illegale aanbieders van beleggingsobjecten (zoals grond, edelmetalen en hout), illegale kredietaanbieders en grove integriteitsschendingen door bemiddelaars.

Wat hebben we concreet bereikt?

- Snelle waarschuwingen en een persbericht over opkopers van houtparticipaties. Hiermee willen we voorkomen dat beleggers in deze beleggingsvorm stapten. Het aantal signalen over dit soort aanbieders is daarna significant afgenomen.
- In juli 2011 hebben we een persbericht uitgebracht waarin we waarschuwen tegen flitskredietaanbieders die (nog) zonder vergunning actief zijn (en meer dan 'onbetekenende kosten' in rekening brengen) en tegen aanbieders die meer rente rekenen dan wettelijk is toegestaan (namelijk 16%). Tegen een aantal flitskredietaanbieders is al actie ondernomen en een aantal worden nog nader onderzocht. Flitskredieten vormen een klein onderdeel van de markt, maar het is wel populair onder consumenten en daardoor van grote invloed op het vertrouwen van de consument in de financiële markt.
- De AFM doet onderzoek naar tien aanbieders en bemiddelaars in 'edelmetaalfondsen'. We zien dat de hoge goudprijs heeft geleid tot een verhoogde interesse bij consumenten. Een aantal aanbieders heeft alsnog een vergunning aangevraagd, hun aanbod aangepast of de (Nederlandse) markt verlaten.
- Accountants en actuarissen die zonder vergunning adviseren over pensioenverzekeringen, en daarmee de Wft overtreden, hebben een vergunning aangevraagd nadat de AFM hen op de overtreding heeft gewezen. Ook heeft de AFM in november 2011 een interpretatie over de vergunningplicht voor pensioenadvies gepubliceerd.

Kritischer en weerbaarder consument
Behalve dat de AFM zich in dit thema richt op niet-integer en vaak strafbaar gedrag bij ondernemingen en partijen, wil zij ook consumenten kritischer en weerbaarder maken. Als de Nederlandse consument slimmer wordt doordat hij kennis opdoet over de rechten van financiële consumenten, de toegevoegde waarde van het toezicht en de werkwijze van illegale partijen, zal hij deze malafide partijen sneller herkennen. De AFM hoopt dat deze ondernemingen hierdoor minder snel voet aan de grond krijgen in Nederland.

Daarom is de AFM in 2011 gestart met het organiseren van fraudebijeenkomsten. AFM-medewerkers hebben een groep consumenten een kijkje gegeven in de wereld van financiële fraude en oplichting. Ze hebben de deelnemers geïnformeerd over het toezicht van de AFM en tips en trucs gegeven waarmee de consument zich kan wapenen tegen financiële fraude. De eerste twee bijeenkomsten waren een succes en zullen daarom een vervolg krijgen in 2012. Op die manier komt het onderwerp ook extra in de publiciteit.

Ook is er een checklist op onze website gepubliceerd, die de consument attent maakt op de (verborgen) risico's van vastgoedbeleggingen. De checklist biedt een handreiking om zelf onderzoek te verrichten naar een beleggingsvoorstel.

Vastgoed
Vanwege de negatieve marktontwikkelingen en de integriteitsrisico's in de vastgoedsector, hebben vastgoedbeleggingen blijvend de aandacht van de AFM. Het afgelopen jaar is een project gestart dat zich richt op een gedragsverandering bij vastgoedfondsen op het gebied van governance, compliance, deskundigheid, integriteit en transparantie. Voor dit project hebben we een vastgoedrisicoradar ontwikkeld. Dit model helpt ons om het risicoprofiel van vastgoedfondsen te bepalen. Met de risicoradar zijn circa 85 partijen in beeld gebracht, waarbij 25 partijen als risicovol werden aangemerkt. Er zijn vervolgens 8 onderzoeken gestart. De AFM stuit daarbij op ondoorzichtige ondernemingstructuren, gebrekkig financieel beheer, fiscale antecedenten van bestuurders en vermoedens van strafbare feiten. De AFM heeft waar nodig handhavingsmaatregelen opgelegd, of aangifte gedaan bij het OM.

Tot slot heeft de AFM ook in 2011 deelgenomen in de Regiegroep Aanpak Misbruik Vastgoed, een door de ministeries van Financiën en Veiligheid en Justitie ingesteld orgaan om de overheidsaanpak van vastgoedgerelateerde fraude te coördineren.

Versnelde boeteprocedure en clementieregeling
De AFM is in november 2011 gestart met de pilot 'versnelde boeteprocedure'. De procedure is vereenvoudigd en de doorlooptijd van relatief eenvoudige overtredingen wordt verbeterd. Hiermee hopen wij sneller een grotere hoeveelheid illegale bemiddelingszaken af te handelen.

De clementieregeling die de AFM in 2010 heeft ontworpen, is nog niet geïmplementeerd. Dat komt onder andere doordat er nog besprekingen zijn met het OM over het belang en de uitwerking van de regeling. Wij vinden de clementieregeling nog steeds noodzakelijk. Het helpt om de drempel voor marktpartijen te verlagen om ernstige overtredingen waar zij bij betrokken zijn aan de AFM te melden.

Samenwerking FEC

De AFM werkt samen in het Financieel Expertise Centrum. Het FEC richt zich op samenwerking ten aanzien van informatie-uitwisseling, kennisdeling en preventie. Het afgelopen jaar is deze samenwerking geïntensiveerd. Deelnemers aan het FEC hebben een nieuw protocol opgesteld waardoor de informatie-uitwisseling tussen de deelnemers is verbeterd en versneld.

Voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

Het toezicht van de AFM op de naleving van Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) is in 2010 geëvalueerd door het IMF. De AFM is in Nederland de verantwoordelijke toezichthouder voor het (Wwft) toezicht bij beleggingsondernemingen, beleggingsinstellingen en financiële dienstverleners, voor zover zij bemiddelen bij de totstandkoming van levensverzekeringsovereenkomsten. De voornaamste bevindingen uit het IMF-onderzoek waren: 1. Een gebrek aan specifiek Wwft gerelateerde onderzoeken, 2. Een gebrek aan Wwft guidance voor onder toezicht staande instellingen.

De AFM heeft mede naar aanleiding van deze bevindingen in 2011 een marktbreed onderzoek uitgevoerd bij beleggingsondernemingen naar de mate waarin zij de bepalingen uit de Wwft naleven. In Q1 2012 publiceert de AFM haar Wwft leidraad met daarin handvatten voor de toepassing van Wwft bepalingen. De AFM heeft zich hierbij vooral gericht op onderwerpen die zoals blijkt uit het marktbreedonderzoek onduidelijk waren. Ook in 2012 zal de AFM de nodige aandacht besteden aan de naleving van de Wwft bepalingen bij haar onder toezicht staande instellingen.

2.6 Kwaliteit informatie kapitaalmarkten wordt verbeterd

Het doel van dit thema is dat de volledigheid, juistheid, tijdigheid en begrijpelijkheid van financiële informatie wordt verhoogd, zodat de transparantie op de kapitaalmarkten toeneemt. De AFM richt zich op het tijdig detecteren van gebreken in de kwaliteit van de financiële informatie en op het informeren van de markten daarover.

Dit wordt gedaan via het reguliere toezicht waarbij rekening wordt gehouden met een aantal wettelijke beperkingen. Tegelijkertijd streeft de AFM naar het slechten van de *Chinese walls* waar nodig en naar verbetering van de bevoegdheden van het toezicht op de financiële verslaggeving.

Verbetering financiële verslaggeving

De kwaliteit van de financiële verslaggeving lijkt toe te nemen doordat de verslaggevingsvoorschriften beter worden nageleefd. Het verbeteren van de kwaliteit van de financiële verslaggeving is een traject voor de langere termijn. Twee jaar na de start van het thema worden de eerste resultaten duidelijk zichtbaar. De AFM heeft dit jaar 85 onderzoeken afgerond:

- 41 follow-up onderzoeken waaruit is gebleken dat 85% van de mededelingen goed is opgevolgd
- 44 desktopreviews, waarbij het aantal onderzoeken dat tot een vraag om meer toelichting leidt is gedaald naar 64% (was 86%)

De afgeronde follow up onderzoeken hebben bij twee ondernemingen aanleiding gegeven tot het doen van één of meer mededelingen en de 44 afgeronde desktopreviews bij 22 ondernemingen. Bij vier van de laatst bedoelde ondernemingen is de mededeling vergezeld van een aanbeveling om een persbericht algemeen verkrijgbaar te stellen.

De AFM heeft in 2011 ook meer contact gezocht met ondernemingen over hun financiële verslaggeving om op meer informele wijze te komen tot verbeteringen, zonder meteen formele maatregelen in te zetten. Deze aanpak heeft ertoe geleid dat er meer effect is bereikt, met minder formele maatregelen. In 2012 zal de AFM deze aanpak daarom vaker voorstaan, bij meer onderzoeken.

Themaonderzoeken financiële verslaggeving

In 2011 heeft de AFM vier thematische onderzoeken gedaan naar de financiële verslaggeving:

- Beursgenoteerde ondernemingen slagen er voor een groot deel in de implicaties van fusies en overnames begrijpelijk weer te geven voor de gebruikers van de jaarrekening.
- Uit het themaonderzoek Winst per aandeel blijkt dat de presentatie en de toelichting in de financiële verslaggeving over het algemeen voldoende is.
- Analyse van de financiële verslaggeving van obligatiefondsen gaf in driekwart van de gevallen geen aanleiding tot nader onderzoek.
- Transparantie over op aandelen gebaseerde beloningen van bestuurders en managers op sleutelposities is verbeterd, maar moet op onderdelen duidelijker.

De AFM ziet wel op verschillende punten mogelijkheden om de financiële verslaggeving verder te verbeteren op basis van de uitkomsten van deze onderzoeken. Mede daarom kiest de AFM ervoor deze bevindingen al in het lopende jaar te publiceren. Zodat alle betrokkenen (onderneming, accountant) vroegtijdig op de hoogte zijn van de conclusies. En deze conclusies bij het opstellen en de controle van de jaarlijkse financiële verslaggeving kunnen worden meegenomen.

In 2012 gaat de AFM in haar toezicht op financiële verslaggeving themaonderzoek doen naar vier specifieke onderwerpen:

- Vastgoed
- Waardering van en transparantie over staatsobligaties en andere beleggingen met landenrisico
- Bijzondere waardeverminderingen vaste activa
- Toelichting op minderheidsbelangen

De keuze voor deze onderwerpen is mede ingeven door de schuldencrisis en de gepubliceerde tussentijdse financiële verslaggeving 2011 van ondernemingen.

Specifieke beleidsissues Wtfv
Beleidsvoornemens van het ministerie van Financiën lijken erop te wijzen dat het ministerie een aantal wensen van de AFM, om de werkwijze verder te kunnen verbeteren, wil realiseren. Het gaat om het verlengen van de termijn tot het doen van een informatieverzoek bij de Ondernemingskamer van zes naar negen maanden. En om het kunnen afdwingen van opvolging van een aanbeveling. Ook wordt voorgesteld om binnen de AFM de mogelijkheid te creëren om effectief informatie uit te wisselen binnen bestaande bestuursrechtelijke kaders.

Prospectus toezicht en toezicht openbare biedingen
In 2011 is het aantal goedkeuringen van prospectussen significant hoger in vergelijking met voorgaande jaren. Ook is er een sterke afwijking van het aantal goedkeuringen ten opzichte van de begroting 2011 (503 versus 327 goedkeuringen). De stijging is vooral veroorzaakt door een groter aantal goedgekeurde supplementen van financiële instellingen en vormt geen indicatie voor een sterk aantrekkende emissiemarkt. Ondanks het hoger aantal goedkeuringen is het totaal aantal bestede uren aan het prospectustoezicht lager dan begroot. Dit heeft ondermeer te maken met het feit dat voor het afwerken van aanvragen voor supplementen relatief weinig uren nodig zijn. Het aantal aanvragen voor de goedkeuring van equity prospectussen blijft achter bij de verwachting, mede als gevolg van onzekerheid op de kapitaalmarkten.

Veel belangstelling is er in 2011 voor de AFM-cursus 'Goedkeuringsprocedure prospectus AFM'. De cursus richt zich op kleine en middelgrote ondernemingen. De eerste cursus is in oktober 2011 gehouden. Omdat er meer animo voor blijkt te zijn dan beschikbare plaatsen, is er eind 2011 gewerkt aan een gefilmde uitvoering die via de website van de AFM is te bekijken. Deze is begin 2012 beschikbaar gekomen.

Het huidige economische klimaat zorgt er voor dat het, vooral voor kleine en middelgrote ondernemingen, lastiger is om financiering te vinden. Daarnaast zorgen wijzigingen in wet- en regelgeving ervoor dat het lastiger wordt om effecten onder een vrijstelling, dus zonder goedgekeurd prospectus, aan te bieden. Zo is de grens voor vrijstelling van de prospectusplicht per 2012 verhoogd naar € 100.000,-. Mede door deze ontwikkelingen beoogt de AFM met de hiervoor genoemde cursus, een goede werking van de (toegang tot de) kapitaalmarkt te bewerkstelligen en adequate transparantie voor beleggers.

De activiteiten op de voor het toezicht relevante biedingenmarkt nemen in 2011 voorzichtig toe. Begin 2011 lijken deze activiteiten ook tot een toename van het aantal daadwerkelijk uitgebrachte openbare biedingen te leiden. Deze toename heeft zich naar het einde van 2011 niet doorgezet.

In 2011 houdt de AFM sinds 10 jaar toezicht op openbare biedingen. In een bijeenkomst met marktpartijen is hieraan aandacht besteed. Dit lustrum heeft tevens geleid tot een overzicht van het toezicht door de AFM op openbare biedingen dat is beschreven in het rapport '10 jaar AFM toezicht openbare biedingen'.

Toezicht accountantsorganisaties
Volgens plan richt de AFM zich in het voorjaar 2011 op het themaonderzoek "Prikkels voor kwaliteit accountantscontrole". Aanleiding voor dit onderzoek zijn de bevindingen uit het AFM-rapport "Algemene bevindingen kwaliteit accountantscontrole en kwaliteitsbewaking" uit september 2010, naar aanleiding van het reguliere onderzoek bij de Big-4 accountantsorganisaties. Het themaonderzoek vindt plaats bij alle 15 OOB-kantoren. Onderzocht wordt welke waarborgen er zijn en welke afwegingen de accountant maakt om onafhankelijk te functioneren. Daarnaast wordt onderzocht in hoeverre financiële prikkels en kwaliteitsprikkels meewegen in de benoeming, beoordeling, beloning en sanctionering van accountants. De uitkomsten van het onderzoek publiceert de AFM begin oktober 2011 in een rapport. De AFM geeft hierin aan dat zij voorstander is van duidelijke, eenduidige en meer restrictieve regelgeving op beide onderwerpen. Met dit rapport draagt de AFM bij aan het lopende debat in Nederland en Europa over de rol en positie van de externe accountant op de financiële markten en de mogelijkheden om de kwaliteit van de controles verder te verbeteren. Een ander initiatief op dit vlak is de succesvolle ronde tafel bijeenkomst met de sector en gebruikers van accountantsverklaringen eerder in 2011.

In oktober 2011 start de AFM met het reguliere onderzoek naar de kwaliteit van de controledossiers en het interne stelsel van kwaliteitsbeheersing bij de niet Big-4, OOB-kantoren. Voor het tweede achtereenvolgende jaar rapporteert de AFM in december de uitkomsten van de AFM Monitor accountantsorganisaties in het rapport 'Sector in beeld'.

Op internationaal terrein is in 2011 overeenstemming bereikt met de Amerikaanse toezichthouder op accountantsorganisaties de *Public Company Accounting Oversight Board* (PCAOB) over de voorwaarden voor samenwerking. Deze samenwerking is begin 2012 geformaliseerd. Hierdoor zijn de eerste *'joint-inspections'* bij de Big-4 kantoren vanaf 2012 mogelijk. De AFM neemt verder actief deel aan diverse internationale overlegorganen, waaronder ook de in 2011 opgerichte *European Audit Inspections Group.* Inzake de niet OOB-accountantsorganisaties evalueert de AFM in 2011 de samenwerking met de vereniging voor Samenwerkende Registeraccountants en Accountants-administratieconsulenten (SRA). Dit heeft geleid tot de ondertekening van een nieuw convenant over samenwerking in het toezicht op de SRA-kantoren. Met de NBA voert de AFM verkennende gespreken over een soortgelijke vorm van samenwerking.

In december 2011 heeft de minister van Financiën een consultatie publiek gemaakt over de toekomst van het accountantsberoep in Nederland. Dit mede ingegeven door de initiatiefnota van Kamerlid Plasterk evenals de Europese concept-Verordening en –Richtlijn die ter onderhandeling voorliggen in de Raad van Ministers en het Europees Parlement. De AFM heeft actief bijgedragen aan de totstandkoming van de consultatie en heeft eind januari 2012 in het kader van deze consultatie een analyse gepubliceerd van de impact en wenselijkheid van betreffende Europese wetgevende initiatieven.

2.7 Internationale handelsplatformen worden eerlijker en efficiënter

De huidige mondiale economische ontwikkelingen en de Europese schuldencrisis benadrukken het belang van financiële markten die transparant en ordelijk werken. De AFM bevordert eerlijke en efficiënt functionerende kapitaalmarkten door toezicht op de integriteit van handel en het goed functioneren van de infrastructuur van de platformen waar die handel plaatsvindt en wordt afgewikkeld. Daarbij is toezicht op de verschillende initiatieven op dit gebied, zoals de toetreding van TOM als Multilateral Trading Facility voor derivaten en eventuele beurzenfusies of overnames, essentieel.

Geautomatiseerde handel rukt verder op

De handel op kapitaalmarkten wordt steeds complexer en sneller. Automatisering en algoritme-trading spelen een steeds belangrijkere rol. De complexiteit wordt verder vergroot door de sterke verwevenheid van markten, de ingewikkelde en samengestelde producten en de fragmentering van handelsplatformen. De snelheid wordt gevoed door het toenemende aandeel van *High Frequency Trading* (HFT) en het feit dat professionele beleggers steeds vaker kwantitatieve, in plaats van fundamentele beleggingsstrategieën moeten toepassen.

Regels voor het beheersen van geautomatiseerde handel

Zolang men bij deze geautomatiseerde handel legitieme strategieën inzet, ziet de AFM geen reden om *high frequency traders* anders te behandelen dan andere marktdeelnemers. Als de strategieën echter raken aan marktmisbruik, dan zal de AFM daartegen optreden. De groeiende concurrentie, complexiteit en snelheid van kapitaalmarkten (inclusief technologische ontwikkelingen) zorgen voor efficiëntie, maar leveren tegelijkertijd mogelijke (systeem)risico's op. De in 2011 door Europees effectentoezichthouder ESMA uitgegeven *Guidelines* voor handelsplatformen die betrekking hebben op *systems and controls* moeten ervoor zorgen dat handelssystemen robuust en bestendig blijven.

Herziening MiFID

In de Europese richtlijn *Markets in Financial Instruments Directive* (MiFID) wordt onder meer de concurrentie tussen de verschillende handelsplatformen geregeld waarop financiële instrumenten zoals aandelen en opties verhandeld worden. MiFID is in 2007 van kracht geworden en wordt nu herzien. De AFM levert een belangrijke bijdrage aan de lopende herzieningen, die in oktober 2011 zijn voorgesteld. De AFM is in gesprek gegaan met marktpartijen die actief zijn op de Nederlandse markt. Zij zijn zich hierdoor meer bewust geworden van de regelgeving die voor hen geldt en de kansen die de regelgeving biedt.

EMIR helpt risico's te verduidelijken

De risico's op de handel die buiten de beurzen om gaat (de zogenoemde Over the Counter (OTC) handel) blijken voor beleggers, marktpartijen en toezichthouders niet inzichtelijk genoeg. Het is niet helder waar de risico's zitten en de omvang van producten en posities is onduidelijk. Via de EMIR-regelgeving wordt nu voorgeschreven dat de gestandaardiseerde OTC-derivatencontracten afgehandeld moeten worden door een centrale tegenpartij (CCP). Op deze manier beoogt EMIR de OTC markt transparanter te maken en het tegenpartijrisico te reduceren.

NYSE Euronext
In de tweede helft van 2011 is de AFM voorzitter van het College van toezichthouders op NYSE Euronext. In het college is veel aandacht besteed aan de fusiebesprekingen van NYSE Euronext met Deutsche Börse. Uiteraard zijn goede contacten met de nationale en internationale betrokkenen zoals het ministerie van Financiën, De Nederlandsche Bank en de Europese collega-toezichthouders hierbij van groot belang.

In het toezicht op de organisaties die de handel in financiële instrumenten afwikkelen, de *clearing & settlementorganisaties*, heeft de AFM eind 2011 toestemming gegeven aan EMCF voor de zogeheten interoperabiliteit tussen clearinghuizen voor een aantal van de markten die EMCF cleart. Hiervoor is intensief samengewerkt met onder meer DNB, de Britse toezichthouder FSA en de Zwitserse FINMA en SNB.

Best execution
In 2011 is de AFM een vervolgonderzoek gestart naar de *best execution* praktijk van Nederlandse beleggingsondernemingen. Uit dit onderzoek volgt dat banken en beleggingsondernemingen een orderuitvoeringsbeleid hebben waarin de plaats van uitvoering of plaatsen van uitvoering worden genoemd en dat dit beleid wordt toegepast. Daarbij ziet de AFM wel ruimte voor aanscherping van de wettelijke verplichtingen omtrent *best execution.*

2.8 Toezicht op marktmisbruik wordt meer zichtbaar

Ook voor de beurzen staat 2011 in het teken van de schuldencrisis. Onzekerheid is troef bij veel beleggers wat zich vertaalt in een onrustig beursklimaat. Na het jaar op iets minder dan 360 te zijn begonnen, daalt de AEX-index in september naar een dieptepunt van 260, om het jaar af te sluiten op 311.

Omdat het voor beleggers juist in turbulente tijden van het grootste belang is dat zij kunnen vertrouwen op het goed functioneren van de markten, heeft de AFM extra aandacht besteed aan het tijdig publiceren van koersgevoelige informatie. Ook heeft zij de regels hiervoor verder toegelicht aan beursgenoteerde ondernemingen. De AFM neemt direct contact op bij mogelijke overtredingen. De AFM blijft actief de dialoog opzoeken met marktpartijen op de Nederlandse markt. Daarbij richt zij zich uiteraard ook op de obligatiemarkt en de markt voor *credit default swaps (cds* - kredietverzekeringsderivaten*)*.

Onderzoeken koersgevoelige informatie

In 2011 zijn onderzoeken gestart naar niet tijdig publiceren van koersgevoelige informatie en naar verschillende soorten manipulatieve gedragingen. Ook zijn verscheidene onderzoeken gestart naar mogelijke handel met voorwetenschap. In totaal zijn in 2011 door de AFM 48 onderzoeken uitgevoerd naar mogelijk marktmisbruik. Er zijn acht boetes opgelegd voor marktmisbruik, waaronder voor het handelen met voorwetenschap en voor marktmanipulatie. De AFM doet in vier gevallen aangifte bij het Openbaar Ministerie. Daarnaast heeft de AFM in haar rol als commissaris van de handel vier keer de handel in financiële instrumenten onderbroken.

Meldingen van marktmisbruik

Financiële ondernemingen in Nederland zijn verplicht signalen van mogelijk marktmisbruik door hun klanten te melden bij de AFM. Uit onderzoek dat de AFM in mei publiceert, blijkt dat het aantal meldingen sinds 2007 daalde. In vergelijking met andere Europese toezichthouders krijgt de AFM relatief weinig meldingen. Ook blijkt dat een beperkt aantal van de beleggingsondernemingen mogelijke misstanden meldt en 80 procent van deze meldingen van de grotere beleggingsondernemingen afkomstig zijn. De meldingsplicht is van groot belang voor de eerlijkheid van de financiële markten. Aan bijna de helft van de onderzoeken van de AFM liggen een of meer meldingen ten grondslag. In 2012 brengt de AFM het onderwerp verder onder de aandacht.

Ook de wettelijke verplichting om bepaalde transacties bij de toezichthouder te melden, moet bijdragen aan optimale transparantie in de zeggenschap en kapitaalbelangen in beursgenoteerde ondernemingen. Bedrijven en personen die verplicht zijn dit te melden, zijn zich hiervan bewust. De AFM is dan ook tevreden over het aantal en de kwaliteit van de meldingen die zij op dit gebied ontvangt. Op 1 januari 2012 wordt een wettelijke verplichting van kracht om economische belangen *(longposities)* te melden die de houder ervan in de gelegenheid stelt invloed uit te oefenen in een beursgenoteerde onderneming.

Marktmisbruikstrategie geactualiseerd

In de eerste helft van 2011 heeft de AFM haar marktmisbruikstrategie geactualiseerd. Zij heeft in dit kader gesprekken gevoerd met marktpartijen en met andere Europese toezichthouders. Goede ervaringen uit het buitenland zijn gebruikt om de AFM-strategie verder te verbeteren. De AFM zet de komende tijd uitgebreid in op het vergroten van de kennis van bepaalde onderdelen van de effectenmarkt. Dit willen we onder meer doen door het uitwisselen van personeel tussen de AFM en marktpartijen. Ook de verdere automatisering van monitoring en onderzoeksactiviteiten vormen een uitdaging. De AFM heeft in 2011 eigen onderzoek opgezet in de vorm van *data mining*, ofwel het statistisch analyseren van transacties en koersbewegingen.

Communicatie vanuit de AFM naar de belegger

Het toezicht van de AFM speelt een belangrijke rol bij het vertrouwen dat beleggers hebben in beleggingen. De AFM ziet er op toe dat de door aanbieders verstrekte informatie begrijpelijk, duidelijk, juist en tijdig is. Dat de AFM hierbij als alert wordt gezien, is in 2011 bevestigd door de toewijzing van Gouden Stier aan de AFM door Belegger.nl. De site voor beleggers prijst de AFM voor haar heldere communicatie aan particuliere beleggers en de inspanningen om beleggers op te leiden en te behoeden voor missers.

2.9 Bevorderen kwaliteit internationaal toezicht

Het is belangrijk dat internationale toezichtonderwerpen gezamenlijk worden opgepakt en dat het toezicht hierop verder wordt geprofessionaliseerd. Mede door de kredietcrisis zijn veel nieuwe Europese regels in de maak en wordt al bestaande Europese regelgeving aangepast. De kwaliteit van internationale toezichthouders en de regels zijn belangrijk voor Nederland en de AFM. Dit met het oog op het goed functioneren van de financiële markten in Nederland.

ESMA als Europese toezichthouder

Toezichthouders werken meer en meer internationaal samen. In de tweede helft van 2011 en in 2012 ligt de focus van de AFM vooral op het verbeteren van de internationale samenwerking en het versterken van het Europese toezicht.

Binnen Europa is de AFM vooral actief binnen de European Securities and Markets Authority (ESMA) en de *European Systemic Risk Board* (ESRB). De AFM zet in op een gecoördineerde aanpak vanuit ESMA voor verschillende internationale toezichtonderwerpen. De contouren van de ESRB staan. Centrale banken zullen daarbij een belangrijke rol naar zich toetrekken. De AFM zet zich in voor een grotere inbreng van gedrags- en markttoezichthouders in de ESRB. Binnen het AFM-Risico Panel, dat nauw samenwerkt met DNB, identificeert de AFM zelf potentiële macrorisico's.

Toezicht kredietbeoordelaars naar ESMA

Het toezicht op kredietbeoordelingsorganisaties is op 1 juli 2011 van de nationale toezichthouders – en dus ook van de AFM - overgegaan naar ESMA. De registratieaanvraagprocedures voor kredietbeoordelaars is in het najaar van 2011 afgerond. Ondanks deze overgang van toezicht naar ESMA, blijft de AFM betrokken bij dit toezicht als lid van ESMA.

Europese regelgeving

Ook aan de ontwikkeling van Europese wet- en regelgeving werkt de AFM actief mee. Zij kijkt daarbij onder meer naar de bescherming van de consument en let erop dat de positie van Nederland niet onnodig verschraalt.

De AFM is onder meer betrokken bij de volgende wetgevingstrajecten:

- *Directive on Alternative Investment Fund Managers* (AIFM): hiermee komen tot nu toe vaak ongereguleerde beleggingsinstellingen als *hedge funds*, *private equity* en vastgoedfondsen, onder toezicht. De AIFM-richtlijn moet uiterlijk in juli 2013 in de Nederlandse wet zijn vastgelegd. De AFM heeft een AIFM-team opgericht om deze nieuwe toezichtstaak voor te bereiden.
- *Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities* (UCITS): deze richtlijn heeft betrekking op beleggingsfondsen en –maatschappijen voor de particuliere markt. Een eerdere versie van de richtlijn is gemoderniseerd en meer toegerust op grensoverschrijdend verkeer. Er is nu een beheerderspaspoort, grensoverschrijdende fusies zijn mogelijk, de notificatie is vereenvoudigd en er is een nieuwe Financiële Bijsluiter geïntroduceerd onder de noemer Essentiële Beleggersinformatie. Dit document geldt in Nederland ook voor niet-UCITS. De AFM heeft de opgedane ervaring met de Nederlandse Financiële Bijsluiter breed uitgedragen en er mede voor gezorgd dat het nieuwe Europese model zich werkelijk op consumenten richt en een bruikbare risico-indicator kent.

- *Packaged Retail Investment Products (PRIP's):* gelijke tranparantie- en adviesregels voor met elkaar concurrerende producten als beleggingsfondsen en -maatschappijen, gestructureerde producten en beleggingsverzekeringen. Ook hiervoor wordt gewerkt aan een Europese Financiële Bijsluiter. Deze zal op termijn de huidige Nederlandse Financiële Bijsluiter vervangen. De IMD (*Insurance Mediation Directive*) wordt aangepast om het klantbelang meer centraal te stellen in het advies over verzekeringsproducten. De AFM ondersteunt dit streven door binnen de EIOPA en ESMA uit te dragen dat de sectoroverstijgende benadering in Nederland goed werkt. Inwerkingtreding wordt niet voor 2014/2015 verwacht. Een belangrijk aandachtspunt voor de AFM is de reikwijdte van PRIP's.

Lidmaatschap IOSCO
Na beëindiging van het voorzitterschap van het *Technical Comittee* van de *International Organization of Securities Commissions* (IOSCO) is de AFM in 2011 als actief lid betrokken gebleven bij belangrijke *workstreams* van IOSCO. Binnen IOSCO is een nieuw *Standing Committee on Risk and Research* (SCRR) opgericht dat zich bezighoudt met het uitwerken van methoden voor het identificeren van mogelijke systeemrisico's en het ontwikkelen van *best practices* voor markttoezichthouders om met systeemrisico om te gaan. De AFM is lid van dit *committee*. De werkzaamheden van de SCRR vloeien voort uit de in 2010 aangenomen nieuwe IOSCO *principles* met betrekking tot systeemrisico. Op basis van de IOSCO *principles* kunnen landen nagaan of hun toezicht voldoet aan de hierin beschreven toezichtsvereisten.

Toezicht op accountants via IFIAR
In april 2011 heeft de internationale toezichtkoepel voor accountantstoezicht *International Forum of Independent Audit Regulators* (IFIAR) overeenstemming bereikt over de kernprincipes voor onafhankelijk toezicht op accountantsorganisaties. Deze principes moeten bijdragen aan het ontwikkelen van het nationale toezicht en aan grotere consistentie wereldwijd van het accountantstoezicht. De AFM heeft het voorzitterschap overgedragen aan het Financial Reporting Council in het Verenigd Koninkrijk. De AFM heeft een positie in de Advisory Council.

2.10 Beter Bestuur

Individuele bestuurders en het bestuur als geheel hebben een grote invloed op het gedrag van financiële instellingen en daarmee op de duurzaamheid van de financiële sector.

Gezamenlijke beleidsregel deskundigheid van DNB en AFM

Begin 2011 is de gezamenlijke beleidsregel deskundigheid van de AFM en DNB in werking getreden. Deze beleidsregel geeft de sector en de toezichthouders AFM en DNB meer houvast bij het bepalen waar een goed bestuurder en een goed bestuur aan moet voldoen. In 2011 is ervaring opgedaan met de toepassing van de beleidsregel bij diverse concrete situaties. In een aantal gevallen heeft de AFM maatregelen getroffen. De beleidsregel deskundigheid is hierbij gebruikt om onwenselijk gedrag te stoppen en in de toekomst te voorkomen.

Geschiktheid vervangt deskundigheid

De wetgever heeft in 2011 besloten om de commissarissen van de vier grootste banken en verzekeraars bij voorrang te laten toetsen op geschiktheid. Het begrip geschiktheid zal het huidige begrip deskundigheid vervangen zonder dat dit tot grote wijzigingen leidt. Voor de toetsing van deze bestuurders ontwikkelt de AFM samen met DNB een normenkader om te bepalen wanneer een commissaris geschikt is. De huidige beleidsregel deskundigheid van beleidsbepalers zal hierbij als basis dienen. AFM zal bij de voorbereiding en uitvoering van deze geschiktheidtoetsen nauw samenwerken met DNB.

Bestuurdersmonitor

Eind 2011 is de infrastructuur van de bestuurdersmonitor gereed gekomen. Deze monitor heeft tot doel om snel een compleet beeld te krijgen van bestaande toezichtinformatie over beleidsbepalers en toezichthouders binnen de financiële instelling. In het komende jaar zal de bestuurdersmonitor verder gevuld gaan worden met gegevens en verder worden ingebed in de organisatie.

Panels DNB-AFM

Om de consistente toepassing van de beleidsregel en de behandeling van betrouwbaarheidsvraagstukken te waarborgen, werken DNB en AFM samen in panels. In deze panels bespreken de toezichthouders concrete situaties uit de toezichtpraktijk en zaken van meer beleidsmatige aard op het gebied van deskundigheid van beleidsbepalers. Het effect van deze panels is geweest dat de samenwerking tussen AFM en DNB verder is gestroomlijnd.

3 Organisatie en besturing

De AFM staat middenin de maatschappij. Niet alleen door samenwerkingsverbanden aan te gaan maar ook door actief in gesprek te gaan met diverse publieksgroepen en door verantwoording af te leggen over haar handelen. De wijze van besturen is helder vastgelegd net als het financieel beheer. Zo werkt de AFM ook aan haar eigen transparantie.

3.1 Organisatie

De maatschappelijke betrokkenheid van de AFM uit zich niet alleen in het streven naar duurzaamheid van financiële markten en de eigen organisatie maar ook naar samenwerking op nationaal en internationaal niveau en een actieve dialoog met de omgeving

Samenwerking op nationaal niveau

De AFM werkt samen met DNB om de wetten en regels voor de financiële sector te handhaven. Dat betekent dat we samen afspraken maken om te bevorderen dat financiële instellingen zich aan de regels houden. De AFM werkt ook samen met veel andere organisaties, zoals het Financieel Expertise Centrum (FEC) en het Markttoezichthoudersberaad (MTB).

Samenwerking op internationaal niveau

In internationaal en Europees verband werken wij samen met Europese toezichthouder ESMA (European Securities and Markets Authority), de ESRB (European Systemic Risk Board), IFIAR (International Forum of Independent Audit Regulators) en samen met collega-effectentoezichthouders binnen IOSCO (International Organization of Securities Commissions).

Dialoog

De AFM gaat de dialoog aan met haar omgeving over haar doelstellingen, activiteiten, middelen en effecten. Dit gebeurt via traditionele en nieuwe communicatiemiddelen, maar ook via meer geïnstitutionaliseerde structuren. De dialoog met belanghebbenden kent een overlegstructuur met enerzijds bilateraal overleg (met koepelorganisaties en onder toezicht staande ondernemingen) en anderzijds een aantal vaste overlegfora. Vaste fora zijn het ‘Adviserend Panel van vertegenwoordigende organisaties’ en een aantal expertcommissies waarin specifieke kennis van de markt samenkomt.

Het Adviserend panel van vertegenwoordigende organisaties bestaat uit leden van organisaties van zowel ondernemingen als consumenten. De ministers van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vaardigen toehoorders af. Het bestuur van de AFM bespreekt met het panel voornamelijk de kerndocumenten uit de planning- en controlcyclus.

De Commissie Kapitaalmarkt bestaat uit elf externe experts. Zij adviseert de AFM over casuïstiek, wetgevingsaspecten en interpretaties op het gebied van openbare biedingen, marktmisbruik en prospectusvraagstukken.

De Commissie Financiële Verslaggeving adviseert de AFM op gelijke wijze als de Commissie Kapitaalmarkten over onderwerpen op het gebied van financiële verslaggeving en toezicht op accountantsorganisaties en daaraan gerelateerde onderwerpen.

De AFM overlegt periodiek met de verschillende brancheorganisaties op het terrein van financiële dienstverlening en pensioenuitvoering. Op de agenda staan beleidsthema's die een ieder raken, zoals toezichtstrategie, en efficiëntie en effectiviteit van gezamenlijke zelfreguleringinitiatieven. Met verschillende relevante brancheorganisaties is in 2011 bestuurlijk overleg gevoerd.

De AFM heeft in 2011 het gebruik van Twitter geïntensiveerd. Sociale media zijn een communicatiekanaal om een boodschap te verspreiden, maar ook om signalen op te ontvangen. Ook nodigt de AFM vier keer per jaar, in 'BuitensteBinnen-bijeenkomsten', externe criticasters van de AFM uit. Deze worden dan gevraagd om hun standpunt nader toe te lichten en om in gesprek te gaan met medewerkers van de AFM. Dit wordt door beide partijen gewaardeerd.

Duurzaamheid en maatschappelijke betrokkenheid
Hoewel de AFM geen onderneming maar een publieke toezichthouder is, sluit zij aan bij principes van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Het gaat om 'de voor de onderneming relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen' zoals die voorkomen in de Corporate Governance Code (II 1.2, III 1.6).

De kern van het MVO-beleid voor de AFM is als volgt geformuleerd:
Maatschappelijk verantwoord ondernemen betekent voor de AFM dat de organisatie haar effect op de omgeving wil optimaliseren, ook waar zij niet onmiddellijk samenhangt met de primaire toezichtstaak van de AFM. Concrete doelstellingen zijn:

- Vanuit haar aard als toezichthouder bijdragen aan een duurzaam functioneren van de financiële markten;
- Het verduurzamen van inkoop en leveranciers;
- Het beperken van de CO2 uitstoot;
- Het invullen van *human resources* conform de ontwikkeling van de samenleving (bijvoorbeeld door een actief diversiteitsbeleid);
- Het verbinden van maatschappelijke betrokkenheid met het MVO-beleid van de AFM. Dit doet de AFM bijvoorbeeld door deelname aan projecten met scholen en jongeren.

3.2 Besturing

Om de AFM zorgvuldig en transparant te besturen, hanteert de AFM een helder besturingsmodel. Dit model geeft duidelijk aan binnen welke grenzen de AFM opereert en op welke manier zij verantwoording aflegt.

Governance bij de AFM
De AFM is een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) met bevoegdheden voor het gedragstoezicht op de financiële markten. De wetgever heeft deze bevoegdheden toegekend aan de AFM. De AFM draagt de verantwoordelijkheid voor de concrete uitoefening van het toezicht. Een ZBO valt niet direct onder het gezag van een ministerie. De Raad van Toezicht ziet toe op de wijze waarop het bestuur van de AFM zijn taken verricht. De minister van Financiën benoemt de leden van de Raad van Toezicht. Daarnaast stemt de minister van Financiën in met, onder andere, statutenwijzigingen, de begroting en de jaarrekening. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid stemt in met het onderdeel van het toezicht op pensioenuitvoerders in de begroting en in de jaarrekening.

De Wet op het financieel toezicht (Wft) bevat diverse bepalingen over de 'governance' van de AFM. Het betreft onder meer regels over de benoeming en bezoldiging van de leden van het bestuur en de Raad van Toezicht maar ook de taken van de AFM. De statuten van de AFM bevatten een nadere uitwerking van deze bepalingen.

De AFM conformeert zich aan de 'Corporate Governance Code' (Code) voor zover deze code kan worden toegepast op een semipublieke organisatie. De AFM heeft een overzicht opgesteld van alle bepalingen uit de Code waarin wordt aangegeven welke bepalingen worden toegepast binnen de organisatie en welke bepalingen niet. Dit is de 'Corporate Governance Code matrix'.

Corporate Governance Code
De Nederlandse Corporate Governance Code gaat uit van de structuur van een beursvennootschap, de AFM is een stichting. Een groot aantal bepalingen uit de Code moet worden vertaald naar de AFM-context. In het algemeen geldt dat bepalingen over de Raad van Commissarissen worden vertaald naar de Raad van Toezicht. Waar de Code bevoegdheden toekent aan de algemene vergadering van aandeelhouders, worden deze voor toepassing binnen de AFM gespiegeld aan de bevoegdheden van de minister van Financiën. De AFM heeft een overzicht opgesteld waarin wordt aangegeven welke bepalingen van de Code zijn geïmplementeerd. Dit overzicht wordt ook wel aangeduid met de 'Corporate Governance Code-matrix'. De matrix is te vinden op de website van de AFM. Een aantal *best practice* bepalingen is niet van toepassing op de AFM. Het betreft de bepalingen II.1.6, II.1.9 t/m II.1.11, II.2.1 t/m II. 2.7, II.2.10 t/m II.2.13, II.2.15, III.3.4, III.6.4, III.6.6, III.7.1, III.7.2, III.8, IV en V.1.2, V.2.1 en V.3.3. De overige bepalingen worden door de AFM toegepast.

De hoofdlijnen uit de Nederlandse Corporate Governance Code-matrix voor de AFM zijn:

- De AFM hanteert de Code met betrekking tot de benoemingsperiode voor het bestuur, nevenfuncties van bestuursleden, de procedure ter vaststelling van de bezoldiging en de maximale vergoeding bij onvrijwillig ontslag;
- De Raad van Toezicht stelt de bezoldiging van het bestuur vast. De bezoldiging behoeft de instemming van de minister van Financiën;
- De AFM kent een incompatibiliteitenregeling (regeling met betrekking tot onverenigbare functies) en een verschoningsregeling (voor het omgaan met situaties van potentieel tegenstrijdige belangen) die voldoen aan de eisen van de Code;
- De AFM legt een *in control* verklaring af in lijn met wat door de Monitoring Commissie Corporate Governance is voorgesteld als '*good practice*' van de *best practice* bepaling II.1.5, namelijk dat de verklaring zich alleen richt op de financiële verslaggevingsrisico's en wordt aangevuld met een beschrijving van de overige risicomanagementactiviteiten;
- De AFM heeft een complianceregeling die op onderdelen strikter is dan de Code voorschrijft;
- Begroting en jaarrekening worden ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Toezicht en behoeven instemming van de minister van Financiën. Het jaarverslag wordt na goedkeuring door de Raad van Toezicht uitgebracht aan de minister. Met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zijn voor het toezicht op pensioenuitvoerders afspraken gemaakt over de begroting en de verantwoording die aansluiten bij de verhouding tussen de AFM en de minister van Financiën;

- De certificerend accountant van de AFM wordt conform de Code benoemd door de Raad van Toezicht. De accountant heeft rechtstreeks toegang tot de auditcommissie van de Raad van Toezicht;
- De AFM heeft een Interne Audit Dienst (IAD). De bevindingen van de IAD worden besproken in de auditcommissie.

Compliance en integriteit

De AFM heeft als gedragstoezichthouder op de financiële markten een belangrijke voorbeeldrol waar het gaat om integer handelen. Belangrijke onderdelen van het integriteitbeleid zijn: de eisen en toetsing bij indiensttreding, de complianceregeling, de regeling nevenwerkzaamheden, de regeling geschenken, uitnodigingen en externe optredens, de klokkenluiderregeling en de declaratieregelingen.
Sinds de actualisatie van het integriteitbeleid (waar ook een nieuwe complianceregeling onderdeel van uitmaakt) in 2010, ligt de nadruk zowel op normoverdracht (integriteittrainingen en presentaties over de reikwijdte van het nieuwe integriteitbeleid) als op het inventariseren en toelichten van integriteitdilemma's die (kunnen) spelen bij de dagelijkse werkzaamheden. Naast normoverdracht wordt ook de naleving van het integriteitbeleid gecontroleerd. Genoemde inspanningen hebben ook in 2011 bijgedragen tot een hoog integriteitbewustzijn bij medewerkers.
In 2011 zijn in het kader van het toezicht op de naleving van de complianceregeling 44 steekproeven afgerond. Hierbij zijn geen overtredingen geconstateerd. De informatieverzoeken hebben wel geresulteerd in administratieve aanpassingen in een aantal compliancedossiers.

Klachtenregeling

Een ieder heeft recht om door de AFM en haar medewerkers op een correcte manier te worden behandeld. Als een persoon van mening is dat dit niet het geval is geweest dan kan hij of zij een klacht indienen bij de AFM. Klachten worden door de AFM zorgvuldig behandeld. Het klachtenproces staat beschreven in het Klachtenreglement AFM.

In 2011 heeft de klachtencoördinator in tien dossiers een inhoudelijk oordeel over een ingediende klacht gegeven. In twee dossiers betreft dit nog een klacht uit 2010. De klachten betreffen - kort samengevat - het gebrek aan communicatie door AFM-medewerkers, de opstelling van AFM-medewerkers in de contacten met klager gedurende een onderzoek van de AFM en klachten over het buiten behandeling stellen van een vergunningaanvraag en het langdurige proces van intrekking van een vergunning. Daarnaast is in een klacht een beweerde schending van de geheimhouding door AFM medewerkers onderzocht en betrof een andere klacht de restrictieve toepassing van de geheimhoudingsplicht door een AFM medewerker. In vijf gevallen heeft de AFM de klacht geheel ongegrond verklaard. In twee gevallen is een onderdeel van de klacht gedeeltelijk gegrond verklaard naast een ongegrondverklaring van de overige onderdelen. In één geval kan op een onderdeel van de klacht geen uitspraak worden gedaan en zijn de overige onderdelen van de klacht ongegrond verklaard. In twee gevallen is de klacht geheel gegrond verklaard. In een van deze gevallen is de AFM overgegaan tot het toekennen van een gedeeltelijke vergoeding van door de klager opgevoerde kosten. De klager wijst ons terecht op onjuist handelen door een medewerker van de AFM. In het andere geval heeft de AFM een besluit dat tot de klager was gericht, teruggenomen. In acht dossiers heeft de klachtencoördinator geen inhoudelijk oordeel hoeven geven op de klacht omdat klagers aan hebben gegeven (of dit namens klager is gedaan) geen verder belang bij een dergelijk oordeel te hebben respectievelijk dat de klacht is ingetrokken. Eind 2011 is nog één klachtdossier in behandeling.

Besturingscyclus
Ten behoeve van de interne sturing en de externe verantwoording maakt de AFM gebruik van een besturingscyclus. In deze cyclus vindt binnen de financiële randvoorwaarden het proces plaats van (strategische) planning, uitvoering, (bij)sturing en verantwoording. Het jaarverslag is een van de producten die tot stand komt in dit proces. Aan de hand van diverse tussentijdse meetmomenten wordt beoordeeld of de AFM 'op koers' ligt en wordt bijgestuurd als dat nodig is. Ook worden de externe belanghebbenden tussentijds geïnformeerd over de voortgang. In het jaarverslag legt de AFM verantwoording af over de resultaten en effecten van onze inspanningen.

Prestatie- en effectmeting
De AFM maakt bij haar sturing en verantwoording gebruik van prestatie- en effectmeting. Hierbij wil zij zichtbaar maken in welke mate de AFM erin slaagt haar doelstellingen, bevorderen van eerlijke en transparante financiële markten, te realiseren. Het is voor de AFM niet altijd mogelijk om de effecten van haar inspanningen te kwantificeren. Vragen als 'Zijn de doelstellingen gehaald?' en 'Wat heeft de AFM hieraan bijgedragen?' zijn lastig te beantwoorden.

De AFM kan bijvoorbeeld niet eenvoudig concluderen: 'de werking van de financiële markten is in de achter ons liggende periode over het algemeen verbeterd, want…'. De markten zijn zeer divers en in verschillende stadia van ontwikkeling. Bovendien is de interpretatie van een ontwikkeling niet altijd evident. Als de AFM bijvoorbeeld misstanden aanpakt die eerst verborgen waren dan kan dit het vertrouwen in de financiële markt op korte termijn schaden terwijl de AFM juist ten doel heeft dit vertrouwen te waarborgen.

Hoe bepaalt de AFM dan of toezicht werkt? De AFM analyseert de effectiviteit van haar optreden in specifieke gevallen. In meer algemene termen meet de AFM het effect aan de hand van:

- Analyses van de markt en marktpartijen, zoals met het dashboard Klantbelang Centraal; Onderzoeken onder consumenten en andere belanghebbenden.
- Het stakeholderonderzoek over het gebruik van financiële informatie op de kapitaalmarkten is daar een recent voorbeeld van;
- Beleidsevaluaties. Deze worden veelal door het ministerie van Financiën uitgevoerd, met medewerking van de AFM, bijvoorbeeld de evaluatie van de Wtfv;
- Toezichtevaluaties zoals de evaluatie uitgevoerd in het kader van het rapport "Vijf jaar toezicht op marktmisbruik."

In 2011 is de AFM gestart met het verder professionaliseren van effectmeting. Bij de afdeling Financiële Ondernemingen zijn pilots gestart op het gebied van de thema's 'Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen' en 'Hoogte en risico's van pensioenen worden transparanter'. Bij de afdeling Kapitaalmarkten bouwt men verder op de al geïnventariseerde risico's en doelstellingen van het toezicht. Ook zijn zogenaamde doelenbomen opgezet. Deze bomen beschrijven ieder thema vanaf het meest abstracte en grootste doel van het thema tot de meest concrete doelstellingen en indicatoren om het succes van die doelstellingen te meten.

Voor de beoordeling van de doelmatigheid van de bedrijfsvoering van de AFM zijn enkele graadmeters beschikbaar. Het meest concreet is het percentage direct toezicht. Dit percentage geeft aan welk deel van de gewerkte uren van AFM-medewerkers wordt besteed aan het direct aan categorieën van instellingen te relateren deel van het primaire proces van de AFM, het houden van toezicht. Dit percentage is in 2011 ten opzichte van 2010 nagenoeg gelijk gebleven en komt uit op 53 procent (2010 54 procent). De overige inzet bestaat naast overhead uit toezicht en toezichtondersteunende activiteiten die niet direct zijn toe te rekenen aan (een groep van) onder toezicht staande instellingen.

Risicobeheersing

Risicomanagement is het identificeren en kwantificeren van risico's, die het bereiken van de organisatiedoelstellingen onzeker maken, evenals het vaststellen, uitvoeren en evalueren van beheersmaatregelen. Uitgangspunt is dat het bestuur en het management verantwoordelijk zijn voor de effectieve identificatie, analyse, beheersing en bewaking van risico's.

Het risicomanagementproces is verankerd in de besturingscyclus en maakt integraal onderdeel uit van de besturingsdialoog tussen de Raad van Toezicht, managementgroep en de afdelingshoofden. De opzet van risicobeheersing is afgestemd met de Raad van Toezicht en de externe accountant.

De AFM onderneemt onder meer de volgende activiteiten om risico's te beheersen:

- Strategische sessies waarin het gevoerde beleid en zijn implicaties worden geëvalueerd;
- Risicomanagementsessies waarin een afweging wordt gemaakt van de implicaties op het gevoerde beleid van de gesignaleerde risico's;
- Stelsel van 'In control verklaringen' in het bijzonder ten aanzien van de financiële verslaggevingsrisico's;
- Onderzoeken en rapportages van de Interne Audit Dienst.

De AFM maakt onderscheid tussen de risico's die in de markt optreden (marktrisico's) en de risico's die de AFM als organisatie ondervindt (organisatierisico's).

Marktrisico's

Marktrisico's komen vooral voort uit ontwikkelingen op de financiële markten, vloeien voort uit het gedrag van ondernemingen, consumenten en beleggers al dan niet in samenhang met (hiaten in) wet- en regelgeving. In de risicoverklaring zijn de voornaamste marktrisico's opgenomen die wij als AFM zien, maar die wij niet voldoende kunnen voorkomen of beheersen. Het zijn de risico's die tot op zekere hoogte onvermijdbaar zijn of samenhangen met beperkingen in de wettelijke bevoegdheden. Het toezicht van de AFM is gericht op het matigen van de effecten van de marktrisico's.

Jaarlijks worden de marktrisico's geïnventariseerd. De resultaten worden gebruikt voor het opstellen van de begroting en onder meer vertaald naar toezichtthema's. In een vast ritme worden prioriteitensessies georganiseerd om de toezichtfocus te verdiepen of te verschuiven. Op deze manier wordt geborgd dat de strategische doelstellingen van de AFM aansluiten bij de risico's in de markt.

Organisatierisico's
De organisatierisico's bevinden zich in de onmiddellijke invloedsfeer van de AFM en hebben betrekking op de bedrijfsvoering van de AFM in al haar facetten. Onder organisatierisico's vallen de risico's die de effectiviteit en efficiëntie van de bedrijfsprocessen beïnvloeden evenals de financiële verslaggevingrisico's. Dit zijn de risico's die van invloed zijn op de getrouwheid van het beeld in de jaarrekening en de rechtmatigheid van inkomsten en uitgaven. Uit de periodieke risico-identificatie zijn in 2011 de volgende belangrijke organisatierisico's voor de AFM naar voren gekomen (inclusief beheersmaatregelen):

Risico: de internationale samenwerking van toezichthouders houdt geen gelijke tred met de vereiste internationalisering van het toezicht en is daardoor onvoldoende effectief.
De AFM is zich bewust van het belang van internationaal toezicht en neemt actief deel in diverse internationale samenwerkingsverbanden van toezichthouders. Voor een nader inzicht in onze activiteiten verwijzen we naar de beschrijving van het thema: 'Bevorderen kwaliteit internationaal toezicht'.

Risico: de verwachtingen van belanghebbenden stroken niet met de effectiviteit van het AFM-toezicht.
Aan het risico van een 'verwachtingskloof' ligt mede ten grondslag dat de AFM relevante toezichtinformatie niet met de markt mag delen en dat als gevolg van het risicogestuurd toezicht de AFM sommige risico's wel onderkent maar niet aanpakt. Diverse beheersmaatregelen zoals interactieve informatiebijeenkomsten met beleggers en consumenten, periodieke stakeholdersanalyses, het gebruik van externe experts bij het identificeren van risico's (bijvoorbeeld in de Commissie Financiële Verslaggeving en in de Commissie Kapitaalmarkten) en de risicoverklaring proberen de verwachtingskloof te verkleinen.

Risico: De AFM raakt verkleefd met haar stakeholders.
Het is voor het gezag en de effectiviteit van de AFM van groot belang om onafhankelijk te zijn. Hechte relaties met stakeholders (verkleving) brengen het risico met zich mee dat de (perceptie ontstaat dat de) AFM haar onafhankelijkheid verliest. Het risico op verkleving ontstaat echter alleen wanneer de AFM slechts door de bril van een specifieke stakeholder kijkt en vervolgens geen onafhankelijke positie meer inneemt.
De AFM voert veelvuldig overleg met zowel ministeries, onder toezicht staande instellingen en brancheorganisaties. De AFM is daarnaast regelmatig in dialoog met belangenverenigingen van consumenten en beleggers. Verder gaat de AFM proberen de afstand tot de individuele consument te verkleinen, bijvoorbeeld door gebruik van social media. Op die manier ontstaat een gelegenheid om de uitwisseling van informatie te verbeteren en het aantal contactmomenten te vergroten. Dit zorgt voor een natuurlijke balans in contacten met alle stakeholders.

Risico: De kwaliteit en functionaliteit van ICT-systemen biedt onvoldoende ondersteuning bij het uitvoeren van toezicht.
De in 2011 vastgestelde ICT-strategie omvat een programma van vernieuwing van bestaande IT-hulpmiddelen en ontwikkeling van nieuwe. In 2012 wordt de basisinfrastructuur vernieuwd, worden faciliteiten voor plaatsonafhankelijk werken vernieuwd en uitgebreid en wordt onder meer geïnvesteerd in de IT-ondersteuning van het toezicht op het productontwikkelingsproces.

Er is een ICT-Governance structuur ingericht. Die stelt de AFM in staat om functionaliteit en kwaliteit van de geleverde en gewenste ICT-diensten afdoende te bepalen en te doen realiseren.

Risico: Toezichtsignalen worden onvoldoende gedeeld tussen de AFM-afdelingen en de integrale analyse van de toezichtsignalen schiet tekort.
In 2011 is het proces toezichtsignalen geanalyseerd en zijn verbeterpunten geformuleerd ten aanzien van de signalering, analyse en prioritering van toezichtsignalen en het delen van signalen tussen afdelingen in het bijzonder. Eind 2011 is gestart met de implementatie van de aanbevelingen.

Verantwoording rechtmatigheid financieel beheer
Het financieel beheer wordt binnen de AFM gestructureerd vormgegeven. Om de financiële risico's te beheersen hanteert de AFM een stelsel van interne procedures met ingebouwde controles, zoals autorisatie, functiescheidingen, verplichte documentatie en vastlegging van het financieel beheer. In 2011 heeft de afdeling Planning, Control en Financiën, volgens een vooraf opgesteld programma, interne audits en controles uitgevoerd. Ook heeft de externe accountant een interimcontrole uitgevoerd. Deze was onder meer gericht op de opzet, het bestaan en de werking van de belangrijkste interne controleprocessen en specifiek de rechtmatigheid van de baten, de lasten en de balansmutaties over 2011. De aanbevelingen hieruit, zijn of worden overgenomen.

Voor de financiële rechtmatigheid van de AFM over 2011 zijn de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende eisen van overeenkomstige toepassing. Op basis van deze regelgeving hebben zich geen onrechtmatigheden voorgedaan die de geldende normen overschrijden.

In control verklaring
Gelet op het voorgaande en de *best practice* bepalingen van de Corporate Governance Code volgend, is de AFM van oordeel dat ten aanzien van de financiële verslaggevingrisico's de systemen van interne risicobeheersing en controle een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat en dat ten aanzien van de verslaggevingrisico's de systemen van interne risicobeheersing en controle in het verslagjaar naar behoren hebben gefunctioneerd.

Onafhankelijke accountantscontrole AFM
De jaarrekening van de AFM wordt gecontroleerd door een accountantsorganisatie die, in lijn met het bepaalde in artikel 35 lid 3 van de Wet toezicht accountantsorganisaties, niet onder het toezicht van de AFM valt. Gekozen is voor de Rijksauditdienst (RAD) die de interne auditfunctie verzorgt bij meerdere ministeries, waaronder het ministerie van Financiën. Binnen het ministerie van Financiën, waaronder de RAD ressorteert, zijn voor de controleopdracht bij de AFM specifieke maatregelen getroffen om de onafhankelijkheid van de certificerende accountant te waarborgen. Zo is de controle belegd bij een accountant en medewerkers die geen verantwoordelijkheid hebben voor de accountantscontrole binnen het beleidsterrein van de directie Financiële Markten van het ministerie van Financiën.

Deel II Jaarrekening

INHOUDSOPGAVE JAARREKENING

STAAT VAN BATEN EN LASTEN VOOR DE JAREN EINDIGEND OP 31 DECEMBER	91
BALANS PER 31 DECEMBER	92
KASSTROOMOVERZICHT VOOR DE JAREN EINDIGEND OP 31 DECEMBER	93
TOELICHTING	94
TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN	98
LASTEN PER TOEZICHTCATEGORIE	111
TOELICHTING OP DE LASTEN PER TOEZICHTCATEGORIE	113
TOELICHTING OP DE BALANS	114
REALISATIE 2011, BEGROTING 2011 EN 2012	133

STAAT VAN BATEN EN LASTEN VOOR DE JAREN EINDIGEND OP 31 DECEMBER

(bedragen in duizenden euro's)		2011	begroting 2011	2010
Baten				
Regulier				
Heffingen	a	48.701	51.621	57.974
Boetes		375	–	559
Dwangsommen		64	–	112
Overheidsbijdragen	b	28.691	27.957	30.872
Overige opbrengsten	c	1.258	994	1.233
Als gevolg van geactiveerde lasten				
Geactiveerde lasten ontwikkelde software	d	243	380	40
Totale baten		**79.333**	**80.952**	**90.790**
Lasten				
Personeelslasten	e	58.708	55.746	55.587
Afschrijvingslasten vaste activa	f	6.355	7.051	8.274
Overige bedrijfslasten	g	15.191	17.973	19.853
Totale lasten		**80.254**	**80.770**	**83.714**
Financiële Baten en Lasten	h	**10**	**182**	**-20**
Som der lasten		**80.264**	**80.952**	**83.694**
Exploitatiesaldo	k	**–931**	**–**	**7.096**

BALANS PER 31 DECEMBER

(bedragen in duizenden euro's)		2011		2010	
Activa					
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	i				
Nieuwe taken		–		2.405	
Ontwikkelde software		2.756		1.757	
			2.756		4.161
Materiële vaste activa	j				
Verbouwingen		2.513		2.486	
Inventaris		710		1.258	
Computerapparatuur & software		2.281		3.824	
			5.504		7.569
			8.260		**11.730**
Vlottende activa					
Te verrekenen exploitatiesaldi	k	2.759		1.828	
Debiteuren	l	6.010		5.785	
Kortlopende vorderingen en overlopende activa	m	3.385		4.479	
Nog te ontvangen overheidsbijdrage Ministerie van Financiën		363		2.177	
		12.517		14.269	
Liquide middelen	n	18.245		1.023	
			30.762		**15.292**
Totaal			**39.023**		**27.022**
Passiva					
Voorzieningen	o		**15.003**		**9.731**
Langlopende leningen (langer dan 1 jaar)					
Ministerie van Financiën	p		**12.500**		**–**
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)					
Opgenomen kredietfaciliteit Ministerie van Financiën	q	–		4.962	
Crediteuren		4.430		2.776	
Belastingen en premies sociale verzekeringen		2.446		2.366	
Overige schulden en overlopende passiva	r	4.644		7.187	
			11.520		**17.291**
Totaal			**39.023**		**27.022**

KASSTROOMOVERZICHT VOOR DE JAREN EINDIGEND OP 31 DECEMBER

(bedragen in duizenden euro's)		2011		2010	
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Exploitatiesaldo	k		–931		7.096
Aanpassing voor:					
- Afschrijvingslasten immateriële vaste activa	f,i	3.969		5.228	
- Afschrijvingslasten materiële vaste activa	f,j	2.386		3.046	
- Mutatie van de voorzieningen	o	5.272		4.318	
			11.627		12.592
Toename (-/-) / afname in het werkkapitaal:					
- Kortlopende vorderingen		2.683		522	
- Kortlopende schulden (exclusief kredietfaciliteit)		–809		2.312	
			1.874		2.834
Kasstroom uit operationele activiteiten			12.570		22.522
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investeringen in materiële vaste activa	j		–1.425		–3.151
Desinvesteringen in materiële vaste activa	j		34		72
Investeringen in immateriële vaste activa	i		–1.495		–433
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			–2.886		–3.512
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Ontvangsten uit langlopende schulden	p		12.500		–
Aflossing op kredietfaciliteit			–4.962		–19.014
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			7.538		–19.014
Netto-kasstroom			**17.222**		**–4**
Eindsaldo 31 december	n		18.245		1.023
Af: beginsaldo 1 januari	n		1.023		1.027
Mutatie liquide middelen			**17.222**		**–4**

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.
Het bedrag aan liquide middelen kan als volgt worden uitgesplitst:

	2011	2010
Banksaldi vrij opneembaar	17.218	–4
Banksaldi niet vrij opneembaar	1.026	1.026
Kas	1	1
Totaal per 31 december	**18.245**	**1.023**

TOELICHTING

Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt in euro's. Conform de diverse toezichtwetten is de jaarrekening zoveel als mogelijk opgemaakt in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Vorderingen en schulden in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers op transactiedatum. De hiermee samenhangende koersverschillen worden in de staat van baten en lasten onder algemene lasten verwerkt (punt g overige bedrijfslasten).

De bedragen in deze jaarrekening luiden in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven. De in de tabellen opgenomen getallen zijn afgeronde bedragen. Hierdoor kunnen zich afrondingsverschillen voordoen.

Grondslagen voor resultaatbepaling

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.
De lasten van de AFM worden hoofdzakelijk gedekt door jaarlijkse heffingen die worden opgelegd aan de onder toezicht staande instellingen, verder uit vaste bijdragen gekoppeld aan de behandeling van aanvragen en registraties (specifieke verrichtingen) en uit overheidsbijdragen.

De heffingen zijn gebaseerd op de volgende besluiten en regelingen:

Algemene maatregelen van bestuur

- Besluit bekostiging financieel toezicht 12 oktober 2006, Staatsblad 2006, 504, voor het laatst gewijzigd, Staatsblad 2011, nr. 673;
- Besluit toezicht accountantsorganisaties 16 augustus 2006, Staatsblad 2006, 380, voor het laatst gewijzigd, Staatsblad 2011, nr. 199;
- Besluit toezicht financiële verslaggeving 31 oktober 2006, Staatsblad 2006, 570, voor het laatst gewijzigd, Staatsblad 2011, nr. 638;
- Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling 18 december 2006, Staatsblad 2006, 709, voor het laatst gewijzigd, Staatsblad 2011, nr. 194.

Ministeriële regelingen

- Herziening tot aanpassing van een aantal regelingen van de minister van Financiën tot vaststelling van de bedragen voor eenmalige toezichthandelingen alsmede van maatstaven, bedragen, bandbreedtes en verdeelsleutels/tarieven voor het toezicht op de financiële markten gedurende de jaren 2005, 2006 en 2007, Staatscourant 12 februari 2009, nr. 29;
- Wijziging vrijstellingsregeling Wft en Regeling vaststelling bedragen voor eenmalige toezichthandelingen, Staatscourant 24 juni 2008, nr. 119;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2008 van de maatstaven, bedragen, bandbreedtes en verdeelsleutels/tarieven Besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 19 november 2008, nr. 225, voor het laatst gewijzigd Staatscourant 2011, nr. 15613;
- Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 25 september 2006 nr. 186, voor het laatst gewijzigd Staatscourant 2010, nr. 10782;
- Herziene regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2008 van de maatstaven, bandbreedtes en tarieven, bedoeld in artikel 3 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 17 november 2008, nr. 223;
- Regeling tot aanpassing van de regeling van de minister van Financiën van 10 januari 2008 tot vaststelling voor 2008 van de bedragen voor eenmalige toezichthandelingen, bedoeld in de artikelen 2 en 3 van het Besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 8 januari 2009, nr. 4;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2008 van de bedragen, bedoeld in artikel 6 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 8 januari 2009, nr. 4;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2008 van de bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Wet toezicht financiële verslaggeving, Staatscourant 18 november 2008, nr. 224;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2009 van de bedragen voor eenmalige toezichthandelingen, bedoeld in de artikelen 2 en 3 van het Besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 31 maart 2009, nr. 62;

- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2009 van de bedragen, bedoeld in artikel 6 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 31 maart 2009, nr. 62;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2009 van de maatstaven, bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 29 juli 2009, nr. 11341;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2009 van de maatstaven, bedragen, bandbreedtes en tarieven, bedoeld in artikel 3 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 10 juli 2009, nr. 10356;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2009 van de bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Wet toezicht financiële verslaggeving, Staatscourant 16 juli 2009, nr. 10633;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2010 van de bedragen, bedoeld in artikel 6 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 22 december 2009, nr. 19840; voor het laatst gewijzigd, Staatscourant 2010, nr. 2047;
- Correctie op de regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2010 van de bedragen, bedoeld in artikel 6 van de Regeling toezichtkosten accountantsorganisaties, Staatscourant 11 februari 2010, nr. 2047;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2010 van de bedragen voor eenmalige toezicht-handelingen, bedoeld in de artikelen 2 en 3 van het Besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 1 februari 2010, nr. 1357;
- Regeling tot vaststelling voor 2010 van de bedragen, bedoeld in artikel 3 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, en tot wijziging van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 13 juli 2010, nr. 10782;
- Regeling tot vaststelling voor 2010 van de bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Wet toezicht financiële verslaggeving, Staatscourant 13 juli 2010, nr. 10776;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2010 van de maatstaven, bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 23 juli 2010, nr. 11809;
- Wijziging van de regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2010 van de maatstaven, bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Besluit bekostiging financieel toezicht (Staatscourant 2010, 11809), Staatscourant 28 december 2010, nr. 21232;
- Regeling van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 19 november 2010, nr. AV/PB/10/21214, tot wijziging van de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met wijziging van de kostenregeling voor het jaar 2010, Staatscourant 29 november 2010, nr. 18943;
- Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling, Staatscourant 29 december 2006, nr. 253 rectificatie in Staatscourant 19 december 2007, nr. 16, voor het laatst gewijzigd Staatscourant 2009, nr. 19698;
- Regeling van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 11 december 2009, nr. AV/PB/09/28423, tot wijziging van de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met wijziging van de kostenregeling, Staatscourant 21 december 2009, nr. 19698;
- Regeling tot vaststelling voor 2011 van de bedragen, bedoeld in de artikelen 2 en 3 van het Besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 24 januari 2011, nr. 1051;
- Regeling tot vaststelling voor 2011 van de bedragen als bedoeld in de artikelen 2 en 2a van de Regeling toezicht-kosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 28 december 2010, nr. 21233;
- Regeling tot vaststelling voor 2011 van de maatstaven, bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Besluit bekostiging financieel toezicht 2011, Staatscourant 5 juli 2011, nr. 11774;
- Wijziging van de Regeling van 28 juni 2011 tot vaststelling voor 2011 van de maatstaven, bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Besluit bekostiging financieel toezicht (Staatscourant 2011, 11774), Staatscourant 8 september 2011, nr. 16107;
- Regeling tot vaststelling van een nadere categorie als bedoeld in artikel 8, tweede lid, van het Besluit bekostiging financieel toezicht (categorie premiepensioeninstellingen), Staatscourant 28 december 2011, nr. 23702;
- Regeling tot vaststelling voor 2011 van de bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Wet toezicht financiële verslaggeving, Staatscourant 5 juli 2011, nr. 11778;
- Regeling tot vaststelling voor 2011 van de bedragen, bedoeld in artikel 3 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 5 juli 2011, nr. 11777;
- Regeling van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 14 november 2011, nr. AV/PB/2011/15446, tot wijziging van de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met wijziging van de kostenregeling voor het jaar 2011, Staatscourant 21 november 2011, nr. 20881;
- Wijziging van de Vaststellingsregeling 2006 Wet financiële dienstverlening en de Regelingen 2007 tot en met 2010 besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 30 augustus 2011, nr.15613.

Indien een bezwaar, beroep of hoger beroep tegen een opgelegde heffing gegrond wordt verklaard en het te restitueren bedrag redelijkerwijs is vast te stellen, wordt het te restitueren bedrag in mindering gebracht op de baten uit heffingen.

Daarnaast biedt de Wet Invoering dwangsom en bestuurlijke boete de mogelijkheid boetes en dwangsommen op te leggen. Boetes worden als bate verantwoord zodra deze onherroepelijk zijn komen vast te staan. Dwangsommen worden pas na het uitbrengen van een invorderingsbeschikking als bate verantwoord. Om als bate te worden verantwoord, geldt voor boetes en dwangsommen tevens, dat het waarschijnlijk moet zijn dat de opgelegde boete of dwangsom door de AFM wordt ontvangen. De verantwoorde opbrengsten uit boetes en dwangsommen worden het volgende jaar in mindering gebracht op de heffingen voor het toezichtgebied waarin de overtreding is geconstateerd.

De pensioenpremies van de toegezegde bijdrageregelingen en de toegezegde pensioenregelingen worden, met uitzondering van de extra pensioenpremies ten behoeve van het herstelplan welke ten laste van de pensioen-voorziening komen, als last genomen in het jaar waarop deze betrekking hebben. Tevens wordt bij herrekening van de benodigde pensioenvoorziening de eventuele dotatie c.q. vrijval in de staat van baten en lasten verwerkt.

De AFM is voor de uitvoering van haar wettelijke taken vrijgesteld van zowel vennootschapsbelasting als omzetbelasting.

Waarderingsgrondslagen voor de balans

De activa en verplichtingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde tenzij anders vermeld.

De lasten voortvloeiende uit de voorbereiding op nieuw toe te kennen taken worden geactiveerd onder immateriële vaste activa zolang er nog geen wettelijke basis bestaat voor de doorberekening van deze lasten aan onder toezicht staande instellingen. Na het tot stand komen van een dergelijke wettelijke basis worden de geactiveerde lasten over een periode van vijf jaar in de heffingen voor die taak verrekend.

De ontwikkelde software onder de Immateriële Vaste Activa wordt gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs.

Op de geactiveerde software wordt lineair afgeschreven op basis van de geschatte economische levensduur. Het verloop van de afschrijvingen houdt gelijke tred met de genoten economische voordelen in de verstreken perioden.

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs en worden lineair over de verwachte economische levensduur afgeschreven.

De volgende afschrijvingstermijnen zijn gehanteerd:

- Verbouwingen: de resterende looptijd van het huurcontract;
- 5 jaar voor inventaris;
- 3 jaar voor computerapparatuur en (ontwikkelde maatwerk) software.

De waardering van debiteuren en kortlopende vorderingen gebeurt tegen nominale waarde. Voor zover nodig wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid.

VOORZIENINGEN

Voorzieningen worden gevormd tegen verplichtingen die op balansdatum als waarschijnlijk of als vaststaand worden beschouwd, maar waarvan niet bekend is welke omvang zij hebben of wanneer zij worden afgewikkeld. Voorzieningen worden, tenzij anders vermeld, gewaardeerd tegen contante waarde.

De AFM heeft de pensioenregeling ondergebracht bij een pensioenfonds. De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling en de uitvoeringsovereenkomst zijn als volgt:

- de opbouw van het pensioen gebeurt volgens het middelloonstelsel;
- jaarlijks worden de aanspraken van de actieve deelnemers op basis van de collectieve loonbijstellingen geïndexeerd;
- jaarlijks wordt aan de AFM de kostendekkende premie in rekening gebracht.

De AFM treft in overeenstemming met de Richtlijn RJ 271 voorzieningen voor verplichtingen die samenhangen met de pensioenregeling, de jubileumregeling, de regeling pensioengratificaties en enkele andere regelingen. De voorzieningen die verband houden met de eerste drie genoemde regelingen zijn actuarieel berekend. In de berekening is rekening gehouden met de kansen op invaliditeit en ontslag. Bij de bepaling van de verplichtingen uit hoofde van de jubileum- en pensioengratificatieregeling wordt rekening gehouden met toekomstige elementen zoals verwachte salarisstijgingen.

De voorziening die samenhangt met de pensioenregeling vloeit voort uit een herstelplan van het pensioenfonds en een voorgenomen aanvullende storting door de AFM in verband met een te lage dekkingsgraad van het pensioenvermogen dat nu nog deel uitmaakt van het pensioenfonds.

Bij de berekening van de voorzieningen op grond van RJ 271 zijn de volgende parameters gehanteerd:

Disconteringsvoet pensioenverplichtingen:
2,25% (gebaseerd op een duration van 1,5 jaar en op ondernemingsobligaties met kredietwaardigheid AA.)

Disconteringsvoet jubileumverplichtingen, pensioengratificaties en overige voorzieningen:
4,25% (gebaseerd op een duration van 8 jaar en op ondernemingsobligaties met kredietwaardigheid AA.)

Toename salarissen:
Conform de huidige beloningsstructuur; hierbij is rekening gehouden met de mogelijkheid van promotie.

Looninflatie (alleen voor de berekening van jubileumverplichtingen en pensioengratificatie):
2,00%

Sterftetafel:
AG prognosetafel 2060. Correctiefactoren behorende bij het gemiddelde salarisniveau 'hoog'

Pensioenleeftijd:
65 jaar

De voormalige Wabb-reserve is gewaardeerd tegen nominale waarde. Een eventueel ongebruikt gebleven deel wordt op termijn gerestitueerd aan de marktpartijen.

De voorziening uit hoofde van claims is gewaardeerd tegen nominale waarde.

EXPLOITATIESALDI
De te verrekenen exploitatiesaldi per toezichtcategorie worden normaliter in de heffingen voor die toezichtcategorie in het eerstvolgende boekjaar verrekend. De ministers van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid kunnen echter besluiten om in bijzondere situaties exploitatiesaldi niet of niet geheel in het eerstvolgende boekjaar te verrekenen. Concrete voorbeelden daarvan zijn:

- de exploitatiesaldi van de toezichtcategorie 'het uitgeven van effecten - openbare biedingen' worden over een periode van vijf jaren na het boekjaar verrekend;
- het exploitatietekort van het toezicht op het verlenen van accountantsdiensten, dat ontstaan is in de periode tussen ingangsdatum van de wet en het afronden van de eerste fase van vergunningverlening, wordt in vijf gelijke jaarlijkse termijnen in de heffingen verrekend.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(bedragen in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven)

Algemeen

Het exploitatietekort 2011 van € 0,9 miljoen is het resultaat van € 1,6 miljoen lagere baten en € 0,7 miljoen lagere lasten dan begroot. De lagere baten worden veroorzaakt door een lagere opbrengst uit heffingen (€ -2,9 miljoen) en lagere geactiveerde lasten ontwikkelde software (€ -0,1 miljoen) dan begroot. Dit effect wordt gedempt door de hogere overheidsbijdrage (€ +0,7 miljoen), een hogere opbrengst uit boetes (€ +0,4 miljoen) en dwangsommen (€ +0,1 miljoen) en hogere overige opbrengsten (€ +0,3 miljoen) dan begroot. De lagere lasten zijn een combinatie van hogere personeelslasten (€ +3,0 miljoen) en lagere afschrijvingslasten op vaste activa (€ -0,7 miljoen), lagere overige bedrijfslasten (€ -2,8 miljoen) en lagere financiële baten en lasten (€- 0,2 miljoen).

Het exploitatietekort 2011 kan worden onderverdeeld in een tekort in het doorlopend toezicht van € 0,6 miljoen, een tekort van € 0,1 miljoen bij de specifieke verrichtingen en een tekort van € 0,3 miljoen bij voorbereiden van wet- en regelgeving, consumentenvoorlichting en overig niet toezicht gerelateerd.

De relatie tussen het te verrekenen bedrag uit 2010 in 2011, van € 0,7 miljoen, het exploitatietekort 2011 van € 0,9 miljoen en het te verrekenen bedrag in 2012 van € 2,6 miljoen wordt in tabel k "te verrekenen exploitatiesaldi" getoond.

a. HEFFINGEN

		Te heffen 2011			
		A	B	C=A+B	
	2011	te verrekenen uit 2010 in 2011	begroting 2011	totaal te heffen 2011	2010
Heffingen doorlopend toezicht					
Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	6.200	1.086	5.018	6.104	5.501
Het aanbieden van beleggingsobjecten	-1.081	374	301	675	847
Het aanbieden van krediet	1.090	-320	1.379	1.059	1.706
Het aanbieden van levensverzekeringen	3.276	1.172	2.641	3.813	1.397
Het uitvoeren van collectieve pensioenregelingen (Wft)	-	-142	46	-96	-
Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	2.545	-457	3.157	2.700	4.684
Het aanbieden van schadeverzekeringen	626	-179	857	678	860
Het optreden als clearinginstelling	73	1	149	150	70
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders	-	-109	46	-63	-
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF	87	98	63	161	125
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek	292	70	222	292	258
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek	4.816	755	3.969	4.724	4.825
Het verlenen van accountantsdiensten - auditorganisaties derde landen	8	116	1	117	8
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten	4.602	-363	5.171	4.808	5.193
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten	2.076	43	1.969	2.012	3.741
Het adviseren en bemiddelen	9.134	-164	9.708	9.544	14.137
Het uitgeven van effecten - deponeren van financiële verslaggeving	316	12	316	328	318
Het uitgeven van effecten - financiële verslaggeving	4.767	-291	5.234	4.943	5.428
Het uitgeven van effecten - insider-meldingsregelingen	145	-60	211	151	183
Het uitgeven van effecten - KGI	484	-152	649	497	745
Het uitgeven van effecten - klikplicht	11	10	1	11	-35
Het uitgeven van effecten - melding zeggenschap	400	-178	583	405	373
Marktexploitanten	1.024	40	1.011	1.051	738
Het onderhouden van een betalingsafwikkelsysteem	-	-	14	14	-
Pensioenuitvoerders - pensioenfondsen (Pw en Wvb)	2.479	346	2.111	2.457	2.225
Pensioenuitvoerders - verzekeraars (Pw en Wvb)	824	-230	1.272	1.042	1.075
Totaal doorlopend toezicht	**44.193**	**1.476**	**46.098**	**47.577**	**54.405**

		Te heffen 2011			
		A	B	C=A+B	
	2011	te verrekenen uit 2010 in 2011	begroting 2011	totaal te heffen 2011	2010
Heffingen specifieke verrichtingen					
Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	4	–	–	–	–
Het aanbieden van beleggingsobjecten	66	–	105	105	29
Het aanbieden van krediet	138	–	47	47	52
Het aanbieden van levensverzekeringen	2	–	–	–	–
Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	375	–	612	612	443
Het aanbieden van schadeverzekeringen	57	–	–	–	14
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders	59	–	69	69	59
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF	–2	–	95	95	–108
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek	29	–	26	26	7
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek	464	–	427	427	222
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - vrijgestelden	5	–	26	26	4
Het verlenen van accountantsdiensten - auditorganisaties derde landen	5	–	26	26	8
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten	15	–	–	–	21
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten	208	–	420	420	214
Het adviseren en bemiddelen	1.831	–	1.885	1.885	1.325
Het uitgeven van effecten - emissies	990	–	909	909	956
Het uitgeven van effecten - openbare biedingen	256	–466	746	280	320
Marktexploitanten	6	–	50	50	–
Het onderhouden van effectenafwikkelsystemen	–	–	23	23	–
Credit Rating Agencies	–	–	57	57	–
Totaal specifieke verrichtingen	**4.508**	**–466**	**5.523**	**5.057**	**3.569**
Totaal Heffingen	**48.701**	**1.010**	**51.621**	**52.634**	**57.974**

Bij het merendeel van de toezichtactiviteiten zijn de werkzaamheden gekoppeld aan het doorlopend toezicht. De lasten hiervan worden grotendeels gedekt door jaarlijkse heffingen aan alle onder toezicht staande instellingen. De heffing in enig jaar is gebaseerd op twee componenten: (1) het te heffen bedrag uit de begroting van het betreffende jaar en (2) het te verrekenen bedrag uit het voorgaande jaar. Daarom is voor een goede vergelijking in bovenstaande tabel niet alleen de begroting opgenomen maar ook het te verrekenen bedrag uit 2010.

Het totaal te heffen bedrag slaat de AFM binnen de betreffende toezichtcategorie om via een vast bedrag per instelling en/of een variabel tarief dat is gebaseerd op een heffingsmaatstaf. Deze maatstaf verschilt per subcategorie instellingen en is vaak gerelateerd aan de grootte van een individuele instelling. In 2011 is € 48,7 miljoen aan heffingsopbrengsten (markt) gerealiseerd. Dit is € 3,9 miljoen lager dan het te heffen bedrag van € 52,6 miljoen dat volgt uit de begroting samen met het te verrekenen bedrag uit het voorgaande jaar. De lagere opbrengst ten opzichte van het te heffen bedrag heeft voor € 3,4 miljoen betrekking op het doorlopend toezicht en voor € 0,5 miljoen op specifieke verrichtingen.

Het verschil tussen het totaal te heffen bedrag en de realisatie 2011 voor doorlopend toezicht van € 3,4 miljoen wordt voor € 1,4 miljoen veroorzaakt door crediteringen van oude heffingen als gevolg van de uitspraken van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) van 25 november 2010 en 6 december 2010 voor de categorie aanbieders van beleggingsobjecten. Daarnaast heeft de minister van Financiën bij de instemming met de AFM jaarrekening 2010 besloten om het exploitatietekort bij deze categorie van € 0,4 miljoen over 2010 niet in de tarieven 2011 te verdisconteren. Dit tekort is in 2011 door de overheid vergoed. Overige verschillen tussen het te heffen bedrag en het werkelijk geheven bedrag hangen grotendeels samen met onvoorziene mutaties in de populatie en maatstaven van onder toezicht staande instellingen waarop de heffingen betrekking hebben. Tevens hebben er in 2011 crediteringen plaatsgevonden die betrekking hadden op voorgaande jaren. Een toelichting op de verschillen per toezichtcategorie maakt deel uit van de toelichting op de exploitatieverschillen bij onderdeel k.

In de gevallen waarin de AFM specifieke toezichthandelingen verricht voor onder toezicht staande ondernemingen worden daarvoor waar mogelijk afzonderlijke bedragen in rekening gebracht. Dat kan bij activiteiten die gekoppeld zijn aan concrete verzoeken of acties van instellingen, bijvoorbeeld bij aanvragen voor vergunningen, registraties, ontheffingen, bestuurderstoetsingen en beoordelingen van openbare biedingen of emissieprospectussen.
Deze heffingstarieven zijn in principe kostendekkend en worden vastgesteld door de minister van Financiën en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
In 2011 zijn vooral de heffingsopbrengsten bij de categorieën 'aanbieders van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling' en 'accountantsorganisaties zonder OOB-klanten' lager dan begroot. Binnen de eerste categorie zijn na de inwerkingtreding van het verlicht regime, voor dat regime, geen verklaringen van ondertoezichtstelling in 2011 afgegeven en hebben geen persoonstoetsingen plaatsgevonden.

De lagere heffingsopbrengst uit specifieke verrichtingen bij 'accountantsorganisaties zonder OOB-klanten' houdt verband met werkzaamheden die betrekking hebben op de behandeling van bezwaarschriften op de afgewezen vergunningaanvragen in 2008. De begrote lasten van deze werkzaamheden zijn niet betrokken in de tariefstelling, waardoor de heffingsopbrengst in deze categorie lager is.

De opbrengsten uit specifieke verrichtingen zijn van € 3,6 miljoen in 2010 gestegen naar € 4,5 miljoen in 2011 als gevolg van een hoger aantal aanvragen en doordat een aantal tarieven in 2011 hoger is vastgesteld.

b. OVERHEIDSBIJDRAGEN

De overheidsbijdragen, die afkomstig zijn van het Ministerie van Financiën, zijn als volgt te specificeren:

	2011	begroting 2011	2010
Overheidsbijdrage doorlopend toezicht			
Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	282	618	781
Het aanbieden van beleggingsobjecten	1.494	836	2.480
Het aanbieden van krediet	448	480	514
Het aanbieden van levensverzekeringen	83	209	45
Het uitvoeren van collectieve pensioenregelingen (Wft)	–	2	1
Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	1.765	1.472	1.543
Het aanbieden van schadeverzekeringen	28	131	18
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders	4	4	31
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF	4	–	5
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek	39	62	84
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek	1.182	1.705	1.576
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten	784	489	433
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten	88	232	139
Het verlenen van accountantsdiensten - auditorganisaties derde landen	116	–	4
Het adviseren en bemiddelen	5.873	6.319	7.787
Het uitgeven van effecten - financiële verslaggeving	244	289	418
Het uitgeven van effecten - deponeren van financiële verslaggeving	121	60	117
Het uitgeven van effecten - insider-meldingsregelingen	15	2	2
Het uitgeven van effecten - KGI	226	234	151
Het uitgeven van effecten - klikplicht	83	121	99
Het uitgeven van effecten - marktmanipulatie	3.231	2.795	3.268
Het uitgeven van effecten - melding zeggenschap	29	31	35
Het uitgeven van effecten - publicisten	108	188	186
Het uitgeven van effecten - voorwetenschap	3.318	3.021	3.110
Het onderhouden van effectenafwikkelsystemen	335	497	297
Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft)	88	122	72
Het bemiddelen in opvorderbare gelden	25	28	7
Het onderhouden van een betalingsafwikkelsysteem	–	–	34
Credit Rating Agencies	280	342	302
Pensioenuitvoerders - pensioenfondsen (Pw en Wvb)	50	133	35
Pensioenuitvoerders - verzekeraars (Pw en Wvb)	92	140	138
Wet handhaving consumentenbescherming	1.296	1.228	1.267
BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) (Wabb BES)	68	318	20
Totaal doorlopend toezicht	**21.800**	**22.108**	**25.000**

	2011	begroting 2011	2010
Overheidsbijdrage specifieke verrichtingen			
Het adviseren en bemiddelen	4	–	56
Het uitgeven van effecten - emissies	3.121	3.251	3.014
Het uitgeven van effecten - openbare biedingen	8	4	8
Credit Rating Agencies	5	–	35
BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) (Wabb BES)	–	35	–
Het onderhouden van effectenafwikkelsystemen	50	–	–
Totaal specifieke verrichtingen	**3.189**	**3.290**	**3.112**
Voorbereiden van wet- en regelgeving, consumentenvoorlichting en overig niet toezicht	3.702	2.559	2.760
Totaal overheidsbijdragen	**28.691**	**27.957**	**30.872**

De overheidsbijdrage dekt onder meer de lasten van repressieve handhaving, dat wil zeggen de toezichtlasten die de AFM maakt wanneer zij een redelijk vermoeden heeft van een strafbaar feit of het overtreden van een bestuurlijk gestelde norm. Ten opzichte van 2010 zijn de lasten voor repressieve handhaving gedaald met € 1,5 miljoen tot een bedrag van € 18,4 miljoen in 2011.

Ook draagt de overheid de lasten van een aantal toezichttaken ongeacht of deze lasten repressief zijn. Dit betreft de lasten van het toezicht op marktmanipulatie, het toezicht op publicisten, het toezicht op de handel met voorwetenschap, het toezicht op het onderhouden van effectenafwikkelsystemen, het toezicht op de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme, het toezicht op het onderhouden van een betalingsafwikkelsysteem, het toezicht op credit rating agencies, het toezicht op de naleving van de Wet handhaving consumentenbescherming, het toezicht op BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) en een deel van de lasten van het toezicht op emissies. Daarnaast vergoedt de overheid de lasten die de AFM maakt voor de voorbereiding van wet- en regelgeving en voor een aantal andere activiteiten waarvoor onvoldoende wettelijke basis bestaat om deze in de heffingsgrondslag te betrekken.

In de overheidsbijdrage 2011 is een extra bijdrage van € 0,1 miljoen opgenomen die betrekking heeft op de dekking van tekorten uit 2008, 2009 en 2010 van de categorie Auditorganisaties derde landen.

In verband met de uitspraken van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) van 25 november 2010 en 6 december 2010 voor de categorie aanbieders van beleggingsobjecten heeft de minister van Financiën bij de instemming met de AFM jaarrekening 2010 besloten om het te verrekenen tekort uit 2010 van de categorie 'aanbieders van beleggingsobjecten' niet in de tariefberekening 2011 te betrekken (zie tevens de toelichting onder punt a). Dit bedrag is opgenomen in de overheidsbijdrage. De uitspraken hebben daarnaast geleid tot crediteringen van oude heffingen, een vrijval van de voorziening voor de mogelijke oninbaarheid van vorderingen en een lagere vaststelling van de tarieven 2011. De gevolgen hiervan zijn in de overheidsbijdrage verwerkt. Het totale effect van de uitspraken op de overheidsbijdrage 2011 bedraagt € 0,4 miljoen.

De toelichting op overige grote afwijkingen in de overheidsbijdrage per toezichtcategorie maakt deel uit van de toelichting op de exploitatieverschillen die is terug te vinden bij punt k.

c. OVERIGE OPBRENGSTEN

	2011	begroting 2011	2010
Verkoop www.geldwaardering.nl	–	–	500
Incidentele overige overheidsopdrachten	–	–	8
Huuropbrengsten	633	731	329
Doorbelaste servicelasten	154	–	69
Detacheringen	218	–	163
Overige	253	263	164
Totaal overige opbrengsten	**1.258**	**994**	**1.233**

De huuropbrengst heeft betrekking op de onderverhuur van een deel van het kantoorpand. De 5e verdieping van het door de AFM gehuurde kantoorpand wordt sinds 1 maart 2010 onderverhuurd. Vanaf 1 januari 2011 wordt tevens een gedeelte van de 4e verdieping van het kantoorpand onderverhuurd. De doorbelaste servicelasten aan de huurder zijn begroot onder 'huuropbrengsten' maar zijn verantwoord onder 'doorbelaste servicelasten', dit verklaart de verschuiving van opbrengsten ten opzichte van de begroting.

Onder 'overige' worden onder meer opbrengsten verantwoord die betrekking hebben op werkzaamheden die de AFM verricht voor De Nederlandsche Bank in het kader van het opleggen van heffingen voor het prudentieel toezicht.

d. GEACTIVEERDE LASTEN

De geactiveerde lasten ontwikkelde software betreffen geactiveerde uren die door AFM-personeel zijn besteed aan in eigen beheer ontwikkelde software. Er zijn in 2011 minder lasten geactiveerd dan begroot. Dit hangt samen met het uitstel van een (deel)project voor een systeem ter ondersteuning van het primaire proces. Een deel van de functionaliteit wordt later ontwikkeld dan begroot.

e. PERSONEELSLASTEN

De personeelslasten zijn als volgt te specificeren:

	2011	begroting 2011	2010
Salarissen	35.423	38.747	34.690
Sociale lasten	4.055	4.171	3.753
Pensioenlasten*	13.446	7.518	10.640
Inhuur tijdelijke arbeidskrachten	1.995	1.109	2.858
Overige personeelslasten	3.789	4.201	3.645
Totaal personeelslasten	**58.708**	**55.746**	**55.587**

De lagere dan begrote realisatie van de salarislasten en sociale lasten ad € 3,4 miljoen wordt enerzijds verklaard door een lagere personele bezetting en anderzijds door lagere gemiddelde salarislasten. Dit wordt onder meer veroorzaakt doordat de collectieve salarisverhoging (inflatiecorrectie) per 1 juli lager is uitgevallen dan begroot. De lagere vaste personele bezetting is deels gecompenseerd door extra inhuur van tijdelijke arbeidskrachten.

De overige personeelslasten zijn € 0,4 miljoen lager doordat de lasten voor opleidingen en de reis- en verblijflasten van gedetacheerden lager zijn dan begroot.

De personeelslasten zijn in 2011 ten opzichte van 2010 € 3,1 miljoen hoger. Dit is grotendeels het gevolg van hogere pensioenlasten. De gemiddelde personele bezetting inclusief uitzendkrachten is toegenomen van 495 in 2010 naar 500 in 2011. Hierbinnen heeft een verschuiving plaats gevonden van tijdelijke inhuur naar vaste personele bezetting. De gemiddelde salarislasten per medewerker zijn ten opzichte van 2010 ongeveer gelijk gebleven.

* De pensioenlasten worden hierna toegelicht bij de tabel 'specificatie van de pensioenlasten'.

De verdeling van het gemiddeld aantal werknemers in dienst op fte-basis naar organisatie-indeling is als volgt:

	2011	begroting 2011	2010
Financiële Dienstverlening	186	187	183
Kapitaalmarkten	90	101	85
Directe Toezichtondersteuning	98	96	91
Bedrijfsvoering	109	120	115
Totaal gemiddeld aantal werknemers op fte-basis	**483**	**504**	**474**

SPECIFICATIE VAN DE PENSIOENLASTEN

	2011	begroting 2011	2010
Pensioenpremie pensioenfonds	7.151	7.396	5.637
Dotatie pensioenvoorziening	6.253	87	4.957
Pensioenpremie toegezegde bijdrageregeling	43	35	46
Totaal pensioenlasten	**13.446**	**7.518**	**10.640**

De hogere dan begrote pensioenlasten worden veroorzaakt door een niet begrote dotatie aan de pensioenvoorziening. Deze dotatie bestaat uit een voorgenomen extra storting van € 6,0 miljoen, de verwerking van actuariële resultaten en oprenting. Voor een nadere toelichting hierop wordt verwezen naar de toelichting bij de pensioenvoorziening. De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling zijn beschreven bij de waarderingsgrondslagen voor de balans onder het kopje voorzieningen.
De stijging van de pensioenlasten ten opzichte van 2010 wordt veroorzaakt door een hogere dotatie en een hogere pensioenpremie. De totale pensioenpremie is, ondanks een hogere eigen bijdrage van het personeel, gestegen als gevolg van een lagere rekenrente en een stijging van het gemiddeld aantal fte.

Zowel in 2011 als in 2010 had de AFM voor één personeelslid een afzonderlijke pensioenregeling op basis van een toegezegde bijdrageregeling.

BEZOLDIGING BESTUUR EN RAAD VAN TOEZICHT EN ENKELE ANDERE FUNCTIONARISSEN (BEDRAGEN IN EURO'S)

De AFM is als zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) uit hoofde van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (Wopt) verplicht de bezoldigingen van bestuurders en van enkele andere functionarissen te rapporteren. Overeenkomstig de diverse toezichtwetten richt de AFM haar jaarrekening zoveel mogelijk met overeenkomstige toepassing van BW 2:9 in. Daarom kiest de AFM er voor om naast de WOPT-tabel ook het bezoldigingsoverzicht zoals genoemd in BW 2:9 in haar jaarrekening op te nemen. Artikel 2:383c lid 1 schrijft een rapportage van de bestuursbezoldigingen voor welke afwijkt van de Wopt tabel. Ten behoeve van optimale transparantie heeft de AFM twee afzonderlijke tabellen in de jaarrekening opgenomen.

De rapportage uit hoofde van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (Wopt) is als volgt:

2011					
	dagen in dienst	belastbaar loon	pensioenpremie	vergoeding lidmaatschap commissies	totaal
Bestuur en directeuren (=managementgroep)					
R. Gerritse	245	195.694	110.528	–	306.222
Th. F. Kockelkoren	365	287.596	42.866	–	330.462
R.H. Maatman	365	265.317	115.836	–	381.153
J.F. Hoogervorst	120	130.600	42.841	–	173.441
H.W.O.L.M. Korte	365	216.244	107.642	–	323.886
G.J. Everts	107	63.418	14.579	6.667	84.664
S.J. Maijoor	89	57.138	17.105	–	74.243
Overige functionarissen					
Hoofd	365	163.899	49.623	–	213.522
Hoofd	365	114.795	55.933	–	170.728
Senior medewerker / CESR-Secretaris	365	134.997	53.023	–	188.020

2010					
	dagen in dienst	belastbaar loon	pensioenpremie	vergoeding lidmaatschap commissies	totaal
Bestuur en directeuren (=managementgroep)					
R. Gerritse	–	–	–	–	–
Th. F. Kockelkoren	365	282.330	46.306	–	328.636
R.H. Maatman	365	267.408	90.122	–	357.530
J.F. Hoogervorst	365	297.738	114.442	–	412.180
H.W.O.L.M. Korte	365	225.160	80.944	–	306.104
G.J. Everts	–	–	–	10.000	10.000
S.J. Maijoor	365	230.914	58.556	–	289.470
Overige functionarissen					
Hoofd	365	159.826	38.006	–	197.832
Hoofd	365	151.481	58.325	–	209.806
Senior medewerker / CESR-Secretaris	365	156.414	40.057	–	196.471

De beloning van de bestuurders en van enkele andere functionarissen van de AFM bedraagt meer dan het gemiddelde belastbare loon van de ministers zoals jaarlijks wordt vastgesteld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Voor 2011 is het Wopt normbedrag inclusief pensioenpremie vastgesteld op € 193.000 zoals gepubliceerd in de Staatscourant nr. 2462 van 9 februari 2012. Deze hogere beloning hangt samen met het feit dat de toezichthoudende taken van de AFM een specialistisch karakter hebben. De AFM concurreert daardoor bij het aantrekken van medewerkers met de financiële sector. De AFM zoekt deskundige en ervaren medewerkers en bestuurders met een achtergrond als (register)accountant, specialist in financieel recht, financieel analist, effectenspecialist en dergelijke, en met werkervaring bij grote accountantskantoren, advocatenkantoren of financiële instellingen. De beloningen dienen dan ook in een redelijke verhouding te staan tot arbeidsvoorwaarden voor dergelijke functies. Voor de beloningen van de bestuurders geldt dat deze, na te zijn vastgesteld door de Raad van Toezicht, de instemming behoeven van de minister van Financiën. De minister heeft voor het laatst in zijn brief van 16 mei 2011 aan de Tweede Kamer het beloningsbeleid t.a.v. de bestuurders van de AFM uiteengezet. Voor de bestuurders is tevens de brief van de minister van 8 juni 2007 aan de Tweede Kamer relevant.
De heer Everts is in dienst getreden per 16 september 2011 en is vermeld in de tabel, omdat zijn bezoldiging op jaarbasis hoger was dan de norm. De heer Everts was tot 31 augustus 2011 lid van de Commissie Financiële Verslaggeving van de AFM. In het belastbaar loon van de Senior medewerker/CESR-Secretaris zijn tot 1 juli 2010 verstrekte vergoedingen voor hogere verblijfkosten in het buitenland inbegrepen. De senior medewerker heeft per die datum de functie van CESR-secretaris beëindigd.
De berekening van de pensioenpremie vindt op individuele basis plaats (en dus niet, zoals bij veel andere pensioenfondsen gebruikelijk is, op basis van een doorsneepremie). Door de berekening op individuele basis ontstaan, bij gelijke salarissen, verschillen tussen de premiebedragen afhankelijk van leeftijd en eerder in het pensioenfonds opgebouwde rechten. Voor oudere werknemers zijn de zo berekende premies hoog, voor jongeren laag, terwijl dit bij een doorsneepremie voor beiden gemiddeld zou zijn. Zo zou bij een doorsneepremiebenadering de pensioenpremie voor de AFM ten behoeve van de heer Gerritse pro-rata zijn dienstverband in 2011 circa € 52.300 bedragen.

De Wopt en BW 2 Titel 9 hanteren verschillende uitgangspunten voor de rapportage waardoor de in de tabel opgenomen bedragen verschillen. De verschillen tussen beide bezoldigingstabellen worden hoofdzakelijk verklaard doordat in de BW2 tabel eveneens rekening wordt gehouden met: (1) sociale premies die voor rekening van de werkgever komen, (2) mutaties in de pensioenvoorziening, de jubileavoorziening en de voorziening voor pensioengratificaties. Bij de pensioenvoorziening is eveneens rekening gehouden met de individuele toerekening van de collectieve extra dotatie in de boekhoudkundige pensioenvoorziening die in 2011 (respectievelijk 2010) binnen de AFM heeft plaatsgevonden (zie dotatie in verloop voorzieningen bij punt o. voorzieningen). Mutaties in voornoemde voorzieningen leiden niet altijd tot daadwerkelijke betalingen. Wanneer er op termijn geen daadwerkelijke betalingen plaatsvinden zal dit leiden tot een vrijval van de voorzieningen. Deze vrijval leidt tot negatieve lasten in de staat van baten en lasten en een overeenkomstige verwerking in de BW2 tabel.
Het volgende bezoldigingsoverzicht (BW2) heeft alleen betrekking op de managementgroepleden en is conform artikel 2:383c lid 1 van het Burgerlijk Wetboek gebaseerd op het 'laststelsel'; de vermelde bezoldigingen sluiten aan met de staat van baten en lasten.

	2011			
	dagen in dienst	salaris, werkgevers-lasten en overige vergoedingen	pensioenlasten en overige beloningen betaalbaar op termijn	totaal
Bestuur en directeuren (=managementgroep)				
R. Gerritse	245	207.436	135.366	342.802
Th. F. Kockelkoren	365	296.862	45.999	342.861
R.H. Maatman	365	283.623	152.628	436.251
J.F. Hoogervorst	120	136.447	47.584	184.031
H.W.O.L.M. Korte	365	228.351	135.837	364.188
G.J. Everts	107	74.707	23.829	98.536
S.J. Maijoor	89	62.104	14.543	76.647

	2010			
	dagen in dienst	salaris, werkgevers-lasten en overige vergoedingen	pensioenlasten en overige beloningen betaalbaar op termijn	totaal
Bestuur en directeuren (=managementgroep)				
R. Gerritse	–	–	–	–
Th. F. Kockelkoren	365	291.486	50.319	341.805
R.H. Maatman	365	282.682	123.241	405.923
J.F. Hoogervorst	365	310.756	150.471	461.227
H.W.O.L.M. Korte	365	227.972	106.250	334.222
G.J. Everts	–	10.000	–	10.000
S.J. Maijoor	365	242.276	85.411	327.687

Aan bestuursleden en directeuren hebben in 2010 en in 2011 geen uitkeringen met betrekking tot bonussen en of het beëindigen van een dienstverband plaatsgevonden.

	2011		2010	
	vaste jaarlijkse vergoeding	vergoeding lidmaatschap commissies	vaste jaarlijkse vergoeding	vergoeding lidmaatschap commissies
Raad van Toezicht				
G.A. Möller	30.000	–	30.000	–
Mw. D.C.C. van Everdingen	25.000	–	25.000	–
J.S.T. Tiemstra	25.000	10.115	25.000	11.900
Mw. H.M. Prast (vanaf 15 september 2010)	25.000	–	7.292	–
B.J.H.S. Feilzer (vanaf 1 februari 2011)	22.917	–	–	–
F.M.J. Böttcher (tot 15 september 2010)	–	–	17.708	–
Totaal	**127.917**	**10.115**	**105.000**	**11.900**

De minister van Financiën stelt de bezoldiging van de leden van de Raad van Toezicht vast op voorstel van de Raad van Toezicht. De heer Tiemstra is tevens lid van de Commissie Financiële Verslaggeving van de AFM.

f. AFSCHRIJVINGEN VASTE ACTIVA

	2011	begroting 2011	2010
Afschrijvingslasten nieuwe taken	2.405	2.408	5.052
Afschrijvingslasten ontwikkelde software	1.564	289	176
Totaal afschrijvingslasten immateriële vaste activa	3.969	2.697	5.228
Verbouwingen	347	403	253
Inventaris	593	608	618
Computerapparatuur & software	1.445	3.343	2.175
Totaal afschrijvingslasten materiële vaste activa	2.386	4.354	3.046
Totaal afschrijvingslasten vaste activa	**6.355**	**7.051**	**8.274**

De afschrijvingslasten op immateriële vaste activa zijn € 1,3 miljoen hoger dan begroot als gevolg van hogere afschrijvingslasten van ontwikkelde software. De afschrijvingslasten op nieuwe taken zijn conform de begroting en zijn € 2,6 miljoen lager dan in 2010. Dit wordt veroorzaakt doordat de voorbereidingskosten bij een groot aantal toezichtcategorieën eind 2010 volledig zijn afgeschreven.

Als gevolg van het uitstel van een (deel)project voor een systeem ter ondersteuning van het primaire proces is een deel van de investeringen voor intern ontwikkelde software in 2011 komen te vervallen. Hierdoor schuift een deel van de afschrijvingslasten door naar latere jaren. Anderzijds heeft er een verschuiving van materiële vaste activa naar immateriële vaste activa plaatsgevonden. Een deel van de afschrijvingslasten die onder computerapparatuur en software begroot zijn, worden nu in de afschrijvingslasten van ontwikkelde software verantwoord.

Op het moment van deze herclassificatie was de begroting 2011 reeds goedgekeurd waardoor dit niet in de begroting is verwerkt. Als gevolg van de herclassificatie zijn de afschrijvingslasten voor ontwikkelde software in 2011 hoger dan begroot.

De realisatie van de afschrijvingen op materiële vaste activa komen € 2,0 miljoen lager uit dan begroot.
De lagere realisatie heeft grotendeels te maken met lagere afschrijvingslasten voor computerapparatuur en software. Deze blijven € 1,9 miljoen achter bij de begroting. Dit heeft deels te maken met de eerdergenoemde herclassificatie. Daarnaast is in 2011 minder in eigen beheer ontwikkelde software in gebruik genomen dan begroot, waardoor de afschrijvingen achter blijven bij de begroting. De afschrijvingslasten op materiële vaste activa komen daarmee ten opzichte van 2010 € 0,7 miljoen lager uit.

g. OVERIGE BEDRIJFSLASTEN

	2011	begroting 2011	2010
Huisvestingslasten	5.344	5.413	5.512
Advieslasten	3.191	3.727	3.879
Informatiseringslasten	4.225	2.770	5.825
Algemene lasten	2.431	6.062	4.637
Totaal overige bedrijfslasten	**15.191**	**17.973**	**19.853**

De overige bedrijfslasten bedragen € 15,2 miljoen en zijn € 2,8 miljoen lager dan begroot. Zowel de advieslasten (€ - 0,5 miljoen) als de algemene lasten (€ -3,6 miljoen) zijn lager. De advieslasten zijn lager dan begroot doordat AFM-breed minder advies is ingehuurd, onder meer doordat er minder Wft-curatoren als toezichtmaatregel zijn ingezet dan verwacht.
Binnen de algemene lasten is er sprake van een lagere realisatie van € 2,3 miljoen door een vrijval van de voorziening voor mogelijke oninbaarheid van vorderingen. Dit wordt veroorzaakt door verbeterd betaalgedrag en een vrijval als gevolg van de uitspraken van het College van Beroep voor het bedrijfsleven in 2010 ten aanzien van de categorie aanbieders van beleggingsobjecten. Naar aanleiding van deze uitspraken is een aantal vorderingen deels gecrediteerd.
Daarnaast is de begrote post die verband houdt met onvoorziene lasten (€ 1,5 miljoen) aangewend binnen een andere lastencategorie.
De informatiseringlasten zijn € 1,5 miljoen hoger dan begroot door een sterke nadruk op de automatisering van processen en de daarmee gepaard gaande hogere lasten voor hard- en softwareonderhoud (€ 1,3 miljoen) mede als gevolg van tijdelijke beheerlasten voor het in productie nemen van afgeronde ict-projecten en onvoorziene niet activeerbare projectlasten.

In 2010 bedroegen de overige bedrijfslasten € 19,9 miljoen. In 2011 kwamen deze lasten € 4,7 miljoen lager uit.

LASTEN CERTIFICEREND ACCOUNTANT

De lasten van de controle door de certificerend accountant zijn opgenomen onder de algemene lasten. De onderverdeling van deze lasten naar soort vergoeding is als volgt:

	2011	begroting 2011	2010
Honoraria voor de controle van de jaarrekening	228	185	160
Honoraria voor andere niet-controlediensten	21	–	18
Totaal lasten certificerend accountant	**249**	**185**	**178**

De honoraria voor andere niet-controlediensten bestaan uit:

- de lasten van het regulier jaarlijks onderzoek naar de declaraties van de leden van de managementgroep;
- de lasten van een review door het Ministerie van Financiën op de controledossiers van de certificerende accountant.

De realisatie van de lasten van de certificerende accountant ten opzichte van 2010 is voornamelijk gestegen als gevolg van een EDP-audit op het eind 2010 in gebruik genomen toezicht ondersteunend systeem.

h. FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	2011	begroting 2011	2010
Interestlasten	253	242	97
Interestbaten	243	60	117
Totaal financiële baten en lasten	**10**	**182**	**–20**

De financiële baten en lasten zijn € 0,2 miljoen lager dan begroot als gevolg van hogere interestbaten. De voornaamste reden is de lagere dan begrote kredietbehoefte. In februari 2011 is voor € 12,5 miljoen aan vastrentende kredieten afgesloten bij het Ministerie van Financiën om fluctuaties in de jaarlijkse rentelasten te beperken. In het laatste kwartaal is een deel hiervan op een termijndeposito gezet vanwege een creditsaldo op de rekening-courant.
De lagere kredietbehoefte heeft tevens geleid tot lagere interestlasten, maar dit effect wordt volledig gecompenseerd door de te betalen wettelijke rente op grote crediteringen van oude heffingen van een aantal aanbieders van beleggingsobjecten.

LASTEN PER TOEZICHTCATEGORIE

In onderstaande tabel worden de gerealiseerde lasten, begrote lasten en de lasten voorgaand boekjaar per toezichtcategorie weergegeven.

	2011	begroting 2011	2010
Doorlopend toezicht op:			
Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	6.024	5.636	6.262
Het aanbieden van beleggingsobjecten	118	1.137	2.119
Het aanbieden van krediet	1.976	1.859	1.952
Het aanbieden van levensverzekeringen	5.070	2.850	3.832
Het uitvoeren van collectieve pensioenregelingen (Wft)	46	48	107
Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	4.937	4.629	4.476
Het aanbieden van schadeverzekeringen	1.272	988	601
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek	5.478	5.674	5.940
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek	236	284	349
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF	52	63	58
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders	52	50	75
Het optreden als clearinginstelling	–	104	1
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten	5.587	4.879	3.983
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten	1.429	1.866	1.707
Het verlenen van accountantsdiensten - auditorganisaties derde landen	5	1	10
Het adviseren en bemiddelen	13.933	16.028	17.743
Het uitgeven van effecten - financiële verslaggeving	3.781	4.324	4.066
Het uitgeven van effecten - deponeren van financiële verslaggeving	497	376	336
Het uitgeven van effecten - KGI	802	883	722
Het uitgeven van effecten - klikplicht	105	121	118
Het uitgeven van effecten - marktmanipulatie	3.255	2.795	3.034
Het uitgeven van effecten - publicisten	108	188	144
Het uitgeven van effecten - voorwetenschap	3.318	3.021	3.110
Het uitgeven van effecten - insider-meldingsregelingen	120	213	136
Het uitgeven van effecten - melding zeggenschap	392	614	488
Marktexploitanten	1.035	1.011	777
Het onderhouden van effectenafwikkelsystemen	335	497	297
Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft)	88	122	72
Het bemiddelen in opvorderbare gelden	25	28	7
Het onderhouden van een betalingsafwikkelsysteem	–	10	–
Credit Rating Agencies	280	342	302
Pensioenuitvoerders - pensioenfondsen (Pw en Wvb)	1.841	2.201	1.999
Pensioenuitvoerders - verzekeraars (Pw en Wvb)	1.045	1.410	945
Wet handhaving consumentenbescherming	1.296	1.228	1.267
BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) (Wabb BES)	68	318	20
Totale lasten doorlopend toezicht	**64.608**	**65.796**	**67.053**

	2011	begroting 2011	2010
Specifieke verrichtingen voor:			
Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	2	–	–
Het aanbieden van beleggingsobjecten	53	105	145
Het aanbieden van krediet	68	47	11
Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	343	612	460
Het aanbieden van schadeverzekeringen	20	–	–
Het aanbieden van levensverzekeringen	5	–	–
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek	378	427	387
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek	40	26	16
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF	15	95	59
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders	110	69	86
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - vrijgestelden	19	26	27
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten	19	–	25
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten	316	420	539
Het verlenen van accountantsdiensten - auditorganisaties derde landen	12	26	38
Het adviseren en bemiddelen	1.696	1.885	1.704
Het uitgeven van effecten - emissies	4.111	4.160	3.767
Het uitgeven van effecten - openbare biedingen	425	750	518
Marktexploitanten	80	50	29
Het onderhouden van effectenafwikkelsystemen	50	23	–
Credit Rating Agencies	5	57	35
BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) (Wabb BES)	–	35	–
Totale lasten specifieke verrichtingen	**7.766**	**8.814**	**7.846**
Totale lasten van alle toezichtcategorieën	**72.373**	**74.610**	**74.899**
Afschrijvingslasten nieuwe taken	2.405	2.408	5.052
Geactiveerde lasten ontwikkelde software	243	380	40
Voorbereiden van wet- en regelgeving, consumentenvoorlichting en overig niet toezicht	5.242	3.553	3.702
Som der lasten	**80.264**	**80.952**	**83.694**

TOELICHTING OP DE LASTEN PER TOEZICHTCATEGORIE

Het uitgangspunt voor de bekostigingssystematiek van de AFM is dat min of meer homogene groepen onder toezichtstaande instellingen alleen betalen voor het toezicht op de instellingen binnen die groep. Kruissubsidiëring tussen verschillende groepen wordt vermeden. De toerekening van de lasten aan toezichtcategorieën vindt plaats in de procentuele verhouding van het aantal directe toezichturen per toezichtcategorie. Directe toezichturen zijn gedefinieerd als uren voortkomend uit de voorbereiding op of uitvoering van toezicht dat direct toerekenbaar is aan een of meer toezichtcategorieën. Een aantal lastencomponenten wordt niet via de directe uren aan de toezichtcategorieën toegerekend, maar rechtstreeks. Hieronder vallen:

(1) De dotatie aan de voorziening voor de oninbaarheid van vorderingen;
(2) De rentelasten die samenhangen met de financiering van de geactiveerde voorbereidingskosten;
(3) De lasten die voortvloeien uit contracten boven de € 100.000,- worden rechtstreeks aan de toezichtcategorie(ën) doorberekend waarop ze betrekking hebben. Hierbij geldt onder meer dat zowel de totale lasten van het contract als het gedeelte dat aan een bepaalde toezichtcategorie wordt toegerekend minimaal € 100.000,- bedraagt;
(4) De lasten waarvoor onvoldoende wettelijke basis bestaat om deze in de heffingsgrondslag te betrekken. Deze lasten worden geheel toegerekend aan de daarvoor bedoelde toezichtcategorie "Voorbereiden van wet- en regelgeving, consumentenvoorlichting en overig niet toezicht";
(5) De afschrijving op geactiveerde voorbereidingskosten. Deze lastencomponent is niet in onderliggende lasten per toezichtcategorie opgenomen, maar wordt apart vermeld.

De begrote lasten per toezichtcategorie zijn gebaseerd op de begrote totale lasten van de AFM en de begrote directe toezichturen per toezichtcategorie. De gerealiseerde lasten per toezichtcategorie kunnen afwijken van de begroting als gevolg van een tweetal factoren: (1) een verschil tussen begroting en realisatie van de totale lasten van de AFM en (2) een verschil tussen begroting en realisatie van de procentuele verhouding in het aantal directe toezichturen per toezichtcategorie.

Er zit verschil tussen de begroting en de realisatie voor wat betreft de urenverdeling per toezichtcategorie. Dit is logisch omdat de begroting een inschatting betreft. Tijdens het begrotingsjaar past de AFM haar toezichtinspanning aan de ontwikkelingen in de markt aan. Zij reageert op incidenten en speelt in op trends die de aandacht van de toezichthouder vergen. De dynamiek van de markt maakt dat de toezichtinspanning per toezichtcategorie hierdoor afwijkt van wat bij de opstelling van de begroting voorzien was. Met de hierdoor optredende afwijkingen in de lasten per toezichtcategorie is daarom expliciet rekening gehouden in de bekostigingssystematiek van de AFM; de verschillen tussen de begrote en gerealiseerde lasten per toezichtcategorie in een jaar worden in het opvolgende jaar in de heffingen verrekend. Aanmerkelijke verschillen met de begroting die ontstaan tijdens de begrotingsuitvoering worden volgens afspraak gedurende het jaar gemeld aan de ministers van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en aan het Adviserend panel van vertegenwoordigende organisaties.

De toelichting op de afwijkingen in de lasten per toezichtcategorie maakt onderdeel uit van de toelichting bij punt k, tabel bestemming van het exploitatiesaldo en de te verrekenen bedragen in de heffingen 2012.

TOELICHTING OP DE BALANS

(bedragen in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven)

Algemeen

Het balanstotaal is ten opzichte van 31 december 2010 met € 12 miljoen toegenomen. De belangrijkste oorzaken daarvan zijn de volgende:

- Een toename van de voorzieningen met € 5,3 miljoen voornamelijk als gevolg van een dotatie aan de pensioenvoorziening van € 6 miljoen;
- Een afname van de kortlopende schulden met € 5,8 miljoen;
- Het aangaan van langlopende leningen met vaste rentepercentages gedurende de hele looptijd voor totaal € 12,5 miljoen bij het Ministerie van Financiën. Voor een verdere toelichting zie het overzicht hierna.

De financiële verhouding tussen de AFM en het Ministerie van Financiën ziet per saldo er als volgt uit:

		2011	2010
Rekening-courant Ministerie van Financiën	Zie punt n. Liquide middelen	10.224	–
Termijndeposito Ministerie van Financiën	Zie punt n. Liquide middelen	7.000	–
Rekening-courant trekkingsrecht Ministerie van Financiën	Zie punt n. Liquide middelen	1.026	1.026
Kredietfaciliteit Ministerie van Financiën	Zie punt q. Opgenomen kredietfaciliteit Ministerie van Financiën	–	–4.962
Langlopende leningen Ministerie van Financiën	Zie punt p. Langlopende leningen	–12.500	–
Nog te ontvangen overheidsbijdrage Ministerie van Financiën		363	2.177
		6.113	**–1.759**

i. IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Dit betreft de geactiveerde lasten van nieuwe toezichttaken en de geactiveerde lasten van de door de AFM ontwikkelde of aangeschafte maatwerksoftware.

Het verloop is als volgt:

	2011	2010
Stand per 1 januari	4.161	8.116
Herclassificatie	1.068	840
Investeringen	1.495	433
Afschrijvingen	–3.969	–5.228
Stand per 31 december	**2.756**	**4.161**
Uitlopende geheel afgeschreven immateriële vaste activa		
Aanschafwaarde	–17.061	–17.514
Afschrijvingen	17.061	17.514
Cumulatieve aanschafwaarde	4.720	19.218
Cumulatieve afschrijvingen	–1.965	–15.057
Boekwaarde per 31 december	**2.756**	**4.161**

De specificatie hiervan, met voor de voorbereidingskosten een verbijzondering naar toezichtcategorie, luidt als volgt:

	stand per 31 december 2010	herclassificatie	investeringen	afschrijving	stand per 31 december 2011
Het optreden als clearinginstelling	45	–	–	–45	–
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten	781	–	–	–781	–
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten	335	–	–	–335	–
Het uitgeven van effecten - financiële verslaggeving	1.199	–	–	–1.199	–
Pensioenuitvoerders - pensioenfondsen (Pw en Wvb)	43	–	–	–43	–
Pensioenuitvoerders - verzekeraars (Pw en Wvb)	2	–	–	–2	–
Totaal voorbereidingskosten	**2.405**	**–**	**–**	**–2.405**	**–**
Applicaties voor het opleggen van heffingen	191	–	–	–118	73
Toezicht ondersteunende applicatie	1.565	–	1.175	–722	2.018
Overige maatwerk software	–	1.068	321	–724	664
Totaal ontwikkelde software	**1.756**	**1.068**	**1.495**	**–1.564**	**2.756**
Totaal immateriële vaste activa	**4.161**	**1.068**	**1.495**	**–3.969**	**2.756**

De uitlopende geheel afgeschreven immateriële vaste activa betreffen geactiveerde voorbereidingskosten die in de afschrijvingsperiode conform de bekostigingssystematiek in de tarieven van de heffingen zijn verwerkt.

Vanaf 1 januari 2011 worden investeringen in software die specifiek voor de AFM is ontwikkeld en geen betrekking hebben op de toezicht ondersteunende applicatie, onder "overige maatwerk software" verantwoord.
De herclassificatie betreft een verschuiving van "overige maatwerk software" van materiële vaste activa naar de immateriële vaste activa. Deze verschuiving heeft betrekking op investeringen die voor 1 januari van dit boekjaar hebben plaatsgevonden en onder de materiële vaste activa werden verantwoord.

De investering in de 'toezicht ondersteunende applicatie' ad € 1,2 miljoen bestaat voornamelijk uit bestede uren van ingehuurde krachten en voor een klein deel uit geactiveerde uren die door AFM-personeel aan de ontwikkeling van de applicatie zijn besteed (zie punt d 'geactiveerde lasten').

Voor de in de balans opgenomen immateriële vaste activa (ontwikkelingslasten), dient krachtens het Burgerlijk Wetboek Boek 2 ter grootte van de boekwaarde een wettelijke reserve te worden aangehouden. Het is de AFM echter niet toegestaan om eigen vermogen aan te houden. Om deze reden hebben wij geen wettelijke reserve gevormd.

Het Ministerie van Financiën heeft een overheidsgarantie gegeven om het risico af te dekken dat de vorderingen uit hoofde van de geactiveerde voorbereidingskosten oninbaar zijn. De overheidsgarantie is verstrekt tot een maximum van € 2,4 miljoen.

j. MATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop is als volgt:

	2011	2010
Stand per 1 januari	7.569	8.376
Herclassificatie	–1.068	–840
Investeringen	1.425	3.151
Afschrijvingen	–2.386	–3.046
Desinvesteringen	–34	–72
Stand per 31 december	**5.504**	**7.569**
Cumulatieve aanschafwaarde	31.398	31.076
Cumulatieve afschrijvingen	–25.893	–23.507
Boekwaarde per 31 december	**5.504**	**7.569**

De specificatie luidt als volgt:

	stand per 31 december 2010	herclassificatie	investeringen	afschrijving	desinves-teringen	stand per 31 december 2011
Verbouwingen	2.486	–	374	–347	–	2.513
Inventaris	1.258	–	45	–593	–	710
Computerapparatuur & software	3.824	–1.068	1.006	–1.445	–34	2.281
Totaal materiële vaste activa	**7.569**	**–1.068**	**1.425**	**–2.386**	**–34**	**5.504**

De herclassificatie betreft een verschuiving van geactiveerde overige maatwerk software van materiële vaste activa naar de immateriële vaste activa.

k. TE VERREKENEN EXPLOITATIESALDI

Hierna is per toezichtcategorie een toelichting opgenomen op de exploitatiesaldi en de te verrekenen bedragen 2012. Indien de lasten voor een toezichtcategorie geheel door de overheid worden vergoed, worden deze direct verwerkt in de overheidsbijdrage van dat jaar waardoor er geen exploitatiesaldo ontstaat. In dat geval wordt een toelichting gegeven op de afwijking van de lasten. Exploitatieverschillen die ontstaan bij de specifieke verrichtingen worden conform de wettelijke bepalingen daaromtrent verrekend in het doorlopend toezicht. Een in het volgende jaar te verrekenen bedrag kan onder meer het gevolg zijn van afwijkingen ten opzichte van de begrote lasten, de begrote overheidsbijdrage of de begrote heffingsopbrengst. In de 'Toelichting op te verrekenen bedragen in 2012' wordt ingegaan op de voornaamste oorzaken.

Op grond van het te verrekenen bedrag uit 2010 in 2011 (kolom A) was er in 2011 een exploitatieoverschot te verwachten van € 0,7 miljoen, maar met name als gevolg van lagere heffingsopbrengsten is een exploitatietekort gerealiseerd van € 0,9 miljoen (kolom G). Dit heeft, samen met enkele balansmutaties (kolom H), geleid tot een in 2012 na te heffen bedrag van € 2,6 miljoen (kolom I).

BESTEMMING VAN HET EXPLOITATIESALDO EN DE TE VERREKENEN BEDRAGEN IN DE HEFFINGEN 2012	Uit 2010	Exploitatie 2011						Balansmutaties 31-12-2011		Toelichting
	A	B	C	D	E (=B+C-D)	F	G (=E+F)	H	I (=A+G+H)	
(DT staat voor doorlopend toezicht en SV staat voor specifieke verrichtingen)	te verrekenen uit 2010 in 2011	lasten 2011 na activering uren software-ontwikkeling	afschrijving 2011 nieuwe taken	opbrengsten 2011 exclusief geactiveerde uren software-ontwikkeling	exploitatie-saldo 2011	verrekening sv in dt	exploitatie-saldo 2011 na verrekening sv in dt	van/naar balans 2012/2016	te verrekenen in 2012	
DT Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	1.086	6.024	–	6.482	–458	–2	–460	–	626	*(1)*
SV Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	–	2	–	4	–2	2	–	–	–	
DT Het aanbieden van beleggingsobjecten	374	118	–	420	–302	–13	–315	–	59	*(2)*
SV Het aanbieden van beleggingsobjecten	–	53	–	66	–13	13	–	–	–	
DT Het aanbieden van krediet	–320	1.976	–	1.716	260	–70	190	–	–130	*(3)*
SV Het aanbieden van krediet	–	68	–	138	–70	70	–	–	–	
DT Het aanbieden van levensverzekeringen	1.172	5.070	–	3.359	1.711	2	1.713	–	2.885	*(4)*
SV Het aanbieden van levensverzekeringen	–	5	–	2	2	–2	–	–	–	
DT Het uitvoeren van collectieve pensioenregelingen	–142	46	–	–	46	–	46	–	–96	*(5)*
DT Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	–457	4.937	–	4.310	627	–33	595	–	137	*(6)*
SV Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	–	343	–	375	–33	33	–	–	–	
DT Het aanbieden van schadeverzekeringen	–179	1.272	–	654	618	–37	581	–	402	*(7)*
SV Het aanbieden van schadeverzekeringen	–	20	–	57	–37	37	–	–	–	
DT Het optreden als clearinginstelling	1	–	45	73	–28	–	–28	–	–27	*(8)*
DT Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders	–109	52	–	4	48	51	99	–	–10	*(9)*
SV Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders	–	110	–	59	51	–51	–	–	–	
DT Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF	98	52	–	91	–39	16	–23	–	75	*(10)*
SV Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF	–	15	–	–2	16	–16	–	–	–	
DT Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek	70	236	–	330	–94	11	–83	–	–14	*(11)*
SV Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek	–	40	–	29	11	–11	–	–	–	
DT Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek	755	5.478	–	5.997	–519	–72	–591	–	164	*(12)*
SV Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek	–	378	–	464	–86	86	–	–	–	
SV Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - vrijgestelden	–	19	–	5	14	–14	–	–	–	*(13)*
DT Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten (Wta)	–363	5.587	781	5.386	982	4	986	555	1.178	*(14)*
SV Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten (Wta)	–	19	–	15	4	–4	–	–	–	
DT Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten (Wta)	43	1.429	335	2.164	–401	108	–293	526	277	*(15)*
SV Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten (Wta)	–	316	–	208	108	–108	–	–	–	
DT Het verlenen van accountantsdiensten - auditorganisaties derde landen (Wta)	116	5	–	124	–118	7	–111	–	5	*(16)*
SV Het verlenen van accountantsdiensten - auditorganisaties derde landen (Wta)	–	12	–	5	7	–7	–	–	–	
DT Het adviseren en bemiddelen	–164	13.933	–	15.214	–1.281	–139	–1.420	–	–1.585	*(17)*
SV Het adviseren en bemiddelen	–	1.696	–	1.835	–139	139	–	–	–	
DT Het uitgeven van effecten - deponeren van financiële verslaggeving	12	497	–	437	60	–	60	–	72	*(18)*
DT Het uitgeven van effecten - financiële verslaggeving (Wtfv)	–291	3.781	1.199	5.011	–31	–	–31	–	–323	*(19)*
DT Het uitgeven van effecten - insider-meldingsregelingen	–60	120	–	184	–64	–	–64	–	–124	*(20)*
DT Het uitgeven van effecten - KGI	–152	802	–	710	92	–	92	–	–60	*(21)*
DT Het uitgeven van effecten - klikplicht	10	105	–	94	11	–	11	–	21	*(22)*
DT Het uitgeven van effecten - marktmanipulatie	–	3.255	–	3.255	–	–	–	–	–	*(23)*
DT Het uitgeven van effecten - melding zeggenschap	–178	392	–	429	–37	–	–37	–	–216	*(24)*
DT Het uitgeven van effecten - publicisten	–	108	–	108	–	–	–	–	–	*(25)*
DT Het uitgeven van effecten - voorwetenschap	–	3.318	–	3.318	–	–	–	–	–	*(26)*
SV Het uitgeven van effecten - emissies	–	4.111	–	4.111	–	–	–	–	–	*(27)*
SV Het uitgeven van effecten - openbare biedingen	–466	425	–	264	161	–	161	–128	–433	*(28)*
DT Marktexploitanten	40	1.035	–	1.024	12	74	85	–	125	*(29)*
SV Marktexploitanten	–	80	–	6	74	–74	–	–	–	
DT Het onderhouden van effectenafwikkelsystemen	–	335	–	335	–	–	–	–	–	*(30)*
SV Het onderhouden van effectenafwikkelsystemen	–	50	–	50	–	–	–	–	–	
DT Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft)	–	88	–	88	–	–	–	–	–	*(31)*
DT Het bemiddelen in opvorderbare gelden	–	25	–	25	–	–	–	–	–	*(32)*
DT Pensioenuitvoerders - pensioenfondsen (Pw en Wvb)	346	1.841	43	2.529	–644	–	–644	–	–299	*(33)*
DT Pensioenuitvoerders - verzekeraars (Pw en Wvb)	–230	1.045	2	915	132	–	132	–	–98	*(34)*
DT BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) (Wabb BES)	–	68	–	68	–	–	–	–	–	*(35)*
DT Credit Rating Agencies	–	280	–	280	–	–	–	–	–	*(36)*
SV Credit Rating Agencies	–	5	–	5	–	–	–	–	–	
DT Wet handhaving consumenten bescherming (Whc)	–	1.296	–	1.296	–	–	–	–	–	*(37)*
Voorbereiden van wet- en regelgeving, consumentenvoorlichting en overig niet toezicht	–278	5.242	–	4.960	282	–	282	–	4	*(38)*
Totaal	**732**	**77.615**	**2.405**	**79.089**	**931**	**–**	**931**	**953**	**2.616**	

Kolom A is gelijk aan kolom I in de tabel van punt 11 van te verrekenen exploitatiesaldi in de jaarrekening 2010. Het saldo van kolom B en C komt niet overeen met de som der lasten in de staat van baten en lasten. Het verschil betreft de 'geactiveerde lasten ontwikkelde software' die in de lasten per toezichtcategorie als negatieve lasten zijn verantwoord. In de jaarrekening betekent een positief te verrekenen saldo een vordering van de AFM op marktpartijen. Alle toezichtcategorieën waarachter geen verwijzing naar een toezichtwet wordt vermeld vallen onder de Wet op het financieel toezicht (Wft).

Het voorstel voor bestemming van het exploitatiesaldo staat verwoord in deel III, overige gegevens.

Naast het in 2012 per saldo te verrekenen bedrag van € 2,6 miljoen, is er in 2013 tot en met 2016 per saldo nog € 0,1 miljoen te verrekenen met de sector. Dit bedrag laat zich als volgt specificeren:

TE VERREKENEN BEDRAGEN IN 2012 EN LATERE JAREN (STAND ULTIMO 2010)

Tabel I	2012	2013	2014	2015	2016	stand per 31 december 2010
Het uitgeven van effecten - openbare biedingen	–372	–97	–7	–36	–	–512
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten (Wta)	555	–	–	–	–	555
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten (Wta)	526	527	–	–	–	1.053
Balanswaarde	**709**	**430**	**–7**	**–36**	**–**	**1.096**

MUTATIEOVERZICHT TE VERREKENEN BEDRAGEN IN 2012 EN LATERE JAREN

Tabel II	2012	2013	2014	2015	2016	van/naar balans 2012/2016
Het uitgeven van effecten - openbare biedingen	372	–61	–61	–61	–61	128
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten (Wta)	–555	–	–	–	–	–555
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten (Wta)	–526	–	–	–	–	–526
Subtotaal mutatie 2011	**–709**	**–61**	**–61**	**–61**	**–61**	**–953**

TE VERREKENEN BEDRAGEN IN 2013 EN LATERE JAREN (STAND ULTIMO 2011)

Totaal tabel I + II	2013	2014	2015	2016	stand per 31 december 2011
Het uitgeven van effecten - openbare biedingen	–158	–68	–97	–61	–384
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten (Wta)	527	–	–	–	527
Balanswaarde	**369**	**–68**	**–97**	**–61**	**143**

RECAPITULATIE TE VERREKENEN EXPLOITATIESALDI

	stand per 31 december 2011	stand per 31 december 2010
Te verrekenen in 2012 (respectievelijk 2011)	2.616	732
Te verrekenen in 2013 (respectievelijk 2012) en latere jaren	143	1.096
Balanswaarde	**2.759**	**1.828**

Ten aanzien van het toezicht op openbare biedingen op effecten wordt het jaarlijkse exploitatiesaldo vanaf het eerstvolgende jaar in vijf gelijke jaarlijkse termijnen verrekend. Het exploitatietekort van het toezicht op verlenen van accountantsdiensten dat ontstaan is in de periode tussen ingangsdatum van de Wet toezicht accountants-organisaties en het afronden van de eerste fase van vergunningverlening wordt in vijf gelijke jaarlijkse termijnen verrekend. Dit volgt uit artikel 15 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties.

Door het negatieve exploitatieresultaat 2011 voor het toezicht op openbare biedingen is het aan de markt te restitueren overschot verlaagd tot € 0,8 miljoen. Hiermee blijft een buffer bestaan voor toekomstige jaren met eventueel lagere inkomsten in dit volatiele segment. Voor het voorstel van de AFM voor de wijze van verrekening van de exploitatiesaldi 2011 wordt verwezen naar deel III, overige gegevens.

TOELICHTING OP TE VERREKENEN BEDRAGEN IN 2012. DE NUMMERS VERWIJZEN NAAR DE NUMMERS IN DE LAATSTE KOLOM VAN DE TABEL 'BESTEMMING VAN HET EXPLOITATIESALDO EN DE TE VERREKENEN BEDRAGEN IN DE HEFFINGEN 2012' (BEDRAGEN IN DUIZENDEN EURO'S)

(1) *Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten € 626*
De lasten in 2011 zijn hoger dan begroot als gevolg van extra inzet voor de voorbereiding van het toezicht op het productontwikkelingsproces. Deze stijging is deels gecompenseerd door een lagere dotatie aan de voorziening in verband met de mogelijke oninbaarheid van vorderingen. De repressieve lasten zijn lager dan begroot doordat er minder handhavingactiviteiten zijn verricht. Hierdoor valt de overheidsbijdrage lager uit dan begroot.
Per saldo is een in 2012 na te heffen bedrag ontstaan.

(2) *Het aanbieden van beleggingsobjecten € 59*
Naar aanleiding van de uitspraken van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) van 25 november 2010 en 6 december 2010 waarin het CBb heeft vastgesteld dat de heffingen uit 2006 aangepast moeten worden, heeft de minister van Financiën een regeling vastgesteld op grond waarvan de nog niet in rechte vaststaande heffingen, moeten worden gecrediteerd. Deze crediteringen, welke voor rekening van de overheid komen, hebben een gedeeltelijke vrijval van de voorziening in verband met de mogelijke oninbaarheid van vorderingen tot gevolg. Samen met een hogere overheidsbijdrage vanwege een lagere vaststelling van de tarieven 2011 leidt dit tot een beperkte aanvullende overheidsbijdrage.
In verband met de uitspraken van het CBb heeft de minister van Financiën bij de instemming met de AFM-jaarrekening 2010 besloten om het te verrekenen tekort uit 2010 niet in de tariefberekening 2011 te betrekken. Dit bedrag is opgenomen in de overheidsbijdrage. Er ontstaat een in 2012 met de markt te verrekenen bedrag, met name als gevolg van een hogere dan begrote dotatie aan de voorziening voor de mogelijke oninbaarheid van vorderingen met betrekking tot de heffingen doorlopend toezicht 2011.

(3) *Het aanbieden van krediet € -130*
De tijdsbesteding met betrekking tot het doorlopend toezicht ligt in lijn met de begroting. Vanwege het hogere uurtarief zijn de lasten beperkt hoger uitgekomen dan begroot. De opbrengsten zijn hoger als gevolg van opbrengsten uit boetes. Per saldo is hierdoor een in 2012 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

(4) *Het aanbieden van levensverzekeringen € 2.885*
De lasten van deze toezichtcategorie zijn hoger dan begroot vooral als gevolg van een hogere tijdsbesteding. Binnen het thema 'Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen' is meer aandacht geweest voor projecten op het gebied van ketenbeheersing, het uitkeringsgedrag en de voorbereiding van het toezicht op het productontwikkelingsproces. Deze projecten zijn met name gericht op de aanbieders van levensverzekeringen. Daarnaast is de opbrengst uit heffingen lager als gevolg van wijzigingen in de populatie die bij de tariefsbepaling nog niet bekend waren. Als gevolg van de hogere lasten in combinatie met lagere opbrengsten is een in 2012 na te heffen bedrag ontstaan.

(5) *Het uitvoeren van collectieve pensioenregelingen € -96*
In 2011 is geen heffing opgelegd aan de onder toezicht staande instellingen aangezien het terug te geven bedrag uit 2010 hoger was dan de begrote toezichtlasten 2011. De werkelijke lasten in 2011 liggen in lijn met de begroting. Als gevolg hiervan resteert er voor 2012 een terug te geven bedrag.

(6) *Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling € 137*
De totale lasten zijn ten opzichte van de begroting gestegen. Deze stijging is het gevolg van extra repressieve inzet op een aantal complexe handhavingdossiers en een hoger dan begroot uurtarief. De repressieve inzet wordt vergoed door de overheid. Per saldo is een in 2012 na te heffen bedrag ontstaan.

(7) *Het aanbieden van schadeverzekeringen € 402*
Binnen het thema 'Productaanbieders gaan het belang van de klant centraal stellen' is in 2011 meer aandacht besteed aan deze categorie dan begroot. Er hebben minder handhavingactiviteiten plaatsgevonden waardoor het aandeel van de lasten dat voor rekening van de overheid komt is afgenomen. Deze afname is het gevolg van het feit dat de focus binnen de beïnvloedingsstrategie verlegd is van handhaving naar voorlichting. Er is als gevolg van de hiervoor genoemde ontwikkeling een in 2012 na te heffen bedrag ontstaan.

(8) *Het optreden als clearinginstelling € -27*
De toezichtinspanning op deze categorie is als gevolg van risico georiënteerd toezicht in 2011 beperkt geweest, waardoor de lasten lager zijn dan begroot. Er is een in 2012 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

(9) *Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders € -10*
De reguliere toezichtinspanning op deze categorie is beperkt. In 2011 is geen heffing doorlopend toezicht opgelegd aan de onder toezichtgestelden, aangezien het terug te geven bedrag uit 2010 hoger is dan de begrote toezichtlasten 2011. Bij de specifieke verrichtingen is een tekort ontstaan dat wordt verrekend in het doorlopend toezicht. Per saldo resteert een in 2012 aan de markt terug te geven bedrag.

(10) *Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF € 75*
Als gevolg van een lagere heffingsopbrengst welke verband houdt met een creditering uit voorgaande jaren, is een in 2012 na te heffen bedrag ontstaan.

(11) *Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek € -14*
De inzet op deze categorie is als gevolg van een andere prioriteitstelling beperkt lager dan begroot. Er is hierdoor een in 2012 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

(12) *Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek € 164*
De lasten voor deze categorie zijn lager dan begroot als gevolg van een beperkt lagere inzet. Binnen het thema 'Verbetering producten en advies vermogensopbouw' is sprake van een verschuiving van handhaving naar reguliere inzet. Dit heeft te maken met het feit dat de activiteiten voor deze categorie meer verkennend van aard zijn geweest dan bij het opstellen van de begroting werd verwacht. Door de afname van het aantal handhavingactiviteiten is de overheidsbijdrage gedaald en is er sprake van een toename van de lasten die voor rekening van de markt komen. De opbrengsten zijn hoger dan begroot als gevolg van een te lage inschatting van de heffingsmaatstafwaarden bij de tariefbepaling. Bij de specifieke verrichtingen is een overschot ontstaan doordat de opbrengsten hoger waren dan de lasten. Dit overschot wordt samen met het tekort van de vrijgestelden (zie toelichting 13) in het doorlopend toezicht verrekend. Er is per saldo een in 2012 na te heffen bedrag ontstaan.

(13) *Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - vrijgestelden € 0*
Er is een exploitatietekort ontstaan doordat de opbrengsten van de registraties voor deze categorie niet kostendekkend waren. Dit tekort is verrekend bij de toezichtcategorie 'het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek' (zie toelichting 12).

(14) Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten (Wta) € 1.178

Bij het toezicht op accountantsorganisaties heeft de focus in 2011 gelegen op de accountantsorganisaties met OOB-klanten waardoor de lasten hoger zijn dan begroot. Deze hogere lasten zijn gedeeltelijk repressief van aard als gevolg van een aantal lopende boetetrajecten. Deze repressieve lasten worden door de overheid vergoed. De opbrengsten uit heffingen waren lager als gevolg van een te hoge inschatting van de heffingsmaatstafwaarden bij de tariefsbepaling. Samen met een te verrekenen bedrag uit voorgaande jaren dat in vijf gelijke delen in de jaren 2008-2012 met de markt verrekend wordt, leidt dit tot een in 2012 na te heffen bedrag.

(15) Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten (Wta) € 277

De lasten zijn lager dan begroot als gevolg van een lagere personele bezetting en de focus op accountantsorganisaties met OOB-klanten. Daarnaast is in 2011 een tekort bij de specifieke verrichtingen ontstaan als gevolg van werkzaamheden die betrekking hebben op de behandeling van de bezwaarschriften op de afgewezen vergunningaanvragen in 2008. Samen met een te verrekenen bedrag uit voorgaande jaren dat in vijf gelijke delen in de jaren 2009-2013 met de markt verrekend wordt, leidt dit tot een in 2012 na te heffen bedrag.

(16) Het verlenen van accountantsdiensten - auditorganisaties derde landen (Wta) € 5

Het toezicht op auditorganisaties uit een derde land is een relatief nieuwe taak van de AFM die nog in ontwikkeling is. Het in voorgaande jaren ontstane tekort wordt door het Ministerie van Financiën vergoed aangezien verrekening van dit tekort met de markt, gezien de verwachte lage toezichtintensiteit en het beperkte aantal onder toezicht staande ondernemingen, redelijkerwijs niet mogelijk is. In 2011 is bij de specifieke verrichtingen een beperkt nieuw tekort ontstaan omdat de opbrengsten van de registraties niet toereikend waren om de lasten te dekken.

(17) Het adviseren en bemiddelen € -1.585

Als gevolg van herprioritering is er sprake van een lagere inzet op deze categorie. Daarnaast zijn er minder handhavingactiviteiten verricht dan begroot en is er sprake van een vrijval van de voorziening in verband met de mogelijke oninbaarheid van vorderingen. De handhavingactiviteiten worden vergoed door de overheid waardoor de overheidsbijdrage voor deze categorie lager is dan begroot. Er is per saldo een in 2012 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

(18) Het uitgeven van effecten - deponeren van financiële verslaggeving € 72

De lasten voor deze categorie zijn hoger dan begroot als gevolg van een hogere inzet. Deels is dit veroorzaakt door een toename van de repressieve inzet op deze categorie, die voor rekening komt van de overheid. Daarnaast heeft het wegwerken van achterstanden geleid tot een toename van de inzet. Er is een in 2012 na te heffen bedrag ontstaan.

(19) Het uitgeven van effecten - financiële verslaggeving (Wtfv) € -323

De lasten zijn lager dan begroot. Dit is veroorzaakt door een lagere personele bezetting. Anderzijds waren de opbrengsten uit heffingen lager dan verwacht als gevolg van onvoorziene mutaties in de populatie. Per saldo is een in 2012 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

(20) Het uitgeven van effecten - insider-meldingsregelingen € -124

Er zijn minder meldingen ontvangen en de kwaliteit van de meldingen is hoger. Hierdoor kunnen de meldingen sneller worden verwerkt en is de urenbesteding aan deze toezichtcategorie lager dan begroot. Daarnaast is er sprake van een hogere overheidsbijdrage doordat er meer aandacht is besteed aan handhavingtrajecten. Er is een in 2012 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

(21) Het uitgeven van effecten - KGI € -60

Er is in 2011 minder tijd besteed aan onderzoeksdossiers die betrekking hadden op koersgevoelige informatie. Hierdoor is een in 2012 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

(22) Het uitgeven van effecten - klikplicht € 21

De inzet op deze categorie is lager dan begroot. Als gevolg van een verschuiving van repressieve activiteiten naar regulier toezicht nemen de lasten die voor rekening van de markt komen toe. Er is hierdoor een in 2012 na te heffen bedrag ontstaan.

(23) Het uitgeven van effecten - marktmanipulatie € 0

Er is in 2011 extra capaciteit ingezet in het reguliere toezicht en bij marktmanipulatieonderzoeken. Als gevolg hiervan zijn de lasten toegenomen. De lasten van deze toezichtcategorie worden volledig door de overheid vergoed.

(24) Het uitgeven van effecten - melding zeggenschap € -216

Het aantal meldingen zeggenschap is teruggelopen en de meldingen worden efficiënter verwerkt. Hierdoor is een in 2012 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

(25) Het uitgeven van effecten - publicisten € 0

Doordat de toezichtprioriteit sinds het opstellen van de begroting is gewijzigd hebben in 2011 minder onderzoeken naar publicisten plaatsgevonden. De lasten van deze toezichtcategorie worden volledig door de overheid vergoed.

(26) Het uitgeven van effecten - voorwetenschap € 0

Er is in 2011 extra capaciteit ingezet in het reguliere toezicht en bij voorwetenschaponderzoeken. Deze extra inzet leidt tot een toename van de lasten. De lasten van deze toezichtcategorie worden volledig door de overheid vergoed.

(27) Het uitgeven van effecten - emissies € 0

De lasten zijn gedaald ten opzichte van de begroting door een lagere urenbesteding. Dit komt met name doordat het aantal aanvragen tot goedkeuring van een prospectus met aandelenkarakter lager ligt dan begroot en een lagere gemiddelde urenbesteding per eenmalige toezichthandeling. De lasten zijn beperkt lager doordat het uiteindelijke uurtarief hoger was dan begroot. De tarieven van het prospectustoezicht worden niet kostendekkend vastgesteld en de overheid neemt eventuele tekorten voor haar rekening. De overheidsbijdrage is gedaald ten opzichte van de begroting doordat het werkelijke tekort lager is dan begroot.

(28) Het uitgeven van effecten - openbare biedingen € -433

De verwachte opleving van de markt voor openbare biedingen is in 2011 achtergebleven. Als gevolg hiervan is het aantal eenmalige toezichthandelingen lager dan begroot. In 2011 is een exploitatietekort ontstaan omdat de opbrengsten niet toereikend zijn om de lasten te dekken. Dit exploitatietekort wordt in de jaren 2012 tot en met 2016, samen met de verrekening van exploitatieverschillen uit eerdere jaren, verrekend.

(29) Marktexploitanten € 125

In het doorlopend toezicht is een tekort ontstaan doordat het werkelijke aantal bestede uren en het werkelijke uurtarief hoger liggen dan de prognose op basis waarvan geheven is. Bij de specifieke verrichtingen is een tekort ontstaan als gevolg van werkzaamheden die voorvloeien uit een bezwaarschrift. Er is hierdoor een in 2012 na te heffen bedrag ontstaan.

(30) Het onderhouden van effectenafwikkelsystemen € 0

Er is in 2011 minder tijd aan deze categorie besteed dan begroot waardoor de lasten lager zijn. De lasten van deze toezichtcategorie worden volledig door de overheid vergoed.

(31) Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) € 0

Er is minder aandacht nodig gebleken met betrekking tot deze categorie dan begroot. In 2011 heeft de AFM zich onder meer bezig gehouden met de opvolging van de aanbevelingen uit de Financial Action Task Force (FATF)-evaluatie. De effecten hiervan zullen zichtbaar zijn in 2012. Aangezien de lasten in deze categorie volledig door de overheid worden vergoed is de overheidsbijdrage lager dan begroot.

(32) Het bemiddelen in opvorderbare gelden € 0

De lasten en opbrengsten wijken beperkt af van de begroting. De lasten van deze toezichtcategorie worden volledig door de overheid vergoed.

(33) Pensioenuitvoerders - pensioenfondsen (Pw en Wvb) € -299

De lasten voor deze categorie zijn lager dan begroot. Deels is dit veroorzaakt door een lagere inzet vanwege beperkte toezichtcapaciteit. Daarnaast valt de inzet die verband houdt met een project met betrekking tot de kwaliteit van het productaanbod van aanvullende inkomensvoorziening na pensionering onder de reikwijdte van de Wft en zijn de lasten als gevolg hiervan niet op deze categorie geland. Samen met een lagere dan begrote dotatie aan de voorziening in verband met de mogelijke oninbaarheid van vorderingen leidt dit tot een in 2012 aan de markt terug te geven bedrag.

(34) Pensioenuitvoerders - verzekeraars (Pw en Wvb) € -98

De lasten zijn lager dan begroot en dit wordt net als bij het toezicht op pensioenuitvoerders-pensioenfondsen veroorzaakt door een lagere beschikbare toezichtcapaciteit. Daarnaast valt de inzet die verband houdt met een project met betrekking tot de kwaliteit van het productaanbod van aanvullende inkomensvoorziening na pensionering onder de reikwijdte van de Wft en zijn de lasten als gevolg hiervan niet op deze categorie geland. De heffingsopbrengst is lager dan begroot als gevolg van crediteringen uit voorgaande jaren en onvoorziene mutaties in de populatie na tariefsbepaling. Per saldo is een in 2012 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

(35) BES (Bonaire, Sint Eustatius, Saba) (Wabb BES) € 0

Een deel van de capaciteit die is begroot op deze categorie is ingezet op toezichtgebieden met een hogere prioriteit. Als gevolg hiervan zijn de lasten ten opzichte van de begroting lager. Hierdoor daalt ook de overheidsbijdrage aangezien de lasten die in 2011 voor deze categorie zijn gemaakt, worden vergoed door de overheid.

(36) Credit Rating Agencies € 0

Het toezicht op de credit rating agencies is per 1 juni 2011 overgedragen aan de ESMA. Na deze overdracht is er beperkt inzet op deze categorie gepleegd. Als gevolg hiervan zijn de lasten voor deze categorie lager dan begroot. De lasten kunnen niet worden doorberekend aan de markt en komen voor rekening van de overheid.

(37) Wet handhaving consumenten bescherming (Whc) € 0

De inzet op deze categorie ligt in lijn met de begrote inzet. De lasten van deze toezichtcategorie worden door de overheid gefinancierd.

(38) Voorbereiden van wet- en regelgeving, consumentenvoorlichting en overig niet toezicht € 4

De niet toezichtgerelateerde lasten hebben betrekking op lasten waarvoor onvoldoende wettelijke basis bestaat om ze aan de markt in rekening te brengen (overheidsbijdrage) en lasten van de AFM waar een vergoeding van derden tegenover staat (bijvoorbeeld de verhuur van een deel van het kantoorpand). De stijging van de lasten op deze categorie wordt grotendeels veroorzaakt doordat er meer uren besteed zijn aan de voorbereiding van wet- en regelgeving als gevolg van een aantal lopende wetgevingstrajecten (waaronder bekostigingswet, wijzigingswet Wft, AIFM en de herziening prospectusrichtlijn Wft). Ook de lasten voortkomende uit het Parlementaire Enquêtecommissie Financieel Stelsel worden door de overheid vergoed en hebben aan de stijging van de lasten in deze categorie bijgedragen.

I. DEBITEUREN

	2011				2010
	< 60 dagen	60 - 180 dagen	> 180 dagen	totaal	totaal
Debiteurensaldi gesplitst naar ouderdom ultimo 2011 (respectievelijk saldo 31 december)	5.876	755	2.881	9.512	13.634
Voorzien wegens risico oninbaarheid				–3.502	–7.849
Balanswaarde debiteuren 31 december				**6.010**	**5.785**

De afname van het bruto debiteurensaldo met € 4,1 miljoen wordt in belangrijke mate verklaard door een creditering van € 1,4 miljoen op vorderingen op aanbieders van beleggingsobjecten, als gevolg van de uitspraken van het College van beroep voor het bedrijfsleven (CBb). Een nadere toelichting is te vinden onder punt a. Heffingen.

Verder is een bedrag van € 3,4 miljoen aan (met name oude) vorderingen afgeboekt. Het percentage wanbetaling waarvan binnen 12 maanden geen betaling wordt ontvangen is teruggedrongen tot ongeveer 1,5 procent. Deze 1,5 procent is een gemiddelde over de verschillende categorieën. Mede dankzij dit verbeterde percentage heeft per saldo een vrijval van de voorziening plaatsgevonden van € 0,9 miljoen.

m. KORTLOPENDE VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	2011	2010
Vooruitbetaalde huur	1.084	1.073
Diverse vooruitbetaalde lasten	1.297	1.557
Nog te factureren	618	654
Eindafrekening pensioenpremie	59	668
Overige overlopende activa	328	527
Balanswaarde kortlopende vorderingen en overlopende activa 31 december	**3.385**	**4.479**

Bij de post nog te factureren is rekening gehouden met het risico voor oninbaarheid.

n. LIQUIDE MIDDELEN

	2011	2010
Kas	1	1
Rekening-courant Royal Bank of Scotland	–6	–4
Rekening-courant Ministerie van Financiën	10.224	–
Termijndeposito Ministerie van Financiën	7.000	–
Rekening-courant trekkingsrecht Ministerie van Financiën	1.026	1.026
	18.245	**1.023**

De rekening-courant trekkingsrecht Ministerie van Financiën dient ter dekking van lopende bankgaranties, in verband met de huur van het kantoorpand.
De bij het Ministerie van Financiën geplaatste termijndeposito heeft een looptijd van 9 maanden en loopt op 16 juli 2012 af, maar kan vervroegd worden opgevraagd.

o. VOORZIENINGEN

	2011				2010
	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	totaal	totaal
Pensioenvoorziening	1.056	12.163	–	13.219	7.743
Overige personeelsvoorziening: Overgangsregeling ex-DNB-medewerkers	58	153	42	253	350
Overige personeelsvoorziening: Woningfinanciering	4	14	7	25	22
Jubilea-voorziening	83	315	379	777	832
Voormalige-Wabb-reserve	–	279	–	279	279
Voorziening pensioengratificaties	2	14	235	251	205
Voorziening uit hoofde van claims	–	200	–	200	300
Balanswaarde voorzieningen 31 december	**1.203**	**13.138**	**662**	**15.003**	**9.731**

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

	2011	2010
Pensioenvoorziening		
Balanswaarde 1 januari	7.743	3.436
Dotatie	6.000	4.746
Oprenting	209	83
Actuariële resultaten	44	128
Onttrekking	–777	–650
Balanswaarde per 31 december	**13.219**	**7.743**
Overige personeelsvoorziening: Overgangsregeling ex-DNB-medewerkers		
Balanswaarde 1 januari	350	408
Oprenting	41	56
Herziene berekening vanwege bijstellen diverse rekenparameters	12	9
Uitbetaald	–67	–83
Mutatie wegens wijziging in aanstellingsomvang	–83	–40
Balanswaarde per 31 december	**253**	**350**
Overige personeelsvoorziening: Woningfinanciering		
Balanswaarde 1 januari	22	22
Oprenting	3	3
Herziene berekening vanwege bijstellen diverse rekenparameters	3	1
Uitbetaald	–3	–4
Balanswaarde per 31 december	**25**	**22**

	2011	2010
Jubilea-voorziening		
Balanswaarde 1 januari	832	697
Dotatie	92	143
Oprenting	24	31
Actuariële resultaten	–124	3
Uitbetaald	–47	–42
Balanswaarde per 31 december	**777**	**832**
Voormalige-Wabb-reserve		
Balanswaarde 1 januari	279	466
Uitbetaald	–	–187
Balanswaarde per 31 december	**279**	**279**
Voorziening pensioengratificaties		
Balanswaarde 1 januari	205	159
Dotatie	27	37
Oprenting	6	7
Actuariële resultaten	27	2
Uitbetaald	–14	–
Balanswaarde per 31 december	**251**	**205**
Voorziening uit hoofde van claims		
Balanswaarde 1 januari	300	225
Dotatie	–	100
Vrijval	–65	–25
Uitbetaald	–35	–
Balanswaarde per 31 december	**200**	**300**

De AFM heeft haar pensioenregeling ondergebracht bij Stichting Pensioenfonds Mercurius Amsterdam.
Als gevolg van de achterblijvende dekkingsgraad van het pensioenfonds is door Mercurius in 2008 een herstelplan opgesteld waarin de aangesloten werkgevers zich hebben verplicht om – naast een aantal andere maatregelen – een 10%-opslag op de premie te voldoen. Deze opslag heeft een onvoorwaardelijk karakter en geldt zolang het vereist vermogen niet is bereikt.
De dekkingsgraad van het pensioenfonds per 31 december 2011 is vastgesteld op 84,9% (31-12-2010: 100,3%).
Als gevolg van het achterblijven van het herstel, heeft Mercurius in februari 2012 een gewijzigd herstelplan moeten indienen bij De Nederlandsche Bank (DNB). Om de dekkingsgraad tijdig op het gewenste niveau te brengen (uit dekkingstekort per 31 december 2013), is Mercurius met de aangesloten werkgevers aanvullende herstelmaatregelen overeengekomen. Een deel van de werkgevers heeft ingestemd met een voorwaardelijke storting op 31 december 2013, een ander deel met een overeenkomstige korting op de aanspraken en rechten van de deelnemers. De AFM heeft een storting toegezegd, welke is gemaximeerd op een bedrag van 8,5 miljoen euro. Dit bedrag (en de door andere werkgevers toegezegde stortingen en/of kortingen) wordt verlaagd als op 31 december 2013 blijkt dat een minder ingrijpende maatregel volstaat om per die datum op het herstelpad te komen. Als de maximaal toegezegde bijdrage (in geld of in korting) daarentegen niet toereikend is, wordt het meerdere gerealiseerd door (verder) te korten op de aanspraken van de deelnemers, tenzij een of meer aangesloten werkgevers zich bereid verklaren om opnieuw een storting te doen.

De AFM heeft echter in 2010 de uitvoeringsovereenkomst met het pensioenfonds per 1 december 2012 opgezegd. Het vermogen dat samenhangt met de uitvoering van de AFM-pensioenregeling wordt naar verwachting eind 2012 of begin 2013 ontvlochten uit het vermogen van het pensioenfonds. De AFM streeft ernaar om de dekkingsgraad van de verplichtingen uit de AFM-pensioenregeling per ontvlechtingsdatum te brengen op een niveau van ten minste 105%. Dit is niet alleen wenselijk omdat dit de wettelijk voorgeschreven minimumdekkingsgraad is, maar het vereenvoudigt ook de overgang naar een andere pensioenuitvoerder. Om deze redenen is in 2011 besloten om de in 2010 in dit kader aan het personeel toegezegde storting van 4 miljoen euro te verhogen tot 10 miljoen euro. Hierbij is rekening gehouden met de omvang van het dekkingstekort per jaareinde en met de mogelijkheden binnen de AFM-begroting. Bij de toezegging is de voorwaarde gesteld dat als per datum van de ontvlechting een beperkter bedrag als storting nodig is om het niveau van het vereist vermogen voor de AFM-deelnemers te bereiken (bij een dekkingsgraad van circa 125%), de storting tot dat lagere bedrag beperkt zal blijven.

Het voorgaande is op de volgende wijze in de jaarrekening verwerkt:

- Op grond van onder andere de dekkingsgraad per eind 2011 en de voorgenomen aanvullende storting door de AFM van 10 miljoen euro, heeft de actuaris de duur van de verwachte hersteltermijn opnieuw berekend alsook de hoogte van de voorziening die in verband daarmee moet worden getroffen. Het pensioenvermogen van de AFM is naar verwachting uit reservetekort (dekkingsgraad van circa 125% of meer) per eind 2014. Het uit het herstelplan van het pensioenfonds voortvloeiende deel van de pensioenvoorziening bestaat uit de contante waarde van de toekomstige premie-opslagen en bedraagt per 31 december 2011 3,1 miljoen euro, waarbij de premie-opslagen verondersteld zijn jaarlijks nominaal gelijk te zijn aan de opslag op de premie voor 2012;
- Voor de specifiek aan het AFM-personeel toegezegde storting is een voorziening opgenomen op de balans van de AFM. Het is niet alleen waarschijnlijk dat de afwikkeling van deze verplichting een kasuitstroom tot gevolg heeft, maar ook kan de omvang van deze verplichting betrouwbaar worden vastgesteld. Per 31 december 2010 was voor dit doel al een voorziening opgenomen van 4,0 miljoen euro. Deze is in 2011 met 6,0 miljoen euro verhoogd (+ oprenting van de eerdere € 4 miljoen);
- Omdat het bestuur van de AFM het waarschijnlijk acht dat de ontvlechting eind 2012 of begin 2013 gerealiseerd zal worden, is er ten behoeve van de met Mercurius voorwaardelijk overeengekomen extra storting in december 2013 geen voorziening getroffen op de balans. Mocht in de toekomst overigens blijken dat deze storting toch plaats gaat vinden, dan is de verwachting dat deze bekostigd zal worden uit de nu getroffen specifieke voorziening voor het AFM-personeel.

De eindafrekening van het pensioenfonds voor de premie over 2011 is in de post kortlopende vorderingen en overlopende activa opgenomen.

De voorziening 'Overgangsregeling ex-DNB-medewerkers' betreft rechten in verband met de compensatie voor verschillen in de arbeidsvoorwaarden van personeel dat is overgekomen van De Nederlandsche Bank in het kader van de overdracht aan de AFM van het toezicht uit hoofde van de Wet toezicht beleggingsinstellingen.

De voorziening 'Woningfinanciering' betreft rechten in verband met de compensatie voor verschillen in de woningfinancieringsregelingen van personeel dat is overgekomen van De Nederlandsche Bank in het kader van de overdracht aan de AFM van het toezicht uit hoofde van de Wet toezicht beleggingsinstellingen.

De jubilea-voorziening betreft rechten van werknemers bij een dienstverband van 10, 20, 30 en 40 jaar.
De post actuariële resultaten van € 0,12 miljoen bestaat uit € 0,03 miljoen reguliere actuariële resultaten -/- € 0,15 miljoen actuariële resultaten als gevolg van een bijstelling van diverse rekenparameters. De aanpassing van de actuariële rekenparameters bestaat uit een aanpassing van de vertrekkansen (een afname van de voorziening € 0,28 miljoen) en van de salarisstaffel (een toename van de voorziening van € 0,13 miljoen).

De voormalige-Wabb-reserve (Wet Assurantiebemiddelingsbedrijf) is een voorziening gevormd door een in 2006 ontvangen bedrag van € 0,9 miljoen van de Sociaal Economische Raad (SER). Deze voorziening dient ter dekking van arbeidsrechtelijke afspraken gemaakt in het kader van de overgang naar de AFM per 1 januari 2006 van een aantal personeelsleden van de SER in verband met de inwerkingtreding van de Wet financiële dienstverlening.

De voorziening pensioengratificaties betreft rechten van werknemers bij einde dienstverband in verband met het bereiken van de (pre)pensioengerechtigde leeftijd.

De voorziening uit hoofde van claims betreft de nominale verplichtingen in verband met aansprakelijkstelling door derden.

p. LANGLOPENDE LENINGEN

Ministerie van Financiën	2011				2010
	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	totaal	totaal
Overige schulden, Lening 1 Ministerie van Financiën	–	10.000	–	10.000	–
Overige schulden, Lening 2 Ministerie van Financiën	–	1.500	–	1.500	–
Overige schulden, Lening 3 Ministerie van Financiën	–	1.000	–	1.000	–
Balanswaarde langlopende schulden 31 december	**–**	**12.500**	**–**	**12.500**	**–**

	lening	rentevoet	aflossingsdata
Lening 1 Ministerie van Financiën	10.000	1,83%	02-02-15
Lening 2 Ministerie van Financiën	1.500	1,37%	03-02-14
Lening 3 Ministerie van Financiën	1.000	0,99%	01-02-13

In 2011 heeft het Ministerie van Financiën naar aanleiding van een door de AFM ingediend financieringsvoorstel een drietal langlopende leningen met een vast rentepercentage gedurende de looptijd aan de AFM verstrekt.

Hiermee heeft de AFM het renterisico over haar langlopende financieringsbehoefte ingeperkt.

q. OPGENOMEN KREDIETFACILITEIT MINISTERIE VAN FINANCIËN

Dit betreft een met het Ministerie van Financiën afgesloten rekening-courant overeenkomst met kredietfaciliteit. De AFM voorziet in zijn korte termijn kredietbehoefte door een rekening-courant-kredietfaciliteit bij het Ministerie van Financiën. De limiet is verlaagd en bedraagt per 31 december 2011 € 24,5 miljoen. Voor het niet benutte deel van de faciliteit worden geen kosten in rekening gebracht.
Tevens zijn per 1 februari 2011 voor € 12,5 miljoen langlopende vastrentende kredieten bij de Staat afgesloten (zie punt p).

r. OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA

	2011	2010
Vooruit ontvangen bedragen	236	93
Niet opgenomen vakantiedagen en overuren	2.352	1.958
Geïncasseerde bedragen voor DNB	401	3.416
Overige te betalen lasten	1.656	1.720
Balanswaarde overige schulden en overlopende passiva 31 december	**4.644**	**7.187**

De heffingen voor DNB werden in 2011 eerder in het jaar opgelegd dan in 2010, waardoor er tevens sprake was van eerdere ontvangsten dan in het jaar daarvoor. Het grootste deel van de ontvangsten is in 2011 met DNB afgerekend.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VORDERINGEN

De vordering kan als volgt worden gespecificeerd:

	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	totaal
Verhuurovereenkomsten	913	953	–	1.866
Totaal niet in de balans opgenomen vorderingen	**913**	**953**	**–**	**1.866**

Door de huurder van de 4e en 5e verdieping is aan de AFM een bankgarantie verstrekt van totaal € 0,2 miljoen.

NIET VERWERKTE ACTIVA

In de loop van 2011 heeft de AFM besloten om de registraties van buitenlandse bemiddelaars in verzekeringen in het register van de AFM vooralsnog niet in rekening te brengen. Onder andere vanwege het feit dat er alleen in Nederland een tarief bestaat voor deze registratie, dit tarief buiten Nederland niet kenbaar is gemaakt en de notificaties via de buitenlandse toezichthouders lopen. Op grond van een bedrijfseconomische afweging is besloten om de betreffende partijen eerst te informeren over het feit dat er kosten zijn verbonden aan hun registratie in Nederland en hen in de gelegenheid te stellen om hun notificatie in te trekken. De verwachting is dat een ruime meerderheid daarvoor zal kiezen, omdat maar heel weinig van de buitenlandse bemiddelaars daadwerkelijk actief zijn op de Nederlandse markt. Indien een partij naar aanleiding van het verzoek van de AFM besluit de notificatie in stand te houden dan factureert de AFM alsnog het voor de registratie geldende tarief van € 275,00.

Indien alle betreffende instellingen die een notificatie hebben gedaan in 2011 alsnog een heffing ontvangen dan vertegenwoordigt dit een bate van € 0,1 miljoen.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

De verplichtingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	totaal
Huurovereenkomsten	4.363	17.452	4.363	26.178
Kantoormachines	57	50	–	107
Verzekeringen	23	5	–	28
Overige lease-overeenkomsten	94	112	–	206
Totaal niet in de balans opgenomen verplichtingen	**4.537**	**17.619**	**4.363**	**26.519**

Ten behoeve van de verhuurder van het kantoorpand van de AFM is per 1 januari 2009 een bankgarantie afgegeven van € 1,0 miljoen.

NIET VERWERKTE VERPLICHTINGEN

Als niet verwerkte verplichtingen worden zaken aangemerkt waarbij de AFM het vooralsnog niet waarschijnlijk acht dat het tot een veroordeling van de toezichthouder zal komen en/of waarbij de omvang van de uitstroom van middelen niet met voldoende betrouwbaarheid kan worden vastgesteld.

ArcelorMittal /Trafalgar SRM

Mittal Steel heeft op 4 juli 2006 een openbaar bod gedaan op Arcelor. In dit openbaar bod werd een bepaalde ruilverhouding aangeboden aan de aandeelhouders Arcelor. Hedgefunds Trafalgar en SRM stellen dat zij op grond van de ten tijde van het openbaar bod bekend gemaakte documenten en mededelingen mochten verwachten dat de ruilverhouding die werd aangeboden in het openbaar bod ook zou worden gehanteerd in de daaropvolgende fusie, hetgeen niet het geval bleek te zijn. Zij wendden zich tot de AFM en verzochten de AFM in te grijpen, onder meer omdat sprake zou zijn van overtreding van de artikelen 5:59 Wft (oud) (verplichting voor uitgevende instelling tot onverwijld openbaar maken van koersgevoelige informatie) en 5:58 Wft (marktmanipulatie, specifiek het verspreiden van misleidende of onjuiste informatie). De AFM heeft dit handhavingverzoek afgewezen na eigen onderzoek, een informatieverzoek en het horen van beide partijen. Trafalgar en SRM stellen een schade van circa € 150 miljoen te hebben geleden ten gevolge van overtredingen van Mittal, welke schade voorkomen had kunnen worden door ingrijpen van de AFM. Het oordeel van de Rechtbank Rotterdam dat de AFM onvoldoende onderzoek zou hebben gedaan naar aanleiding van het handhavingverzoek, ligt nu in hoger beroep bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb). Ook indien door het CBb geoordeeld zou worden dat de AFM destijds onvoldoende onderzoek zou hebben gedaan, dan staat daarmee nog niet vast dat sprake is van een overtreding door Mittal, noch van eventuele schadeplichtigheid van de AFM, noch van een daadwerkelijk geleden schade van € 150 miljoen. In februari 2011 heeft een zitting plaatsgevonden bij het CBb. Naar aanleiding daarvan heeft het CBb het onderzoek heropend. In het eerste kwartaal van 2012 wordt een nieuwe zitting verwacht.

Depositohoudster DSB/AFM

De rechtbank Amsterdam heeft bij (tussen)vonnis van 13 april 2011 bepaald dat de AFM aansprakelijk is jegens een depositohoudster bij DSB Bank. Deze cliënte van DSB had bij de bank een zogeheten 'achtergestelde deposito' afgesloten, ofwel een deposito dat bij een faillissement van de bank (zoals zich later heeft voorgedaan bij DSB) is achtergesteld bij de overige crediteuren. In deze procedure stelde de betrokken depositohoudster zich op het standpunt dat de AFM onvoldoende toezicht heeft gehouden op de informatieverstrekking door DSB inzake de risico's van dit specifieke spaarproduct. De rechtbank Amsterdam heeft haar daarin gelijk gegeven en geoordeeld dat de AFM onrechtmatig heeft gehandeld jegens deze depositohoudster en daarvoor aansprakelijk is. De AFM heeft toestemming van de rechtbank gevraagd en gekregen om – gelet op het belang van deze uitspraak – tussentijds hoger beroep te kunnen instellen van het tussenvonnis. Dit hoger beroep is vervolgens ingesteld bij het gerechtshof te Amsterdam en aldaar in behandeling.

Een aantal vorig jaar nog opgenomen niet verwerkte verplichtingen zijn dit boekjaar afgewikkeld en hebben niet geleid tot een (materiële) uitstroom van middelen.

Naast claims waarvoor de AFM een voorziening heeft getroffen, is de AFM tevens in een aantal zaken aansprakelijk gesteld. Op grond van de nu beschikbare informatie en/of gesterkt door de adviezen van de betrokken juridische adviseurs is de AFM van mening dat het zeer onwaarschijnlijk is dat deze zaken zullen leiden tot een materiële uitstroom van middelen.

REALISATIE 2011, BEGROTING 2011 EN 2012

(bedragen in duizenden euro's)

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de in 2011 begrote en gerealiseerde, en de voor 2012 begrote baten en lasten.

	2011	begroting 2011	begroting 2012
Baten			
Regulier			
Heffingen	48.701	51.621	49.370
Boetes	375	–	–
Dwangsommen	64	–	–
Overheidsbijdragen	28.691	27.957	29.288
Overige opbrengsten	1.258	994	1.491
Als gevolg van geactiveerde lasten			
Geactiveerde lasten ontwikkelde software	243	380	219
Totale baten	**79.333**	**80.952**	**80.368**
Lasten			
Personeelslasten	58.708	55.746	58.830
Afschrijvingen vaste activa	6.355	7.051	4.191
Overige bedrijfslasten	15.191	17.973	17.303
Totale lasten	**80.254**	**80.770**	**80.324**
Financiële baten en lasten	**10**	**182**	**44**
Som der lasten	**80.264**	**80.952**	**80.368**
Exploitatiesaldo	**-931**	**–**	**–**

Voor begrote bedragen per toezichtcategorie voor 2012 verwijzen wij naar de begroting voor 2012 van de AFM waarmee de ministers van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben ingestemd. De volledige begroting 2012 is te vinden op de website van de AFM (www.afm.nl).

SPECIFICATIE VAN DE NETTOLASTEN

De AFM gaat in haar begroting uit van de nettolasten. Dit houdt in dat de som der lasten zoals in de jaarrekening gepresenteerd, in de begroting wordt gecorrigeerd voor een aantal posten. Voor de realisatie 2011, de begroting 2011 en de begroting 2012 ziet deze specificatie er als volgt uit:

	2011	begroting 2011	begroting 2012
Som der lasten	**80.264**	**80.952**	**80.368**
Overige opbrengsten	-1.258	-994	-1.491
Geactiveerde lasten software-ontwikkeling	-243	-380	-219
Afschrijvingslasten voorbereidingskosten	-2.405	-2.408	–
Advertentielasten in verband met ruiltransactie www.geldwaardering.nl	-278	–	–
Totaal nettolasten	**76.080**	**77.170**	**78.658**

Amsterdam, 8 maart 2012

Bestuur
dr. R. Gerritse, voorzitter
ir. Th.F. Kockelkoren MBA
prof. mr. R.H. Maatman

Raad van Toezicht
drs. G.A. Möller, voorzitter
mr. D.C.C. van Everdingen, vice-voorzitter
prof. dr. H.M. Prast
B.J.H.S. Feilzer

Deel III Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke acountant

Aan: Het Bestuur van de Stichting Autoriteit Financiële Markten

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de financiële overzichten die deel uitmaken van het jaarverslag 2011 van de Stichting Autoriteit Financiële Markten (AFM) te Amsterdam gecontroleerd. Deze financiële overzichten bestaan uit:

- de jaarrekening 2011 bestaande uit de balans per 31 december 2011, de staat begrotings- en realisatiecijfers (baten en lasten) over 2011 en het kasstroomoverzicht over 2011 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen (zoals opgenomen in deel II van dit jaarverslag);

- de in deel I van dit jaarverslag opgenomen rapportage over de financiële rechtmatigheid van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering over 2011 (paragraaf 3.2, Verantwoording rechtmatigheid financieel beheer);

- het in deel IV van het jaarverslag opgenomen overzicht lasten per toezichtcategorie (afgeleid uit de staat van baten en lasten) ten behoeve van departementaal jaarverslag Ministerie van Financiën.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de financiële overzichten die het vermogen, het resultaat en de financiële rechtmatigheid getrouw dienen weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, zoveel mogelijk in overeenstemming met de overeenkomstige toepassing van Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW) en voor de financiële rechtmatigheid in overeenstemming met de overeenkomstige toepassing van de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de financiële overzichten op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de financiële overzichten. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de financiële overzichten een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking, die relevant is voor het opmaken van de financiële overzichten en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die in de gegeven omstandigheden adequaat zijn. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de

geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing van ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de financiële overzichten

Naar ons oordeel geven de financiële overzichten een getrouw beeld van:

- zowel de grootte en de samenstelling van het vermogen van de AFM per 31 december 2011 en van het resultaat over 2011 zoveel mogelijk in overeenstemming met de overeenkomstige toepassing van Titel 9 Boek 2 BW;
- de financiële rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties over 2011 in overeenstemming met de overeenkomstige toepassing van de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving;
- de lasten per toezichtscategorie zoals opgenomen in deel IV van het jaarverslag.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, zoveel als mogelijk overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Den Haag, 13 maart 2012

Rijksauditdienst

drs. P.S. van Nes RA MGA

Bestemming van het exploitatiesaldo

Het bestuur van de AFM stelt de ministers van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor om, conform het bepaalde in art. 1:35 (Wft), artikel 36 (Wta), artikel 13 (Wtfv), artikel 159 (Pw) en artikel 154 (Wvb), de te verrekenen bedragen zoals vermeld bij onderdeel k 'te verrekenen exploitatiesaldi' integraal te betrekken in de tarieven doorlopend toezicht 2012 met uitzondering van:

- de (gedeelten van) overschotten die inclusief de begrote toezichtlasten 2012 zouden leiden tot negatieve heffingsbedragen in 2012 (€ 0,1 miljoen);
- het na te heffen bedrag bij het toezicht op beleggingsobjecten (€ 0,1 miljoen). Voorgesteld wordt om dit voor rekening van de overheid te laten komen in 2012. Het verrekenen van het na te heffen bedrag met de markt zou leiden tot onevenredig hoge heffingen. Dit ligt niet in lijn met de uitspraken van het College van Beroep voor het bedrijfsleven.

Deel IV Bijlagen

Bijlage 1: AFM prestatie-indicatoren 2011

		Niet formele toezichtmaatregelen				Formele toezichtmaatregelen								
Hoofdcategorie	**Subcategorie**	Signalen	Instellingspecifieke onderzoeken	Instellingoverstijgende onderzoeken	Normoverdragende gesprekken/brieven	Aangiftes	Aanwijzingen	Lasten onder dwangsom	Boetes	Vergunningintrekkingen	Publieke waarschuwingen	Instelling van Wft curator	Civielrechterlijke maatregelen (mededeling)	
Aanbieders	Aanbieden	2.109	18	7	20	0	1	1	7	0	0	0	0	
	Verlenen van beleggingsdiensten en verrichten van beleggingsactiviteiten	91	4	6	6	0	2	0	1	0	0	0	0	
Accountants	Verlenen van accountantsdiensten	0	3	2	1	0	0	0	4	0	0	0	0	
Adviseurs en bemiddelaars	Adviseren en bemiddelen	1.417	51	9	37	0	28	4	13	97	0	0	0	
Effecten uitgevende instellingen	Emissies en Openbare Biedingen	11	10	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Financiële verslaggeving	4	122	4	0	0	26	0	0	0	0	0	22	
	Meldingen en Marktmisbruik	58	48	0	21	4	0	0	8	0	0	0	0	
Informatieverstrekking	Toezicht op informatieverstrekking	578	294	12	290	0	1	1	0	0	0	0	0	
Infrastructuur	Infrastructuur	0	7	2	3	0	4	0	0	0	0	0	0	
Integriteit	Integriteitstoezicht	1.110	538	1	92	5	2	12	0	5	7	0	0	
Overig	Wet handhaving consumentenbescherming	69	34	0	6	2	0	1	1	0	0	0	0	
	Wet ter voorkoming van witw assen en financiering van terrorisme	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Pensioenen	Toezicht pensioenuitvoerders	81	35	9	442	0	0	0	2	0	0	0	0	
Totaal 2011		**5.528**	**1.164**	**52**	**919**	**11**	**64**	**19**	**36**	**102**	**7**	**0**	**22**	
	Totaal 2010	6.766	1.329	54	673	12	201	42	53	29	3	1	25	
	Totaal 2009	7.845	1.305	32	1.605	15	242	59	52	38	9	6	33	

Bijlage 2: Overzicht lasten per toezichtcategorie ten behoeve van departementaal jaarverslag ministerie van Financiën

Jaarlijks neemt het ministerie van Financiën in het departementaal jaarverslag onder meer een overzicht op van de lasten die de AFM heeft doorberekend aan de onder toezicht gestelde instellingen. Op verzoek van het ministerie neemt de AFM hiervoor onderstaand overzicht op in haar jaarverslag.

Kerncijfers AFM (bedragen in miljoenen euro's)	**Realisatie 2011**	**Realisatie 2010**
Lasten		
Aanbieders	26,3	27,0
Accountantsorganisaties	7,4	6,3
Adviseurs en bemiddelaars	15,6	19,4
Effecten uitgevende instellingen	16,9	16,4
Infrastructuur	1,5	1,1
Integriteit	0,1	0,1
Overig	4,6	4,6
Voorbereiden van wet- en regelgeving, consumentenvoorlichting en overig niet toezicht	5,2	3,7
Afschrijving eerder geactiveerde kosten	2,4	5,1
Geactiveerde lasten ontwikkelde software	0,2	0,0
Som der lasten	**80,3**	**83,7**
Aan onder toezichtgestelden toe te rekenen kosten	**47,7**	**47,0**
Gemiddeld aantal fte's in dienst	483	474

De aan de onder toezichtgestelden toe te rekenen lasten bestaan uit: de som der lasten minus de afschrijving op de voorbereidingslasten, de geactiveerde lasten voor intern ontwikkelde software, dat deel van de overheidsbijdrage dat geen betrekking heeft op de vergoeding van de afschrijving op voorbereidingslasten voor categorieën die volledig door de overheid worden vergoed en de overige opbrengsten.

Bijlage 3: Samenstelling, verantwoordelijkheden en nevenfuncties Raad van Toezicht en managementgroep

De Raad van Toezicht

De AFM heeft een Raad van Toezicht. Deze Raad ziet toe op het doelmatig en doeltreffend functioneren van het bestuur (in het bijzonder van het financieel beheer) en staat daarnaast het bestuur met raad terzijde. De begroting, het jaarverslag en de jaarrekening van de AFM worden ter goedkeuring aan de Raad van Toezicht voorgelegd. Evenals de strategische bestuursbesluiten. Het gaat daarbij onder meer om het vaststellen en wijzigen van de organisatiestructuur, wijziging van de statuten, en de resultaten van de uitvoeringstoets bij de toebedeling van nieuwe taken aan de AFM. De Raad van Toezicht benoemt voorts de certificerende accountant. De minister van Financiën is bevoegd om de leden van de Raad van Toezicht te benoemen en te ontslaan. Benoeming van een lid van de Raad van Toezicht gebeurt op voordracht van deze Raad.

De Raad van Toezicht bestond in 2011 uit de volgende leden:

• ***drs. G.A. (George) Möller (geboren in 1947)***
(voorzitter, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoeming als voorzitter per 01-01-2010, tweede benoeming als voorzitter per 15-09-2011, lopende termijn tot 15-09-2015, herbenoeming voor vier jaar mogelijk).

• ***mr. D.C.C. (Diana) van Everdingen (geboren in 1957)***
(vice-voorzitter, lid, vrouw, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-11-2009, lopende termijn tot 01-11-2013, herbenoeming voor vier jaar mogelijk).

• ***drs. J.S.T. (Tjalling) Tiemstra RA (geboren in 1952)***
(lid, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-11-2009, lopende termijn tot 01-04-2012, op eigen verzoek afgetreden per 01-02-2012).

• ***prof. dr. H.M. (Henriëtte) Prast (geboren in 1955)***
(lid, vrouw, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 15-09-2010, lopende termijn tot 15-09-2014, herbenoeming voor vier jaar mogelijk).

• ***B.J.H.S. (Joop) Feilzer (geboren in 1949)***
(lid, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-02-2011, lopende termijn tot 15-09-2014, herbenoeming voor vier jaar mogelijk)

Op grond van de Corporate Governance Code dienen alle leden van de Raad, met uitzondering van maximaal één persoon onafhankelijk te zijn. De AFM heeft deze bepaling in de statuten overgenomen, met de mogelijkheid hiervan af te wijken als er zwaarwegende redenen zijn. De onafhankelijkheidseis wordt door de AFM strikter ingevuld dan in de Corporate Governance Code. Leden van de Raad kunnen niet voorafgaand aan hun benoeming tot lid van de Raad van Toezicht een bestuursfunctie bij de AFM hebben vervuld waarbij in tegenstelling tot de Corporate Governance Code geen verjaringstermijn geldt.

Portefeuilleverdeling Raad van Toezicht

Drs. G.A. Möller

- Voorzitter Raad van Toezicht
- Lid Benoemingen- en remuneratiecommissie
- Communicatie
- Toezicht effectenmarkten en financiële infrastructuur
- Thema Internationale handelsplatformen worden eerlijker en efficiënter
- Thema Bevorderen kwaliteit internationaal toezicht

Mr. D.C.C. van Everdingen

- Vice voorzitter Raad van Toezicht
- Voorzitter Benoemingen- en remuneratiecommissie
- Juridische zaken
- Integriteitstoezicht
- Toezicht emissies en openbare biedingen
- Thema Meer doelgerichte en snellere aanpak zware schendingen integriteit
- Toezicht op marktmisbruik wordt meer zichtbaar
- Thema Beter bestuur
- Thema Bevorderen kwaliteit internationaal toezicht

Drs. J.S.T. Tiemstra RA

- Voorzitter auditcommissie
- Toezicht accountantsorganisaties
- Toezicht financiële verslaggeving
- Thema Kwaliteit informatie kapitaalmarkten wordt verbeterd
- Thema Bevorderen kwaliteit internationaal toezicht

Prof. dr. H.M. Prast

- Toezicht financiële ondernemingen
- Markttoegang
- Transparantietoezicht financiële producten
- Thema Productaanbieders gaan klantbelang centraal stellen
- Thema Kwaliteit van de financiële dienstverlening wordt beter
- Thema Hoogte en risico’s van pensioenen worden transparanter
- Thema Bevorderen kwaliteit internationaal toezicht

B.J.H.S. Feilzer

- Lid auditcommissie
- Toezicht emissies en openbare biedingen
- Toezicht financiële ondernemingen
- Transparantietoezicht financiële producten
- Thema Kwaliteit van de financiële dienstverlening wordt beter
- Thema Verbetering producten en advies vermogensopbouw

- Thema Bevorderen kwaliteit internationaal toezicht

Nevenfuncties Raad van Toezicht

drs. G.A. (George) Möller

- Voorzitter Raad van Toezicht; Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC), Leiden
- Voorzitter van Stichting Kunst10daagse Bergen, Bergen
- Bestuurslid Stichting Verenigd Bezit, Naarden
- Lid Supervisory Board Nasdaq Dubai; Verenigde Emiraten/Dubai
- Bestuurslid Stichting Ubbo Emmius Fonds, Groningen
- Kerndocent Comenius Leergang 'Financial Ethics', Groningen/Leusden
- Bestuurslid Amsterdam Institute of Finance, Amsterdam
- Non-executive Director van het Winton Futures Fund/ British Virgin Islands (per 24 januari 2012)

mr. D.C.C. (Diana) van Everdingen

- Lid Raad van Toezicht Stichting Almeerse Theaters (Schouwburg Almere)
- Lid Raad van Toezicht Stichting International Choreographic Arts Centre (ICK)

prof. dr. H.M. (Henriëtte) Prast

- Hoogleraar persoonlijke financiële planning aan de Universiteit van Tilburg
- Lid Monitoring Commissie Corporate Governance
- Lid Curatorium De Baak
- Columnist voor Het Financieel Dagblad
- Lid redactie Me Judice
- Adviseur bestuur Nibud
- Commissaris en lid auditcommissie Sens (Staatsloterij)
- Freelance lezingen, advisering en dagvoorzitterschappen
- Commissaris bij Espris
- Commissaris Woonzorg Nederland
- Lid Raad van Advies van duurzaamaandeel.nl
- Lid Raad van Advies Actuarieel Genootschap
- Lid Programma-adviescommissie Geldmuseum
- Lid Raad van Advies ZIFO

drs. J.S.T. (Tjalling) Tiemstra RA

- Bestuurslid Stichting Continuïteit ICT NV
- Bestuurslid Vereniging Effecten Uitgevende Ondernemingen
- Bestuurslid Stichting Continuïteit TNT Express N.V. (vanaf 31 maart 2011)
- Voorzitter Commissie Informatie Voorziening VNO-NCW (tot 1 juli 2011)
- Lid Raad van Commissarissen Bruynzeel Holding B.V.
- Member International Executive Committee Amnesty International London (tot 19 augustus 2011)
- Inner Circle Coach voor QEC (Quist Executive Coaching)
- Voorzitter Raad van Commissarissen J. van Walraven Holding B.V., Mijdrecht
- Lid Raad van Toezicht Reinier de Graaf Gasthuis, Delft

- Lid Raad van Advies Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), ministerie van OCW
- Lid Raad van Commissarissen van MegaGroup B.V., Veghel
- Lid Commissie Financiële Verslaggeving, AFM
- Diverse advies- & coachingsactiviteiten vanuit TMS Management Services BV

B.J.H.S. (Joop) Feilzer

- Non-Executive Director Henderson Euro Trust plc
- Adviseur Stichting VSB Vermogensfonds
- Lid Raad van Toezicht Stichting Pro Senectute, Amsterdam

De managementgroep

De managementgroep geeft leiding aan de AFM. De managementgroep bestaat uit drie bestuurders en twee directeuren. De bestuurders vormen samen het statutaire bestuur van de AFM, nemen gezamenlijk bestuursbesluiten en dragen als collectief de strategische eindverantwoordelijkheid. Het bestuur heeft de leden van de managementgroep (zowel de bestuurders als de directeuren) individueel gemandateerd tot het nemen van besluiten namens het bestuur met toepassing van het vier-ogenprincipe. Managementgroepleden hebben ieder een portefeuille met aandachtsgebieden waarvoor zij individueel de strategische verantwoordelijkheid en de operationele eindverantwoordelijkheid dragen.

De managementgroep van de AFM is in 2011 als volgt samengesteld:

dr. R. (Ronald) Gerritse, voorzitter (vanaf 1 mei 2011)
drs. J.F. (Hans) Hoogervorst, voorzitter (tot 1 mei 2011)
ir. Th.F. (Theodor) Kockelkoren MBA, bestuurslid
prof. mr. R.H. (René) Maatman, bestuurslid
drs. H.W.O.L.M. (Harman) Korte, directeur
mr. drs. G.J. (Gerben) Everts RA, directeur (vanaf 16 september 2011)
prof.dr. S.M. (Steven) Maijoor, directeur (tot 1 april 2011)

Portefeuilleverdeling van de huidige managementgroep

Dr. R. Gerritse, voorzitter

- Strategie, Beleid en Internationale Zaken
- Communicatie
- Interne Audit Dienst
- General Counsel (incl. Compliance en Privacy)

Ir. Th. F. Kockelkoren MBA, bestuurslid

- Toezicht Service Centrum
- Toezichtgroepen Financiële Ondernemingen

Prof. mr. R.H. Maatman, bestuurslid

- Integriteitstoezicht
- Toezicht Emissies en Openbare Biedingen
- Toezicht Effectenmarkten en Financiële Infrastructuur

Drs. H.W.O.L.M. Korte, directeur

- Juridische Zaken
- Transparantietoezicht Financiële Producten
- Personeel en Organisatie
- Informatisering

Mr. drs. G.J. Everts, directeur

- Toezicht Accountantsorganisaties
- Toezicht Financiële Verslaggeving
- Facilitair Bedrijf
- Planning, Control en Financiën

Nevenfuncties managementgroep

Dr. R. Gerritse

- Lid Algemeen Bestuur van Holland Financial Center
- Lid van het Curatorium van de Postgraduate Opleiding Accountancy van de Vrije Universiteit
- Lid van de Raad van Commissarissen van de MareGroep NV (sociaal werkvoorzieningsbedrijf)
- Lid van de Netherlands Advisory Committee van het Atlantic and Pacific Exchange Program (APEP) (tot 1 december 2011)

Ir. Th.F. Kockelkoren MBA

- Lid IUCN Netherlands Committee
- Comité van aanbeveling van UniPartners Rotterdam
- Lid Curatorium PGO Compliance & Integriteit Management, VU Amsterdam (vanaf 15 november 2011)

Prof. mr. R.H. Maatman

- Medewerker van het tijdschrift Ondernemingsrecht.
- Lid van de ILA (International Law Association) Committee on Regulation of Securities (tot december 2011)
- Hoogleraar Vermogensbeheer, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Bestuurslid Vereniging voor effectenrecht.
- Bestuurslid werkgeversvereniging Alliates (vanaf februari 2011)

mr. drs. G.J. Everts RA

- Penningmeester D66 afdeling Haarlem e.o.
- Lid curatorium postdoctorale opleiding Accountancy van de Tilburg University

Autoriteit Financiële Markten (AFM)
Vijzelgracht 50 | 1017 HS Amsterdam
Postbus 11723 | 1001 GS Amsterdam
T + 020 797 2000 | F +020 797 3800

Meldpunt Financiële Markten
0900 540 05 40
info@afm.nl

www.afm.nl/jaarverslag

Amsterdam, april 2012